Rahul's ✔
Topper's Voice

AS PER CBCS SYLLABUS

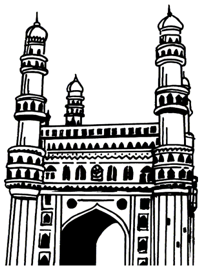

B.A., B.Sc., B.Com., B.B.A. & B.S.W

II Year III Sem

Latest 2022 Edition

తెలుగు

- ☞ స్టడీ మ్యాన్యువల్
- ☞ స్వల్ప సమాధాన ప్రశ్నలు
- ☞ బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు
- ☞ ఖాళీలను పూరించండి
- ☞ మాదిరి ప్రశ్నాపత్రములు

Price ` 99-00

- by -
WELL EXPERIENCED LECTURER

Rahul Publications™
Hyderabad. Ph : 66550071, 9391018098

All disputes are subjects to Hyderabad Jurisdiction only

B.A., B.Sc., B.Com., B.B.A. & B.S.W

II Year IV Sem

తెలుగు

Inspite of many efforts taken to present this book without errors, some errors might have crept in. Therefore we do not take any legal responsibility for such errors and omissions. However, if they are brought to our notice, they will be corrected in the next edition.

© *No part of this publications should be reporduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording and/or otherwise without the prior written permission of the publisher*

Price ` 99-00

Sole Distributors : ☎ : **66550071, Cell : 9391018098**

VASU BOOK CENTRE

Shop No. 2, Beside Gokul Chat, Koti, Hyderabad.

Maternity Hospital Opp. Lane, Narayan Naik Complex, Koti, Hyderabad.
Near Andhra Bank, Subway, Sultan Bazar, Koti, Hyderabad -195.

C O N T E N T S

తెలుగు

యూనిట్ - I: ప్రాచీన పద్యభాగం	**1 - 40**
1. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం – తిక్కన	**1 - 22**
పద్యాలు – ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు	**4 - 14**
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	**14 - 15**
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	**16 - 19**
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**20 - 22**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	**20 - 20**
ఖాళీలను పూరింపుము	**21 - 21**
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	**22 - 22**
2. విభీషణ శరణాగతి – -గోన బుద్ధారెడ్డి	**23 - 34**
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	**25 - 26**
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	**26 - 31**
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**32 - 34**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	**32 - 32**
ఖాళీలను పూరింపుము	**33 - 33**
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	**34 - 34**
3. గుణనిధి కథ-శ్రీనాథుడు	**35 - 50**
పద్యాలు – ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు	**37 - 41**
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	**41 - 44**
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	**44 - 47**
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**48 - 50**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	**48 - 48**
ఖాళీలను పూరింపుము	**49 - 49**
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	**50 - 50**

యూనిట్ - II: ఆధునిక పద్యభాగం	**51 - 74**
1. రైతు ప్రశస్తి - వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు	**51 - 59**
పాఠ్యభాగ సారాంశము	51 - 54
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	54 - 54
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	54 - 56
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**57 - 59**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	57 - 57
ఖాళీలను పూరింపుము	58 - 58
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	59 - 59
2. గురుదక్షిణ- అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు	**60 - 67**
పాఠ్యభాగ సారాంశము	60 - 61
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	61 - 63
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	63 - 64
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**65 - 67**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	65 - 65
ఖాళీలను పూరింపుము	66 - 66
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	67 - 67
3. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై- డా ॥ బోయి భీమన్న	**68 - 74**
పాఠ్యభాగ సారాంశము	68 - 68
వ్యాసరూప ప్రశ్నలు	69 - 70
సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు	70 - 71
ఇంటర్నల్ అసెస్‌మెంట్	**72 - 74**
బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు	72 - 72
ఖాళీలను పూరింపుము	73 - 73
లఘు సమాధానం గల ప్రశ్నలు	74 - 74

యూనిట్ - III: అలంకారాలు **75 - 92**

1. శబ్దాలంకారాలు 75 - 77
2. అర్థాలంకారాలు 77 - 85
3. అనువాదం 85 - 92

SOLVED PREVIOUS QUESTION PAPERS

November - 2020 **93 - 96**

November / December - 2019 **97 - 100**

May / June - 2018 **101 - 104**

November / December - 2017 **105 - 108**

November / December - 2017(MGU) **109 - 112**

SOLVED MODEL PAPERS

మాదిరి ప్రశ్నాపత్రము – I **113 - 116**

మాదిరి ప్రశ్నాపత్రము – II **117 - 120**

మాదిరి ప్రశ్నాపత్రము – III **121 - 124**

సిలబస్

యూనిట్ - I: ప్రాచీన పద్యభాగం

1. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం - తిక్కన్న
2. విభీషణ శరణాగతి - గోన బుద్ధారెడ్డి
3. గుణనిధి కథ - శ్రీనాథుడు

యూనిట్ - II: ఆధునిక పద్యభాగం

1. రైతు ప్రశస్తి - వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు
2. గురు దక్షిణ - అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు
3. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై - డా ॥ బోయి భీమన్న

యూనిట్ - III: అలంకారాలు

1. శబ్దాలంకారాలు
2. అర్థాలంకారాలు

యూనిట్-1	ప్రాచీన పద్యభాగం 1. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం 2. విభీషణ శరణాగతి 3. గుణనిధి కథ

1. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం

- తిక్కన్న

కవిపరిచయం

తిక్కన 13వ శతాబ్దానికి చెందిన కవి. నెల్లూరును పరిపాలించిన మనుమసిద్ధి ఆస్థాన కవి. కవిబ్రహ్మ, ఉభయ కవి మిత్రుడు అనే బిరుదులతో ప్రసిద్ధి చెందాడు.

తిక్కన హరిహరనాథతత్త్వాన్ని ప్రతిపాదించి, తన భారతాన్ని హరిహరనాథునికి అంకితం చేశాడు.

తిక్కన మహాభారతంలోని విరాటపర్వం మొదలుకొని స్వర్గారోహణ పర్వం దాకా మొత్తం 15 పర్వాలను తెలుగులోకి అనువాదం చేశాడు.

ఈయన నిర్వచనోత్తర రామాయణం, విజయసేనము, కవిసార్వభౌమ ఛందస్సు, కృష్ణ శతకం వంటి ఇతర రచనలు కూడా చేశాడు.

నిర్వచనోత్తర రామాయణ కాలం నాటి తిక్కన ఆలోచనా విధానానికి, భారతాంధ్రీకరణ కాలం నాటి ఆలోచనా విధానానికి పరిణితి భేదం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

తిక్కన మహాభారతంలో నాటకీయశైలిని ప్రవేశ పెట్టి, రంగస్థలం మీద పాత్రలు కదలాడుతున్న అనుభూతిని కలిగించాడు.

పాఠ్యభాగ సందర్భం

పాండవులు అరణ్య, అజ్ఞాతవాసాలు పూర్తి చేసిన తర్వాత కొంత కాలం ఉపప్లావ్యంలో జీవించారు. ముందుగా పాంచాల దేశాధీశుడు ద్రుపదుడు తన పురోహితున్ని హస్తినాపురానికి రాయబారిగా పంపుతాడు. ద్రుపద పురోహితుడు హస్తినాపురానికి వచ్చి ధృతరాష్ట్రుని ప్రీతితో చూసి, కృప, ద్రోణ, విదుర, భీష్ములను వారి వారి ఇళ్ళలో కలిసి, పాండవులను ఆదరంగా పిలిచి, హితమూ ప్రియమూ రెండు పక్షాలకు కలిగేటట్లూ, న్యాయంగా వాళ్ళకు కొంత రాజ్యాన్ని పంచి ఇవ్వండని తెలిపాడు.

Rahul Publications

ద్రుపద పురోహితుని రాయబారానికి ప్రతిగా ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుణ్ణి రాయబార నెపం మీద పాండవుల దగ్గరికి పంపిస్తాడు. సంజయుడు దృతరాష్ట్రుని ఆంతర్యం తెలిసినవాడు కాబట్టి కాలాయాపన కోసమే ఈ రాయబారాలు అని తన మాటగా ధర్మజుడు గ్రహించేటట్లు మాట్లాడుతాడు. ఆ తరువాత ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని రాయబారిగా కౌరవసభకు పంపించాలని నిర్ణయం తీసుకుంటాడు.

పాండు పుత్రులు, ద్రౌపది ఒక రోజు శ్రీ కృష్ణుని మందిరంలోనికి ప్రవేశించి, దుర్గార్గులైన దుర్యోధనాదుల వల్ల తమకు కలిగిన పరాభవాలను వివరిస్తూ, కౌరవ సభకు రాయబారిగా వెళ్ళమని శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థిస్తూ అక్కడ శ్రీ కృష్ణుడు మసలుకోవాల్సిన తీరును వివరించడంతో ఈ పాఠ్యభాగం ప్రారంభమవుతుంది.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం తిక్కన మహాభారతంలోని ఉద్యోగ పర్వం తృతీయాశ్వాసం నుండి స్వీకరించబడింది. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యానికీ, చమత్కృతికీ ఈ ఘట్టం ఒక మంచి ఉదాహరణ.

సారాంశం

ధర్మరాజు తన సోదరులతో మాట్లాడడం :

మనం కృష్ణుని వద్దకు వెళ్ళి, ఆయనను కౌరవసభకు రాయబారిగా వెళ్ళమని ప్రార్థిస్తే మంచిది. చుట్టాలతో ఆప్తులతో, గురువులతో, యుద్ధం జరగకుండా సంతోషం కలుగుతుంది అని చెప్పి, ధర్మరాజు తన వారందరితో కలిసి కృష్ణుని నివాస మందిరానికి వెళ్ళాడు. కృష్ణుడు ధర్మరాజును గౌరవించాడు. ద్రౌపది ఒక ప్రక్కగా కూర్చుంది. ధర్మరాజూ, కృష్ణుడూ కూర్చున్నారు.

ధర్మరాజు శ్రీ కృష్ణునితో మాట్లాడిన మాటలు

"ఓ మహానుభావా! మా ఆపదలను పోగొట్టి, మేలును కల్గించడానికి, పాండురాజు మాకు ఈ జన్మలో నిన్ను చూపించి పోయాడు. నీ స్నేహితుల కార్యాన్ని చక్కపెట్టడానికి ఇదే తగిన సమయం. నీ కారణంగా దుర్యోధనునితో యుద్ధం లేకుండానే, మా రాజ్యభాగాన్ని మేము అనుభవిస్తాం. మేము నీ కుమారుల వంటివారం. మాకు పాపాలు రాకుండా చూసి రక్షించు" అని ధర్మజుడు శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థించాడు. అపుడు "నీవు చెప్పినట్లే చేస్తాను. నీ అభిప్రాయం ఏమిటో చెప్పు" అని కృష్ణుడు అన్నాడు. అపుడు ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని అంగీకరింపచేసి హస్తినాపురానికి వెళ్ళి కౌరవులతో మాట్లాడి సంధి కుదర్చమని కృష్ణునితో ఈ విధంగా అన్నాడు.

"కృష్ణా! మా పెదతండ్రి ఆలోచనా, దుర్యోధనుని పద్ధతీ, నిన్న సంజయుడి మాటల వల్ల తెలిసింది కదా! వారి మనస్సులు సంజయుడికి బాగా తెలిసు. రాజ్యభాగం పంచకుండా మంచి మాటలతో మా కోపాన్ని పోగొట్టాలని వాళ్ళు అనుకుంటున్నారు. మేము అరణ్య, అజ్ఞాత వాసాలు చేసి వచ్చాము. మా పెదనాన్న వంశమర్యాదను పాటించడం లేదు. కొడుకు అంటే ప్రేమ కాబట్టి దుర్యోధనుడి వంకర తనాన్ని ఆయన మాన్పలేదు. ఇంతకంటే కష్టం మాకు ఏముంది?

Rahul Publications

మా తల్లీ, బంధువులూ సంతోషించేటట్లు, దుర్యోధనాదులను శాంతింపచేసి ప్రీతితో మేము ఒకటిగా బ్రతకలేకపోవడం మాకు తగదు. ఇక్కడి చుట్టాలు, నీవూ వింటుండగా మాకు ఐదు ఊళ్ళు ఇస్తే చాలు అన్నాను. దీనిలో అసత్యము లేదు. కాని దుర్యోధనుడు ఆ మాత్రానికైనా అంగీకరిస్తాడో లేదో? అంగీకరింపకపోతే యుద్ధం జరుగుతుంది. దాన్ని నేను సహించలేను. నావద్ద ఉన్న బంధువులకు కూడు, గుడ్డ కోసం నేను రాజ్యభాగం అడుగుతున్నాను.

మేం కలిసి ఉంటే మా ఇద్దరికీ ఆనందం కలుగుతుంది. ఎవరినైనా చంపాలనుకోవడం దేనికి? మరో మార్గం లేదా? ఆ పక్షంలో బంధుమిత్రులు ఉన్నారు. వారినందరినీ సంపద కోసం చంపి, నింద పొందడాన్ని పాపం పొందడాన్ని నేను సహించలేను. క్షత్రియ ధర్మం ఎంతో కష్టమైంది. రాజులకు శస్త్ర జీవనమే సరైంది అయినా వంశ నాశనము నాకు ఇష్టం లేదు."

యుద్ధం వల్ల లాభ నష్టాలు

"యుద్ధం సంపదను కలిగిస్తుంది. ప్రాణములను తీస్తుంది. చాలా మంది ఒకడి చేతిలో ఓడిపోవడం, వీరులు అల్పుడి చేతిలో నశించడం జరుగవచ్చు. యుద్ధం వల్ల జయము కలుగుతుందని కాని, అపజయం కలుగుతుందని కాని చెప్పలేం. యుద్ధంలో ఓడిపోవడం మరణము కంటే కష్టము. యుద్ధం కాకుండా వేరే ఉపాయంతో శత్రువులను సాధించే నేర్పు కలవాడు గుండెపై చేయి వేసుకొని హాయిగా నిద్రపోతాడు.

పగ ఉంటే పాము ఉన్న ఇంటిలో ఉన్నట్లే . కాబట్టి చిరకాల విరోధం తగదు. పగను అణచివేయడం మంచిది. పగతో పగ అణగదు. పగ ఉన్నప్పుడు ఎదిరించకుండా ఉండడం, జవాబు చెప్పకుండా ఉండడం అసాధ్యం. పగ పూర్తిగా తీర్చుకోవాలంటే హింస తప్పదు. ఏ విధంగా చూసినా పగ మంచిది కాదు. శాంతి వహించాలి. మేము యుద్ధం జరగని పద్ధతిలో సంపదను కోరుతున్నాము. ధనములన్నీ పోకుండా, కులనాశము కాకుండా మరే పద్ధతిలో అయినా మనపని నెరవేరడం మంచిది.

సంధి వచనములు

కృష్ణా ! మా మీద పక్షపాతం విడిచిపెట్టు. ధర్మంతో, నీతితో రెండు పక్షాల వారికీ మేలు జరిగే విధంగా విదురుడు మొదలైన మంచివారు మెచ్చుకునేటట్లు ఔచిత్యముతో, నేర్పుతో, కాఠిన్యంతో రాజులందరితో మాట్లాడు. దుర్యోధనుడు అన్యాయంగా పరుషములు మాట్లాడినా ఓర్పుగా ఉండు. గౌరవం అధికారం కలపెద్దవారి మాట వినకపోవడం అనే తప్పు దుర్యోధనుని మీదనే ఉండనివ్వు. మనం దృతరాష్ట్రుని మాట చెల్లనిస్తే మనలను జనము అంతా మెచ్చుకుంటారు. దృతరాష్ట్రుడు కొడుకును వెనుక వేసుకుని, మా వినయాన్ని అలక్ష్యం చేసి, ఏ విషయాన్నీ చెప్పకుండా అవినీతి చేసినా, సంధి జరగడం అసాధ్యమని తొందరపడి తిరిగి రావద్దు. లోకులు మెచ్చుకునేటట్లు ధర్మం స్పష్టపడే విధంగా మాట్లాడి మా మనస్సులను నిశ్చింతగా చెయ్యి.

నీవే కష్టాలతో బాధపడే మా మనస్సు నొప్పి తీర్చే వైద్యుడవు. ఇన్ని మాటలు ఎందుకు? నీవు ఎలా సంధి నడపదలచావో అదే నాకు ఇష్టము నీవు దుర్యోధనుని దగ్గరకు వెళ్ళడం మంచిది కాదని నాకు అనిపిస్తోంది. దుర్యోధనుడూ, అతని మంత్రులూ, పొగరుబోతులు. సంధి కార్యవచనాలను వారు వినరు. కౌరవులు వక్రబుద్ధులు. వినయం లేనివారు. క్రూర కర్మలు చేసేవారు. అటువంటి నీచుని వద్దకు నిన్ను నేను పంపలేను. నీకు కష్టమును కలిగించే దేవపదవిని కూడా నేను అంగీకరించను. నీవు ఒంటరిగా అక్కడకు వెళ్ళకు." అని ధర్మరాజు కృష్ణునితో సంధి వచనాలు మాట్లాడాడు.

ధర్మరాజు మాటలు విని శ్రీకృష్ణుడు ఇలా చెప్పాడు. "ధర్మరాజా! దుర్యోధనుడే కాదు. ధృతరాష్ట్రుడు కూడా అటువంటి వాడే. నీ మాట నిజము. నీ అభిప్రాయము నాకు తెలిసింది. నేను చెప్పేది విను. నేను నిజంగా కోపిస్తే అక్కడ యుద్ధంలో నన్ను ఎదిరించగల వీరుడు, ఒక్కడూ లేడు. నన్ను ఎటువంటి భయాలు లేకుండా అక్కడికి పంపించు. నేను వెళ్ళడం ఏ విధంగా చూసినా మంచిదే. ధనప్రాప్తి అవుతుంది లేదా మనకు పాపము రాకుండా ఉండే మాటలైనా పుడతాయి".

శ్రీకృష్ణుడి మాటలు విని ధర్మరాజు తిరిగి ఇలా అన్నాడు." మంచిది. నీవు వెళ్ళి, మేము వారు కలిసి ఉండేలా సంధి చెయ్యి.అది మనకు మంచిది. కృష్ణా! నీవు మమ్మల్నీ, కౌరవుల్నీ ఎరుగుదువు ఏది మంచో ఎరుగుదువు. ప్రయోజనం సిద్ధించే విధానం, మాట్లాడే పద్ధతిని ఎరుగుదువు. నీకు బుద్ధులు చెప్పడానికి నేను ఎంతవాడిని? నీవు వెళ్ళిరా" అన్నాడు.

పద్యాలు – ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు

1. శా **ఆ దుర్యోధనుడంత మాత్రమును జేయంజాలడో కాని, పెం**
పేదం గ్రూరత కోర్వరాదు; సిరి నాకేలందునే, గ్రాసవా
సోదైన్యంబులు వచ్చు నా యరయు నీచుట్టాలకుం; గావునన్
మోదంబందుట గల్గు గౌరవులు నేముం బొంది శ్రీనొందినన్

ప్రతిపదార్థం

ఆ దుర్యోధనుడు	=	ఆ దుర్యోధనుడు
అంతమాత్రమును	=	ఐదు ఊళ్ళు ఇచ్చునంత మాత్రమైన
చేయంజాలడో	=	చేయలేడేమో
కాని	=	కాని
పెంపేదన్	=	గౌరవం చెడిపోయేటట్లు

Rahul Publications

క్రూరతన్	=	క్రూర కార్యం చేయడానికి (యుద్ధం చేయడానికి)
ఓర్వరాదు	=	సహించడానికి వీలుకాదు
సిరి	=	సంపద
నాకేలందునే	=	నాకెందుకు అనుకుందునా
నా అరయు	=	నేను పోషించేటువంటి
ఈ చుట్టాలకున్	=	ఈ బంధువులకు
గ్రాసవాసోదైన్యంబులు	=	తిండీ, బట్టలూ లేని పేదరికం
వచ్చున్	=	కలుగుతుంది
కావునన్	=	కాబట్టి
కౌరవులున్	=	కౌరవులునూ
ఏమున్	=	మేమునూ
పొంది	=	సంధి చేసుకుని
శ్రీ నొందినన్	=	సంపదను పొందినట్లయితే
మోదంబందుట	=	సంతోషం పొందడం
కల్గున్	=	కలుగుతుంది

తాత్పర్యము: ఆ దుర్యోధనుడు అంతమాత్రమైన చేయగలడో లేదో ! కానీ మరీ గౌరవం నశించేటట్లు , సర్వసంహార రూపమైన క్రూర కర్మను నేను సహింపలేను. రాజ్యం నాకెందుకు? అని అనుకుంటున్నావా? నన్ను ఆశ్రయించుకుని ఉన్న ఈ బంధువులకు తిండికి, బట్టకు లోటు కలుగుతుంది. కాబట్టి కౌరవులూ మేము సంధి చేసుకుని రాజ్యం పంచుకుంటే అందరికీ సంతోషం కలుగుతుంది.

2. ఉ. **అక్కట ! లాతులైన బగతైనను జంపగ కోర నేల ? యొం**
డొక్క లెఱుంగు లేదె ? యది యొప్పుదె? బంధు సుహృజ్జనంబులా
దిక్కున నున్నవారు గణుతింపక సంపదకై వధించి దూ
తెక్కుట దోషమందుటను నీ దురవస్థల కోర్వవచ్చునే ?

ప్రతిపదార్థం

అక్కట	=	అయ్యో !
లాతులైనన్	=	ఇతరులైనా
పగతురైనను	=	శత్రువులైనా
జంపగ	=	చంపుటకే
కోరనేల	=	కోరడం ఎందుకు
ఒండొక్క	=	ఇంకొక్క
తెరుంగు లేదె	=	మార్గము లేదా
అది	=	ఆ పద్ధతి
ఒప్పదె	=	తగినది కాదా
బంధు సుహృజ్జనంబులు	=	చుట్టాలు, స్నేహితుల సమూహం
ఆ దిక్కునన్	=	ఆ కౌరవ పక్షంలో
ఉన్నవారు	=	ఉన్నారు అని
గణుతింపక	=	లెక్కపెట్టక
సంపదకై	=	రాజ్యలక్ష్మి కోసం
వధించి	=	చంపి
దూఱెక్కుట	=	నిందను పొందడం
దోషమందుట	=	పాపాన్ని పొందడం
అనే	=	అనేటటువంటి
ఈ దురవస్థలకున్	=	ఈ కష్టాలకు
ఓర్వవచ్చునే	=	సహించడానికి వీలు అవుతుందా

తాత్పర్యము: అయ్యో ! ఇతరులైనా, శత్రువులైనా చంపాలి అనే అనుకోవడం ఎందుకు? అంతకంటే ఇతరమైన మార్గం ఇంకొక్కటి లేదా? అది మంచిది కాదా? ఆ కౌరవ పక్షంలో బంధువులూ, మిత్రులూ ఉన్నారు అని భావించకుండా సంపద కోసం వారినందరినీ చంపి ఈ లోకంలో నిందను పొందడం, పరలోకంలో పాపం పొందడం అనే ఈ రెండు దురవస్థలను ఎలా సంహించగలను?

Rahul Publications

3\. చ. **పగ యడగించు టెంతయు శుభం బది లెస్స యడంగునె పగం**
బగ ? పగ గొన్న మార్కొనక పల్కక యుండగ వచ్చునే ? కడుం
దెగ మొదలెత్తి పోవ బగ దీర్పగ వచ్చిన గ్రౌర్య మొందు నే
మిగతి దలంచిన బగకు మేలిమి లేమి ధ్రువంబు గేశవా!

ప్రతిపదార్థం

కేశవా	=	కృష్ణా !
పగ	=	వైరం (శత్రుత్వం)
అడగించుట	=	తగ్గించటం
ఎంతయున్	=	చాలా
శుభంబు	=	మేలైనది
అది	=	ఆ పగను అంతం చేయడం
లెస్స	=	మంచిది
పగన్	=	విరోధం చేత
పగ	=	శత్రుత్వం
అడంగునే	=	తగ్గిపోతుందా? (నశింపదు)
పగగొన్నన్	=	పగబడితే
మార్కొనన్	=	ఎదిరించకయూ
పల్కక	=	మాట్లాడకుండా ఉండుటయూ
ఉండవచ్చునే	=	ఉండటం వీలవుతుందా
కడుందెగన్	=	బాగా తెగిపోయేటట్లు
మొదలెత్తి పోవన్	=	సమూలంగా నశించేటట్లు
పగను	=	పగను
తీర్పగ వచ్చినన్	=	సాధించటానికి సిద్ధమై వస్తే
క్రౌర్యమొందున్	=	క్రూరత్వం తప్పదు (హింస జరుగుతుంది)

Rahul Publications

ఏమిగతిన్	=	ఏ విధంగా
తలంచినన్	=	ఆలోచించినా
పగకున్	=	పగకు (శత్రుత్వానికి)
లేమి	=	లేకపోవడం
ధ్రువంబు	=	నిశ్చయం

తాత్పర్యము: శ్రీ కృష్ణా! పగ తగ్గించుకోవడం చాలా మేలు. అది చాలా మంచిది. పగ వల్ల పగ తగ్గి పోతుందా? పగబడితే ఎదిరించకుండా పరుషంగా మాట్లాడకుండా ఉండడం వీలవుతుందా? మిక్కిలి సాహసంతో సంపూర్ణంగా నాశనం అయ్యేటట్లు పగ తీర్చుకోవడానికి సిద్ధమైతే తీవ్రమైన హింస జరుగుతుంది. కాబట్టి ఏ విధంగా ఆలోచించినా పగ వల్ల ఎలాంటి మేలు లేకపోవడం యధార్థం

4. ఉ. కావున శాంతి బొందుటయు కర్జము; దానది యట్టులుండె, శ్రీ
గావలె నంచు బోరితము గామియు గోరెద; మెల్ల సొమ్ములుం
బోవుటయుం గులక్షయము పుట్టుటయున్ వెలిగాగనొండుమై
నే విధినైన జక్కబడు టెంతయు నొప్పుజుమీ జనార్ధనా !

ప్రతిపదార్థం

జనార్ధనా	=	శ్రీకృష్ణా !
కావునన్	=	కాబట్టి
శాంతిబొందుటయ	=	శాంతిని పొందడమే
కర్జము	=	చేయదగినది
తానది	=	ఆ విషయము
అట్టులు	=	అలాగా
ఉండెన్	=	ఉంది
శ్రీ	=	రాజ్యలక్ష్మి
కావలెన్	=	కావాలి
అంచున్	=	అంటూ

Rahul Publications

పోరితము	=	యుద్ధము
కామియున్	=	కాకుండా ఉండటం కూడా
కోరెదము	=	కోరుతున్నాం
ఎల్లసొమ్ములున్	=	సమస్తమైన సంపదలూ
పోవుటయున్	=	పోవడమూ
కులక్షయము	=	వంశనాశనము
పుట్టుటయున్	=	కలగడము
వెలిగాగన్	=	లేకుండా
ఒండుమైన్	=	మరొక విధంగా
ఏ విధినైనన్	=	ఏ రకంగానైనా
చక్కబడుట	=	సంధి కుదరడం
ఎంతయున్	=	చాలా
ఒప్పుజుమీ	=	బాగుంటుంది కదా !

తాత్పర్యము: కాబట్టి, శ్రీ కృష్ణా! శాంతిని సాధించడమే అవశ్యకర్తవ్యం. ఆ విషయం అలా ఉంచు. మాకు రాజ్యం కావాలి. యుద్ధం కాకుండా ఉండాలి, అనే కోరిక ఉంది. సమస్త సంపదలు నాశనం కాకుండా, వంశ నాశనం లేకుండా ఇంకొక రకమైన ఏ ఉపాయంతోనైనా నా సమస్య తీరితే ఎంతో బాగుంటుంది.

5. చ. **మనమున బక్షపాతగతి మాదెస మానుము ధర్మనీతివ**
ర్తనముల రెండు దిక్కుల హితంబును బెంపును గల్గునట్టిచొ
ప్పున విదురాది సజ్జనుల బుద్ధికి రానుచితంబు తోడి మె
ల్పున బరుసందనంబునను భూపతులెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ!

ప్రతిపదార్థం

మనమునన్	=	మనస్సులో
మాదెసన్	=	మా మీద

Rahul Publications

పక్షపాత గతిన్	=	పక్షపాత ప్రవర్తనను
మానుము	=	మానుకో
ధర్మనీతి వర్తనములన్	=	ధర్మం యొక్క నీతి యొక్క పద్ధతులలో
రెండు దిక్కులన్	=	రెండు పక్షాల యొక్క
హితంబును	=	మేలునూ, మంచియూ
పెంపును	=	అభివృద్ధియునూ
కల్గునట్టి	=	కల్గేటటువంటి
చొప్పునన్	=	విధంగా
విదురాది	=	విదురుడు మొదలైన
సజ్జనుల	=	మంచివారి యొక్క
బుద్ధికిన్	=	మనస్సునకు
రాన్	=	వచ్చే విధంగా
ఉచితంబు తోడి	=	యోగ్యతతో కూడిన
మెల్పువన్	=	నేర్పుతోను
పరుసందనంబునన్	=	కాఠిన్యంతోను
భూపతులెల్లన్	=	రాజులు అందరు
ఎఱుంగన్	=	తెలుసుకునే విధంగా
ఆడుమీ	=	మాట్లాడు

తాత్పర్యము: మనస్సులో మా మీద పక్షపాతం మానుకో. ధర్మాన్ని, రాజనీతిని, అనుసరించు రెండు పక్షాలకు మంచి కలిగేటట్లు, అభివృద్ధి కలిగే రీతిగానూ విదురుడు మొదలైన సజ్జనుల మనస్సులను నచ్చేటట్లు తగినటువంటి నేర్పుతోను, కాఠిన్యంతోను అక్కడ ఉండే రాజులు అందరికి తెలిసేటట్లు మాట్లాడు.

Rahul Publications

6. చ. **తగవున బోక రాజు బెడిదంబులు పల్కిన యేని సైచియొ**
ప్పుగ నిలుమీ; గురుత్వము బ్రభుత్వమునుం గల పెద్దవారి మా
ట గొనమీ యా సుయోధను కడన్ నిలువన్ మన మెల్ల గారవం
బుగ గురువృద్ధ పల్కు దలపుంజన నిచ్చిన మెచ్చురే జనుల్ ?

ప్రతిపదార్థం

రాజు	=	దుర్యోధనుడు
తగవునన్	=	న్యాయంగా
పోక	=	ప్రవర్తింపక
బెడిదంబులు	=	పరుషవచనాలు
పల్కినయేనిన్	=	మాట్లాడినాకూడా
సైచి	=	సహించి
ఒప్పుగన్	=	తగిన విధంగా
నిలువు	=	నిలబడు
గురుత్వమున్	=	పెద్దతనము, పూజ్యత
ప్రభుత్వమునన్	=	అధికారం
కల	=	ఉన్న
పెద్దవారి మాట	=	పెద్దవారి మాట
కొనమీ	=	స్వీకరింపక పోవడం
ఆసుయోధను కడన్	=	ఆ ధుర్యోధునుడి వద్దనే
నిలువన్	=	ఉండగా
మనమెల్లన్	=	మనం అందరము
గారవంబుగన్	=	గౌరవముతో
కురువృద్ధపల్కున్	=	కౌరవులలో పెద్దవాడైన దృతరాష్ట్రుని మాటను

Rahul Publications

తలపున్	=	ఉద్దేశ్యమును
చననిచ్చినన్	=	చెల్లించితే
జనుల్	=	ప్రజలు
మెచ్చరే	=	మెచ్చుకోరా?

తాత్పర్యము: ఆ దుర్యోధనుడు న్యాయంగా ప్రవర్తింపక పరుషంగా మాట్లాడితే సహించి తొణకకుండా ఉండు. పూజ్యత, అధికారం గల పెద్దల మాటలు స్వీకరించకపోవటం, త్రోసిపుచ్చటం ఆ దుర్యోధనుడు చేసినప్పుడు మనం ఆ కురువంశంలో పెద్దవారి మాటలను గౌరవించి వారి ఉద్దేశ్యం ప్రకారం నడుచుకుంటే జనం అంతా మనలనే మెచ్చుకుంటారు కదా!

7. మ. **సుతువాడై వినయంబు సే కొనక యే చొప్పున్ దగం జెప్పకా**
ధృతరాష్ట్రుండవినీతి జేసినను సంధింపంగ రాదంచు వే
గతెగంబాలకు తెంపుసేయునెడ లోకం బెల్ల మెచ్చం యికా
శిత ధర్మస్థితి నొంది మా మనము నిశ్చింతంబుగా జేయుమీ!

ప్రతిపదార్థం

ఆధృతరాష్ట్రుండు	=	ఆ ధృతరాష్ట్రుడు
సుతువాడై	=	కుమారుని పక్షం వహించినవాడై
వినయంబు సేకొనక	=	మా వినమ్రతను తెలిసికొనక
ఏ చొప్పున్	=	ఏ పద్ధతినీ
తగన్	=	తగినట్లుగా
చెప్పక	=	చెప్పకుండా
అవినీతి జేసినను	=	చెడుగా ప్రవర్తించినా
సంధింపంగన్రాదు	=	సంధిచేయడం వీలుకాదు
అంచున్	=	అని
వేగ	=	తొందరగా
తెగంబాలకు	=	సాహసింపకు
తెంపు	=	సాహసము

Rahul Publications

చేయునెడన్	=	చేసేటప్పుడు
లోకంబెల్లన్	=	ప్రజలందరు
మెచ్చున్	=	మెచ్చుకునేటట్లు
ప్రకాశిత	=	వెల్లడి చేయబడిన
ధర్మస్థితిన్	=	ధర్మం యొక్క ఉనికిని
ఒంది	=	పొంది
మా మనమున్	=	మా మనస్సును
నిశ్చింతంబుగాన్	=	చింతలేనిదానిగా
చేయుమీ	=	చేయవలసింది

తాత్పర్యము: ఆ ధృతరాష్ట్రుడు కుమారుడి మీది ప్రేమతో మా వినమ్రతను, వివేకాన్ని వదిలి, ఏ నిర్ణయాన్నీ చెప్పకపోతే ఇంక సంధి కుదరదని తొందరపడకు. తెగ తెంపులు చేయబోయేటప్పుడు లోకం మెచ్చుకొనేటట్లు, ధర్మం అందరికి స్పష్టం అయ్యేటట్లు ప్రవర్తించి మా మనస్సుకు దిగులు లేకుండా ఉండేటట్లు చేయవలసింది.

8\. చ. **అనవుడు గృష్ణుడిట్లనియె నాధృతరాష్ట్రుడు నట్టివాడత**
త్తనయుడ యేల; నీ పలుకు తథ్యము; నీ తల పే నెఱింగితి
న్మనమున శంక దక్కుము; వినన్ వలతే విను; మేను నిక్కమ
ల్గిననచటం గలండె రణకేళికి మార్కొన నొక్కడేనియున్ ?

ప్రతిపదార్థం

అనవుడున్	=	అనగానే
కృష్ణుడు	=	శ్రీకృష్ణుడు
ఇట్లు	=	ఇలా
అనియెన్	=	అన్నాడు
తత్తనయుడ యేల	=	అతని కుమారుడే ఏమిటి
ఆధృతరాష్ట్రుడున్	=	ఆ ధృతరాష్ట్రుడు కూడా
అట్టివాడు	=	అటువంటి వాడే

Rahul Publications

నీ పలుకు	=	నీ మాట
తథ్యము + అ	=	యథార్థమే
నీ తలపు	=	నీ అభిప్రాయాన్ని
ఏన్	=	నేను
ఎఱింగితిన్	=	తెలుసుకున్నాను
మనమునన్	=	మనస్సులో
శంక	=	అనుమానం
వినవలతేన్	=	వినవలెననుకుంటే
వినుము	=	వినుము
ఏను	=	నేను
నిక్కము	=	నిజంగా
అల్గినన్	=	కోపిస్తే
మార్కొనన్	=	నన్ను ఎదిరించడానికి
అచటన్	=	అక్కడ
ఒకడేనియున్	=	ఒక్కడైనా
కలడే	=	ఉన్నాడా

Rahul Publications

తాత్పర్యము: ఆ ధర్మరాజు మాటలు విని కృష్ణుడిలా అన్నాడు. ఆ ధుర్యోధనుడే ఏమిటి? ఆ ధృతరాష్ట్రుడు కూడా అలాంటివాడే. నీ మాట యథార్థం నీ అభిప్రాయం నాకు తెలిసింది. నీ మనస్సులో ఎలాంటి సందేహం అక్కరలేదు. నా పరాక్రమాన్ని గూర్చివినాలి అనుకుంటే విను. నిజంగా నాకే కోపం వస్తే, యుద్ధంలో నన్ను ఎదురించగలవాడు ఆ కౌరవ పక్షంలో ఒక్కడైనా ఉన్నాడా? లేదు.

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. రాయబారిగా వెడుతున్న శ్రీకృష్ణునితో ధర్మరాజు చెప్పిన సంధి వచనములను వివరించండి?

(లేదా)

ధర్మరాజు 'శాంతి ప్రియుడు' 'యుద్ధ విముఖుడు', 'సౌమ్య వచస్కుడు' అని నిరూపించండి?

జవాబు:

పాఠ్యభాగ సారాంశం చదవండి

2. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యాన్ని వివరించండి?

జవాబు:

ధర్మరాజు గొప్ప మాటకారి . వాక్చాతుర్యం గలవాడు. పాండురాజు తమను ఆపదల నుండి రక్షించి, శుభాలు కల్గించడానికి ఈ జన్మలో కృష్ణుడిని చూపించాడని చెప్పాడు. మిత్రులైన పాండవుల కార్యాన్ని చేయడానికి తగిన సమయం ఇదే అన్నాడు. తాము కృష్ణుడికి పిల్లల వంటి వారమని, తమని కాపాడాలని వేడుకున్నాడు. కృష్ణుడు తలచుకుంటే యుద్ధం లేకుండానే తమ రాజ్యభాగాన్ని సంపాదించుకోగలమని అన్నాడు. రాయబారిగా వెళ్తున్న కృష్ణుడిని పరిపరివిధాల స్తుతించాడు.

ధర్మరాజు తమకు ఐదు ఊళ్ళు ఇచ్చినా చాలు అన్నాడు. దుర్యోధనుడు ఆ మాత్రమైనా ఇస్తాడో లేదో అని, ఇవ్వకపోతే హింస జరుగుతుందని తాను యుద్ధం ద్వారా జరిగే నాశనాన్ని చూసి సహించలేనని బాధపడ్డాడు. యుద్ధం వల్ల సంపదలు రావచ్చునీ, ప్రాణాలు పోవచ్చునీ, యుద్ధంలో పరాజయం మరణాని కంటే బాధాకరం అన్నాడు. యుద్ధం లేకుండా ఉపాయంతో శత్రువులను చంపగలవాడు హాయిగా ఉంటాడని, పగ ఉంటే పాము ఉన్న ఇంట్లో ఉన్నట్లే అనీ. దీర్ఘవైరం పనికి రాదు అన్నాడు. శత్రుత్వం వల్ల ఎలాంటి మేలు జరగదన్నాడు. సంపదలు నశించకుండా, వంశనాశనం జరగకుండా ఉపాయంతో సమస్య పరిష్కరిస్తే బాగుంటుదని అన్నాడు.

ధృతరాష్ట్రుడు కొడుకుపై ప్రేమతో ఏ నిర్ణయాన్నీ చెప్పకపోయినా సంధి జరగదని భావించి తెగతెంపుకు తొందర పడవద్దని కృష్ణుని హెచ్చరించాడు. ఒకవేళ నిజంగా తెగతెంపు చేసుకోవాల్సి వస్తే అది లోకం మెచ్చేటట్లు, ధర్మం అందరికీ తెలిసేటట్లు ప్రవర్తించాలని కృష్ణుడికి చెప్పాడు.

తమ మనస్సుల్లోని బాధను తీర్చడానికి తగిన వైద్యుడవు నీవే అని కృష్ణుని ప్రశంసించాడు. దుర్యోధనుడు అతని మంత్రులకు పొగరు ఎక్కువని, వారి వద్దకు కృష్ణుడు వెళితే మంచిది కాదు అని బాధపడతాడు. కృష్ణుని ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దని హెచ్చరిస్తాడు. కృష్ణుని బాధపెట్టే ఇంద్రపదవి తనకు వచ్చినా అది తనకు అక్కరలేదని అన్నాడు. ఈ విధంగా శ్రీకృష్ణునిపై తనకు గల భక్తి గౌరవాలను ధర్మరాజు తన మాటల్లో వెల్లడించాడు.

ధర్మరాజు మాట నేర్పు

తన మాటలు నచ్చితే కృష్ణుడు కౌరవ సభకు రాయబారిగా వెళ్ళి తమ మద్య వైరం సమసిపోయి స్నేహంగా ఉండేటట్లు సంధి చేయమన్నాడు. చివరగా కృష్ణునికి కౌరవ, పాండవుల గురించి బాగా తెలుసునని, కార్యం ఎలా నెరవేరుతుందో కూడా తెలుసుననీ, ఎలా మాట్లాడాలో, కౌరవులకు ఎలా నచ్చచెప్పాలో తెలుసని, కృష్ణునికి బుద్ధులు చెప్పేటంత గొప్పవాడను తాను కానని తన వినయాన్ని కృష్ణునిపై గల గౌరవ ఆదరాన్ని విశ్వాసాన్ని ధర్మరాజు బైట పెట్టాడు.

దీన్ని బట్టి ధర్మరాజు గొప్ప మాటకారి అని తెలుస్తుంది.

Rahul Publications

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. "మాకీ పుట్టువునకు పాండు క్ష్మాపాలుడు నిన్ను చూపి చనియె మహాత్మా!

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : ధర్మరాజు తన సోదరులతో శ్రీ కృష్ణుని వద్దకు వెళ్ళి 'మాకు, కౌరవులకు సంధి చేయడానికి రాయబారిగా కౌరవసభకు వెళ్ళుము. కృష్ణా!" అని ప్రార్థించే సందర్భంలో కృష్ణునితో ధర్మరాజు పలికిన సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : తమను ఆపదల నుండి గట్టెక్కించి, శుభాలను చేకూర్చడానికి పాండు రాజు తమకు ఈ జన్మలో శ్రీకృష్ణుడిని చూపించిపోయాడని ధర్మరాజు కృష్ణునితో అన్నాడు.

2. ఇంతకంటే గలదె యెదరు మాకు

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : పాండవ రాయబారిగా కౌరవసభకు వెళుతున్న కృష్ణునితో, ధృతరాష్ట్ర, దుర్యోధనుల వల్ల వారి కుటిల స్వభావం చేత తమకు ఆపద వచ్చిందని ధర్మరాజు చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : ఒప్పందం ప్రకారం అరణ్య, అజ్ఞాత వాసాలు చేసి వచ్చిన పాండవులకు ధృతరాష్ట్రుడు రాజ్యభాగం పంచి ఇవ్వలేదు. ధృతరాష్ట్రుడు వంశధర్మాన్ని ఆచరించడం లేదు. పుత్ర వ్యామోహంతో దుర్యోధనుని చెడు ప్రవర్తను మానిపించలేకపోయాడు. అందువల్ల తమకు పెద్ద ఆపద వచ్చిందని ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునితో చెప్పాడు.

3. పొచ్చెముగా దింతవట్టు పూర్ణము సుమ్మీ

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : కురు, పాండువులకు సంధిని కుదర్చడానికి శ్రీకృష్ణుని కౌరవసభకు రాయబారిగా పంపుతూ ధర్మరాజు కృష్ణునితో చెప్పిన సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : సంజయుడు తమ వద్దకు రాయబారిగా వచ్చినపుడు, ధర్మరాజు అక్కడ ఉన్న బంధువులు, కృష్ణుడు వింటుండగా తమకు ఐదు ఊళ్ళు ఇస్తే చాలని చెప్పాడు. తాను అపుడు చెప్పిన మాటల్లో కపటం లేదని ఆ ఐదుఊళ్ళు ఇస్తే పూర్తి సంతృప్తి కలుగుతుందని రాయబారిగా వెళుతున్న శ్రీకృష్ణునికి ధర్మరాజు గుర్తు చేశాడు.

Rahul Publications

4. ఈ దురవస్థల కోర్వవచ్చునే

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : ధర్మరాజు కృష్ణుని రాయబారిగా కురుసభకు పంపుతూ, సంపద కోసం శత్రువులను చంపడం వల్ల నింద, పాపము వస్తాయని ఆ దురవస్తల కోర్వలేమని చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : శత్రువులకు కూడా అపకారం చేయాలను కోరాదు. కౌరవపక్షంలో బంధువులు, స్నేహితులు ఉన్నారు. సంపద కోసం వారిని చంపితే ఈ లోకంలో నింద, పరలోకంలో పాపం వస్తాయి. ఆనీచ స్థితిని నేను సహించలేను అని ధర్మరాజు కృష్ణునితో అన్నాడు.

5. దెందానం జెయివెట్టుకుని యతడు నిద్రించున్

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : కృష్ణుడు కౌరవ సభకు రాయబారిగా వెళుతున్నపుడు, యుద్ధం వల్ల జరిగే నష్టాలను వివరించి, యుద్ధం లేకుండా ఉపాయంతో శత్రువులను సంహరించగలవాడు హాయిగా గుండెపై చేయి వేసుకుని నిద్రిస్తాడని ధర్మరాజు చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : యుద్ధంలో జయాపజయాలు సందేహం. ఓడిపోవడం మరణం కంటే బాధాకరం. యుద్ధం లేకుండా ఉపాయంతో శత్రుసంహారం చేయగలవాడు హాయిగా సుఖంగా నిద్రిస్తాడని ధర్మరాజు కృష్ణునితో చెప్పాడు.

6. వలవ దధిక దీర్ఘవైర వృత్తి

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : కృష్ణుని కౌరవసభకు రాయబారిగా పంపుతున్నపుడు దీర్ఘవైరం పనికిరాదని ధర్మరాజు చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : చాలాకాలం పాటు శత్రుత్వం కలిగి ఉండటం పనికిరాదు. పగ ఉంటే పాము ఇంట్లో ఉన్నట్లే, ఆందోళనగా ఉంటుంది. భయం భయంగా గడపాల్సి వస్తుంది. ధైర్యం ఉండదు. కనుక దీర్ఘవైరం మంచిది కాదని ధర్మరాజు అభిప్రాయం.

7. ఏమి గతిదలంచినం పగకు మేలిమి లేమి ధ్రువంబు.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని రాయబారిగా పంపుతున్న సందర్భంలో పగ తగ్గించుకోవడం మంచిదని, పగవల్ల పగ అణగదని, ఏ విధంగా ఆలోచించినా పగవల్ల ఎటువంటి మంచి జరగదని కృష్ణునితో అంటున్నాడు.

వ్యాఖ్య : ఏ విధంగా ఆలోచించినా శత్రుత్వం వలన ఎట్టి పరిస్థితులలో మంచి జరగదు. పగ ఉంటే ఎదిరించకుండా ఉండటం వీలుకాదు. అందువల్ల పగ వల్ల నష్టమే తప్ప మంచిలేదని ధర్మరాజు అభిప్రాయం.

8. మనమున పక్షపాత గతి మా దెస మానుము.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : కౌరవసభలో కృష్ణుడు ఏ విధంగా మాట్లాడాలో సూచిస్తూ ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునికి చెప్పిన సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : కౌరవసభలో రాయబారిగా వెళ్ళిన కృష్ణుడు సమదృష్టితో మాట్లాడాలనీ. పాండవుల యందు పక్షపాతంతో కూడిన ప్రవర్తనను మాని రెండు పక్షాల వారికి మంచి, అభివృద్ధి కలిగే రీతిగా మాట్లాడాలని ధర్మరాజు కృష్ణుని ప్రార్థించాడు.

9. మా మనము నిశ్చింతంబుగ చేయుమీ.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని రాయబారిగా కౌరవసభకు పంపిస్తూ అన్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : ధృతరాష్ట్రుడు తన కొడుకు పట్ల పుత్రవ్యామోహంతో ఏ నిర్ణయం చెప్పకపోయినా తొందరపడి సంధి కుదరదని తెగతెంపులు చేయవద్దని, తెగతెంపు చేయాల్సి వస్తే లోకం మెచ్చుకునేటట్లు ధర్మం అందరికి స్పష్టం అయ్యేటట్లు, పాండవుల మనస్సునకు దిగులు లేకుండా ఉండేటట్లు చేయమని ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని కోరాడు.

Rahul Publications

10. నీవు సంకటపడియెదు దేవ పదవియైన నేనొల్ల.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము తిక్కన రచించిన ఆంధ్రమహాభారతము ఉద్యోగపర్వము తృతీయాశ్వాసం నుండి గ్రహించిన "ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం" అనే పాఠ్యభాగం లోనిది.

సందర్భం : కౌరవసభలో దుర్యోధనాదుల దుర్మార్గ ప్రవర్తన గూర్చి కృష్ణునికి గుర్తుచేస్తూ, అక్కడికి ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దని కోరే సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : ధుర్యోధనుడు, అతని అనుచరులు వక్రబుద్ధులు, అవినీతి పరులు, క్రూర కర్మలు చేసేవారు. అటువంటి వారి దగ్గరికి శ్రీ కృష్ణున్ని ఒంటరిగా పంపలేనని, కృష్ణునికి కష్టం కలిగేటట్లయితే ఇంద్రపదవి లభించినా తనకు అక్కరలేదని ధర్మరాజు కృష్ణుని పట్ల తనకు గల ప్రేమాభిమానములు వెల్లడి చేస్తాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. 'ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం' పాఠ్యభాగం దీని నుండి గ్రహింపబడింది. (ఆ)

(అ) భాగవతం (ఆ) భారతం

(ఇ) రామాయణం (ఈ) బసవ పురాణం

2. తిక్కన రచన (అ)

(అ) నిర్వచనోత్తర రామాయణం (ఆ) భారతం

(ఇ) భాగవతం (ఈ) యక్షగానం

3. కౌరవ సభకు రాయబారిగా వెళ్ళింది ________ (ఈ)

(అ) పాండు రాజు (ఆ) సంజయుడు

(ఇ) ద్రుపదుడు (ఈ) కృష్ణుడు

4. పాండవులలో మొదటి వాడు ________ (ఆ)

(అ) అర్జునుడు (ఆ) ధర్మరాజు

(ఇ) భీముడు (ఈ) సహదేవుడు

5. దృతరాష్ట్రుడు పాండవుల వద్దకు పంపిన రాయబారి – (అ)

(అ) సంజయుడు (ఆ) విదురుడు

(ఇ) భీష్ముడు (ఈ) ద్రోణుడు

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. పాండవుల భార్య ___________ .
2. ___________ ద్రుపదుడు పంపిన రాయబారి.
3. పాండవులు అరణ్య, అజ్ఞాన వాసాలు పూర్తి చేసి ___________ లో ఉన్నారు.
4. ధర్మరాజు, అతని తమ్ములు, ద్రౌపది కౌరవ సభకు వెళ్ళమని ___________ ప్రార్థించారు.
5. పాండవుల తండ్రిపేరు ___________ .

సమాధానాలు

1) ద్రౌపది
2) పురోహితుడు
3) ఉపప్లావ్యం
4) శ్రీకృష్ణుని
5) పాండురాజు

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. పాండవులకు రాజ్యభాగం ఇవ్వను అన్నది ఎవరు?

జవాబు:

దుర్యోధనుడు

2. కౌరవుల తండ్రి పేరు ఏమిటి?

జవాబు:

ధృతరాష్ట్రుడు

3. ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని ఏ రాజ్యానికి వెళ్ళి కౌరవులతో మాట్లాడమన్నాడు?

జవాబు:

హస్తినాపురానికి

4. ధర్మరాజు ఏ పద్ధతిలో సంపదను కోరాడు?

జవాబు:

యుద్ధం జరగకుండా, ధనములన్నీ పోకుండా, కులనాశనము కాకుండా ఉండే పద్ధతిలో సంపదను కోరాడు.

5. "పగ" ఉంటే ఎక్కడ ఉన్నట్లు ?

జవాబు:

"పగ" ఉంటే పాము ఉన్న ఇంటిలో ఉన్నట్టే

Rahul Publications

2. విభీషణ శరణాగతి

- గోన బుద్ధారెడ్డి

కవిపరిచయం

తెలుగులో వెలువడిన రామాయణాల్లో గోనబుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణం మొదటిది. గోన బుద్ధారెడ్డి క్రీ.శ. 1210 లో జన్మించినట్లు చరిత్రకారులు చెబుతారు. ఈయన తన తండ్రి విట్టలక్ష్మానాథుని కోరిక మేరకు రంగనాథ రామాయణాన్ని రచించాడు. ఈ రామాయణంలో సంస్కృత రామాయణంలో లేని కొన్ని అంశాలను చేర్చినట్లు మనకు తెలుస్తుంది.

గోనబుద్ధారెడ్డి తెలుగువారి అభిరుచులకు తగినట్లుగా దేశీయతను ప్రతిబింబింపజేస్తూ జాను తెనుగు ద్విపద కావ్యంగా సర్వజనులకు అర్థమయ్యే రీతిలో రచించాడు. సంస్కృత అనువాద కవుల్లో స్వేచ్ఛగా, స్వతంత్రంగా కథాకల్పనలు చేసినవారిలో గోన బుద్ధారెడ్డి ప్రథమగణ్యుడు.

ఈ ద్విపద రామాయణంలో భావప్రధానమైన శబ్దాలను ఎన్నుకొని వాటిని సన్నివేశయోగ్యంగా ప్రయోగించాడు కవి రసస్ఫోరక పదజాలం, దృశ్యమయంగా దర్శింపచేసే వర్ణనలు, పాత్రల మనోభావ వ్యక్తీకరణలు, మనసును ఆకట్టుకునే ఔచిత్యాలతో రంగనాథ రామాయణం కావ్యసౌరభాలను వెదజల్లుతుంది. 17,290 ద్విపదల్లో నడిచిన ఈ రామాయణం అత్యంత జనాదరణ పొందిన గ్రంథంగా ప్రశస్తిని పొందింది.

పాఠ్యభాగ సందర్భము

రావణుడు సీతను అపహరించడం సరైంది కాదని విభీషణుడు నిండు సభలో తన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తపరుస్తాడు. అన్నను ఆక్షేపిస్తాడు. దీంతో రావణుడు తీవ్రంగా ఆగ్రహించి, విభీషణుడిని లంక నుంచి తరిమి వేయిస్తాడు. విభీషణుడు శ్రీరామచంద్రుని శరణు వేడుతాడు.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం "రంగనాథ రామాయణం" లోని యుద్ధకాండం నుండి గ్రహించబడింది.

పాఠ్యభాగ సారాంశం

రావణుని చేత తరిమివేయబడిన విభీషణుడు మంత్రులతో రాముని వద్దకు వస్తూ వానరుల కంటపడతాడు. వానరులు ఆశ్చర్యంతో తలలు ఎత్తి చూశారు. అపుడు సుగ్రీవుడు వానరులతో "వానరులారా! ఇలా వస్తున్న రాక్షసుడిని చూడండి వాడు గొప్ప పరాక్రమవంతుడు. పర్వతమంత ఆకారంతో, ధనుస్సు వంటి ఆయుధాలు ధరించి జంకు లేకుండా ఇటు వస్తున్నాడు" అన్నాడు. అపుడు వానరులు పర్వతాలు, వృక్షాలు పెకిలించి "సుగ్రీవా! మమ్మల్ని పంపండి. యుద్ధంలో ఆ రాక్షసుణ్ణి చంపుతాం" అన్నారు.

వానరుల మాటలు విని విభీషణుడు " ఓ వానరులారా! నేను మీ వాడిని తొందరపడకండి. నేను రావణుని తమ్ముడిని రాక్షసాధిపతిని. నేను పాపం లేని మనస్సు కలవాడిని. రాముని శరణు కోరుకుని ఆయన్ను

Rahul Publications

చూడటానికి లంక నుంచి వచ్చాను. రాముని భార్య సీతను ఇచ్చి వేమయని చాలా రకాలుగా నచ్చచెప్పాను. నా మాటలకు మా అన్న రావణుడు కోపించి తన సభ నుండి నన్ను గెంటి వేశాడు. అంతటితో ఊరుకోక లంకలో నేనుంటే నన్ను చంపుతానని బెదిరించాడు. ప్రాణ భయంతో నేను రాముని అభయం కోరి వచ్చాను. నేను మోసగాడిని కాను. కల్మషం లేనివాడిని నాలో కపటం లేదు. మీరే నాకు రామచంద్రునిచే అభయం ఇప్పించండి" అని కోరాడు.

విభీషణుడి మాటలు విని సుగ్రీవుడు రాముని దగ్గరకు వెళ్ళి వినయంగా ఇలా విన్నవించాడు. "ఓ రామా! రావణునిపై కోపంతో మరియు విభేదాలు వచ్చి ఒకడు సైన్యంతో ఆకాశంలో ఉన్నాడు. తన మనస్సును మీపై ఉంచి, నిర్మలంగా మాట్లాడుతున్నాడు. తను రావణుని తమ్ముడిని అని అంటున్నాడు. అభయం కోరి వచ్చాడు. మరి మీ దయ ఎలాగుందో? కాని నాకైతే వీడిని నమ్మరాదు అనిపిస్తోంది. రాక్షసులు మోసానికి పుట్టినిల్లులు, రాక్షస రాజు తమ్ముడు ఎందుకు శరణుకోరి వస్తాడు? ఈ నీచుడిని మోసానికి పాల్పడకముందే చంపాలి". అని సుగ్రీవుడు రామునితో అన్నాడు.

హనుమంతుడు సుగ్రీవుని మాటలు విని రామునితో "రాక్షస రాజు రావణుడు కోపంతో సభ నుండి తనను తరిమివేశాడనే మాటలు ఇతను చెప్పాడు. ఓ ప్రభూ! ఈ మాట నిజమే అయి ఉంటుంది. ఇతను మన కోసం ఉచితమైన మాటలు సభలో మాట్లాడితే రావణుడు ఇతన్ని గెంటివేసి ఉండవచ్చు. అది మోసం కాదు రామా! ఇతడిని సందేహింపవద్దు. మోసపు మనస్సులు కలవారు ఏ విధంగా ఉన్న వారి మోసం వెంటనే తెలిసిపోతుంది. ఇతని మాటల్లో కృత్రిమం ఎక్కడా కనిపించుట లేదు. అశుభం మాట్లాడకూడదు. శ్రీరామా! ఇతడు రాక్షసుల రహస్యాలు తెలిసినవాడు. ఇతను మన పక్షంలో ఉండటం చక్కని నీతి నన్ను ఇంద్రజిత్తు పట్టి బంధించి అనేకంగా బాధించడం చూసి ఇతడు నా కోసం అనేక హిత వాక్యాలు ఆనాడు మాట్లాడాడు. ఇతడి మనసు ప్రవృత్తి నాకు కొంచెం తెలుసు". అన్నాడు.

Rahul Publications

హనుమంతుని మాటలు శ్రీరాముని మనస్సుకు నచ్చాయి. రాముడు సుగ్రీవునితో " సుగ్రీవా! ఇతడికి శరణం ఇవ్వడం మంచిదా? చెడ్డదా? అని తర్కించడం ఎందుకు? "శరణు" అన్న శత్రువును సైతం రక్షించడం ధర్మం రాజధర్మం కూడా. ఒక పావురాన్ని డేగ తరుముకుని రాగా బెదిరిన పావురం శిబిమాటున దాగింది. పావురానికి అభయమిచ్చిన శిబి డేగ అడిగితే తన శరీరాన్ని కోసి ఇచ్చి, ఆ పావురాన్ని రక్షించాడు. అపకీర్తి పొందకుండా, ఆపదలో ఉన్నవాడిపై దయ చూపిస్తే అశ్వమేధ యాగం చేసిన ఫలితం వస్తుంది. కేవలం విభీషణడే కాదు గర్వంతో కన్నుమిన్ను కానక చెడు పనులు చేస్తున్న రావణుడు సైతం తన గర్వాన్ని విడిచి "శరణు" అంటే అతడిని కూడా రక్షిస్తాను. ఇది మా వంశ మర్యాద. సుగ్రీవా! నేను అభయం ఇచ్చాను. నీవు వెళ్ళి భయంతో ఉన్న విభీషణుడిని తీసుకురా" అన్నాడు. ఆ మాటలు విని సుగ్రీవుడు రాముని దయకు మెచ్చి "రామా! శత్రువు తమ్ముడు వచ్చి శరణు కోరితే అతణ్ణి రక్షించడం అన్నది నీకే చెల్లింది. ఇతర క్షత్రియులకు ఇది శక్యం కాదు" అని పొగిడాడు.

అలా తన సేనతో ఆకాశానికి ఎగిరి "విభీషణా! నీకు శ్రీరాముడు అభయం ఇచ్చాడు. నమ్ము నాతో రా"! అని విభీషణుని కౌగిలించుకొని తీసుకొచ్చి సంతోషంతో శ్రీరాముడిని అతనికి చూపించాడు. విభీషణుడు ఆనందించి, శ్రీరామునికి సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి, ఈ విధంగా రాముని, స్తోత్రం చేశాడు.

విభీషణ స్తుతి

"శ్రీరామా, నిత్యకళ్యాణా! లోక రక్షకా! మహావీరా! సర్వలోకాలనూ పవిత్రం చేసేవాడా! గొప్ప దయగలవాడా! నీవే లోక కర్తవు. నీవే యాగభోక్తవు. త్రిమూర్తులు నీవే క్షరమూ, అక్షరమూ నీవే ముల్లోకములచే నమస్కరించబడే వాడవు. నీవే దేవాదిదేవా! నాకు అభయమును ఇవ్వుము. శతకోటి సూర్యతేజా! నీకు జయము. వేయి నోళ్ళు గల ఆదిశేషవు సైతం నిన్ను స్తుతింపలేడు. బ్రహ్మకూడా నిన్ను కొనియాడలేడు. నేను రాక్షసుడిని రాజా! నన్ను రక్షించు. రావణుడిని చంపు, అందరికి శరణమును ఇచ్చే నిన్ను నేను చేరాను" ఇలా విభీషణుడి స్తోత్రాన్ని విని రాముడు విభీషణుని తన దయసముద్రంలో ఓలార్చి ఇలా అన్నాడు.

" ఓ విభీషణా! నా మాట నమ్ము. నీవు రావణుని తమ్ముడవు కావు. నా తమ్ముడవు. నిన్ను లక్ష్మణుని కంటే తేడా లేనివాడిగా నామనస్సులో స్వీకరించాను". అని విభీషణుని ఆదరించి స్నేహంతో విభీషణుడి చెయ్యి పట్టుకొని సముద్రం వద్దకు తీసుకెళ్ళి "ఓ విభీషణా! రావణుడి బలాన్ని గూర్చి, అతని సైన్యాన్ని గూర్చి నాకు నిజం చెప్పు" అని అడిగాడు.

విభీషణుడు రామునికి నమస్కరించి ఇలా చెప్పాడు.

Rahul Publications

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. విభీషణునికి శ్రీరాముడు శరణము నిచ్చిన వృత్తాంతాన్ని తెల్పండి ?

(లేదా)

విభీషణ శరణాగతిని గూర్చి తెలపండి?

జవాబు:

పాఠ్యభాగ సారాంశమును చదవండి

2. విభీషణుడు శ్రీరాముని స్తుతించిన విధాన్ని వివరించండి?

జవాబు:

విభీషణునికి శ్రీరామచంద్రుడు శరణము నిచ్చాడు. విభీషణుడు శ్రీరామునికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి ఇలా స్తోత్రం చేశాడు.

"శ్రీరామా! నీవు నిత్యము సత్యమును రక్షించేవాడవు. నిత్య శుభప్రదుడవు. లోకాలను రక్షించేవాడవు. నిత్యస్తోత్ర ప్రియుడవు. జగత్తును సృష్టించేవాడవు. జగత్తును నింపేవాడవు. జగదేకవీరుడవు. సర్వసంగములకూ అతీతుడవు. సర్వలోకాలను పవిత్రం చేసేవాడవు. అన్నిటితో కూడినవా డవు. నీవు గురు లఘు క్రమ రూపుడవు.

గురువుల బోధలచే ప్రకాశించే వాడవు. గొప్ప తీయని మాటలు మాట్లాడేవాడవు. గొప్పవింటిని ధరించిన వాడవు. పరమ పవిత్రుడవు కవుల మనస్సులను తెలిసినవాడువు. నిర్దుష్టమైన దయ గలవాడవు. వివిధ శాస్త్రముల యందు చెప్పబడిన వాడవు. వేదాంత వేద్యుడవు

రామా! నీవు పరమాత్మవు. నీవే పరముడవు. నీవే పరమ విద్యవు. నీవు లోకకర్తవు. నీవే లోకము నీవే యజ్ఞానివి. నీవే లోక రక్షకుడవు. నీవే లోక సంహారకుడవు. నీవే యాగభోక్తవు . నీవే యాగఫలదాతవు. నీవే చంద్రసూర్యులు. నీవే సముద్రములు. నీవే భూమి నీవే ఇంద్రాది అష్టదిక్పాలకులు. నీవే శబ్దము. నీవే అర్థము. త్రిమూర్తులును నీవే. నీవే క్షరాక్షరములు.

నీవే కర్మసాక్షివి. నీవే అక్షరసాక్షివి. నీవు దేవాది దేవుడవు. నీవే ముల్లోక వందితుడవు. దేవా ! నాకు అభయము ఇవ్వుశతకోటి సూర్యతేజా! నీకు జయము. సంసార సర్ప నాశకా! నీకు జయము. ఆగమ స్తోత్రా! లక్ష్మీనారాయణా! దయా సాగరా! రాక్షస సంహారా! నీకు జయము. శ్రీరామా! సూర్యచంద్ర నేత్రా! దివ్యచరితా! శుభగాత్రా! నిన్ను ఆది శేషువు సైతం కీర్తింపలేదు. బ్రహ్మసైతం నీ మహిమను వర్ణించలేదు. నేను రాక్షసుడను. నిన్ను వర్ణించడానికి నేను ఎంతవాడను? ఓ రామా! ఆపదలో నున్న నన్ను రక్షించుము. పరమ దుర్మార్గుడైన రావణుని సంహరింపుము. నీవు అందరికి శరణము నిచ్చేవాడవు. అటువంటి నిన్ను నేను శరణు కోరాను. నిన్ను శరణు కోరడమే సుఖమని నమ్మి నేను వచ్చి నీ పాదాలు ఆశ్రయించాను. రామా! నాకు శరణమును ఇమ్ము"! అని శ్రీరాముని విభీషణుడు స్తోత్రం చేశాడు.

Rahul Publications

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. "మము పంపు సుగ్రీవ ! మము పంపుదేవ!

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : రావణుని చేత లంక నుండి తరిమివేయబడ్డ విభీషణుడు తన మంత్రులతో కలిసి రాముని శరణు వేడుటకై ఆకాశ మార్గంలో రాగా, వారిని చూసిన వానరులు భయాశ్చర్యాలతో పర్వతాలు, వృక్షాలు చేతుల్తో పట్టుకొని సుగ్రీవునితో పలికే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : "ఓ సుగ్రీవా! మమ్మల్ని ఆ రాక్షసుడి మీదికి పంపండి. మేము వాడితో యుద్ధం చేసి వాడిని చంపుతాము". అని వానరులు తమ రాజు అయిన సుగ్రీవునితో చెప్పారు.

2. 'మీ వాడ నిటు సంభ్రమింపగ వలదు.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : ఆకాశ మార్గంలో వచ్చిన విభీషణుని. అతని మంత్రులను చూసి. సుగ్రీవుడు తన వానర సైన్యాన్ని హెచ్చరించడంతో వానరులు పర్వతాలు, వృక్షాలు పెకలించి విభీషణుని యుద్ధంలో చంపుతామని సుగ్రీవునితో అనగా అది విన్న విభీషణుడు తొందర పడవద్దని అన్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : ఓ వానరులారా! నేను మీ వాడిని. తొందరపడకండి. నేను రాముని శరణుకోరి వచ్చాను." అని విభీషణుడు వానరులతో చెప్పాడు.

3. అరుగుదెంచినవాడనట లంక నుండి.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : వానరులు విభీషణుడితో యుద్ధానికి సిద్ధం కాగా, విభీషణుడు తన గురించి వానరులతో చెప్పే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : "నేను రావణుని తమ్ముడిని. విభీషణుడిని. చెడ్డవాడిని కాదు. రాముని శరణుకోరి, ఆయనని చూడాలని లంక నుండి ఇలా వచ్చాను. " అని విభీషణుడు తన గురించి చెప్పాడు.

Rahul Publications

4. తన వీటిలోన నున్న జంపుదునని యోటిల్లకాడె.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : వానరులు తనపై యుద్ధానికి సిద్ధపడుతున్న సందర్భంలో విభీషణుడు వారిని తొందరపడ వద్దని, నేను మీ వాడను అనీ, రాముని శరణు కోరి వచ్చానని, తన అన్న రావణుడు తనను సభ నుండి గెంటించి, తాను లంకలో ఉంటే చంపుతానని జంకు లేకుండా బెదిరించాడని చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : "తన నగరంలో ఉంటే నన్ను చంపుతానని, వెనుకాడకుండా మా అన్న రావణుడు అన్నాడు" అని విభీషణుడు వానరులకు చెప్పాడు.

5. అభయ మిప్పింపుడీ యవనీశు చేత.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : వానరులతో విభీషణుడు తన వృత్తాంతాన్ని చెప్పి, తనకు శ్రీరాముని నుండి శరణము నిప్పించమని, తాను భయంతో ఉన్నానని, తాను మోసగాడిని కానని అన్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : "భయంతో ఉన్న నాకు మీరు శ్రీరాముని చేత అభయమును ఇప్పించండి." అని విభీషణుడు వానరులను ప్రార్థించాడు.

6. 'నాకు జూడంగ వీని నమ్మంగరాదు.'

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : ఆకాశమార్గంలో వచ్చిన విభీషణుడు తన వృత్తాంతాన్ని చెప్పి. తాను రాముని శరణుకోరి వచ్చానని చెప్పాడు. అపుడు సుగ్రీవుడు రాముని వద్దకు వెళ్ళి విభీషణుని గూర్చి తెలిపే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : "నాకు చూస్తే విభీషణుడిని నమ్మకూడదని తోస్తోంది." అని సుగ్రీవుడు రామునితో అన్నాడు.

7. 'కపటంబునకు పుట్టినిల్లులరయ రాక్షసులు'.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : విభీషణుడి మాటలు విన్న సుగ్రీవుడు రాముని దగ్గరకు వెళ్ళి అతని వృత్తాంతం చెప్పి. విభీషణుడిని నమ్మకూడదని అనిపిస్తోందని అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : "రామా! మోసానికి రాక్షసులు జన్మస్థానాలు. కుటిలమైన ఆలోచనలకు నిలయమైన వారిలో రాక్షసులను మించినవారు లేరు". అని సుగ్రీవుడు రామునితో అన్నాడు.

8. నిఖిలేశ యీ మాట నిజము గానోపు

వలవదు శంకింప వసుధేశ! యితని

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : విభీషణుని మాటలు నమ్మవద్దని, రాక్షసులు ఎప్పుడూ మోసాలకు పాల్పడతారని సుగ్రీవుడు రామునితో అనగా, ఆ మాటలు విన్న హనుమంతుడు విభీషణుని మాటలు నిజాలు కావచ్చని అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : విభీషణుడు తమ గురించి మంచిగా రావణునితో చెపితే రావణుడు కోపంతో విభీషణుడిని లంక నుండి తరిమివేశాడన్న మాట నిజమే అయివుంటుందని. విభీషణుని మాటలను అనుమానించడం తగదనీ హనుమంతుడు రామునితో వివరంగా చెప్పాడు.

9. 'మన దెసనుండుట మానైన నీతి".

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : హనుమంతుడు విభీషణుని అనుమానించడం తగదనీ, అతను చెప్పేది నిజమే అయివుంటుందని అతన్ని సందేహించరాదని, రాక్షసుల రహస్యాలు తెలిసిన విభీషణుని తమ పక్షంలో చేర్చుకోవడం చక్కని నీతి అని అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : విభీషణుడు రాక్షసుల రహస్యాలు తెలిసినవాడు. అటు వంటి వాడు తమ పక్షంలో ఉండడం చక్కని నీతి. కనుక విభీషణుడికి శరణు ఇవ్వవచ్చని హనుమంతుడు శ్రీరామునికి చెప్పాడు.

10. శరణని వచ్చిన శత్రువునైన

పరికింపగా రాచపాడి రక్షింప

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

Rahul Publications

సందర్భం : విభీషణుడికి శరణు ఇవ్వడం మంచిది కాదని, రాక్షసులను నమ్మరాదని సుగ్రీవుడు అన్నప్పుడు విభీషణుడి మాటలు నిజంగానే ఉన్నాయని హనుమంతుడు అనగా రాముడికి హనుమ మాటలు నచ్చి, అవును అతన్ని నమ్మవచ్చని అంటున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : 'శరణు' అని వచ్చి ఆశ్రయించిన శత్రువును సైతం రక్షించడం రాజధర్మమని శ్రీరాముడు అని విభీషణుడికి అభయమును ఇస్తానని సుగ్రీవునికి తెలిపాడు.

11. మరియాద లిట్టివి మా కులంబునకు

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : విభీషణుడిని నమ్మరాదని సుగ్రీవుడు అన్నప్పుడు హనుమ అతని మాటలు నిజంగానే తోస్తున్నాయని, విభీషణుని నమ్మవచ్చని అనగా శ్రీరాముడు తమ వంశంలోనే శత్రువు సైతం శరణు అంటే రక్షించే మర్యాద ఉందని చెప్పే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : శత్రువు సైతం శరణు అంటే అభయం ఇవ్వడం తమ రఘువంశం వారికి మర్యాదలని, శ్రీరాముడు సుగ్రీవునితో అన్నాడు.

12. 'వేయి నోరుల భోగి విభుడైన నుతులు సేయంగ నోపునే శ్రీరామ! నిన్ను.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : విభీషణుడు శ్రీరాముని చూసి స్తుతించే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : విభీషణుడు శ్రీరాముని దయాగుణాన్ని పొగుడుతూ "వేయినోరులు గల ఆదిశేషుడు సైతం శ్రీరాముని కీర్తించలేడని అన్నాడు.

13. 'నమ్ము విభీషణా! నాకేశవైరి తమ్ముడువా

నాకు దమ్ముడ వింతె.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

Rahul Publications

సందర్భం : విభీషణుడికి అభయమిచ్చిన శ్రీరాముడు అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : విభీషణా! నా మాట నమ్ము. నీవు నేటి నుండి రావణునికి తమ్ముడవు కావు. నాకే తమ్ముడవు?'' అని రాముడు విభీషణుడికి శరణమిచ్చి అతడిని తన పక్షంలో చేర్చుకున్నాడు.

14. ఇతడు నాకై పెక్కు హితవులు పల్కె

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన రంగనాథ రామాయణంలోని "విభీషణ శరణాగతి" అనే పాఠం లోనిది.

సందర్భం : హనుమంతుడు విభీషణుడిని శంకించరాదని చెప్పే సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : రామునితో హనుమంతుడు విభీషణుడి మాటలు నిజముగానే అయివుండచ్చనీ, మునుపు రావణసభలో తనను బంధించినపుడు, దూతను బంధించరాదని, బాధించరాదని అన్నకు హితబోధ చేసినాడు. విభీషణుడు అని హనుమంతుడు అన్నాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. గోన బుద్ధారెడ్డి రచించిన కావ్యం ________ (అ)

   (అ) రంగనాథ రామాయణం (ఆ) మొల్ల రామాయణం

   (ఇ) వాల్మీకి రామాయణం (ఈ) మహాభారతం

2. సీతను అపహరించిన వారు ________ (ఆ)

   (అ) రాముడు (ఆ) రావణుడు

   (ఇ) దుర్యోధనుడు (ఈ) కంసుడు

3. లంకాధిపతి ఎవరు? ________ (ఇ)

   (అ) విభీషణుడు (ఆ) మైరావణుడు

   (ఇ) రావణుడు (ఈ) కుంభకర్ణుడు

4. వానరుల రాజు ________ (అ)

   (అ) సుగ్రీవుడు (ఆ) అంగదుడు

   (ఇ) హనుమంతుడు (ఈ) జాంబవంతుడు

5. రావణుడి కుమారుడు ________ (ఇ)

   (అ) అంగదుడు (ఆ) విభీషణుడు

   (ఇ) ఇంద్రజిత్తు (ఈ) కుంభకర్ణుడు

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. విభీషణుడు __________ తమ్ముడు.
2. విభీషణుడు మంత్రులతో కలసి __________ వచ్చాడు.
3. రాముని భార్య పేరు __________ .
4. రావణుని రాజ్యం __________ .
5. __________ మాటలు శ్రీరామునికి నచ్చాయి.

సమాధానాలు

1) రావణుని
2) ఆకాశంలో ఎగిరి
3) సీత
4) లంక
5) హనుమంతుని

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. ఎవరు రాముని శరణు కోరి వచ్చారు?

జవాబు:

విభీషణుడు

2. విభీషణుడుని ఎవరు చంపుతానన్నారు?

జవాబు:

రావణుడు ఇతను విభీషణుడికి అన్న

3. విభీషణుడిని నమ్మరాదు అన్నవారెవరు?

జవాబు:

సుగ్రీవుడు

4. ఎవరు రాముని శరణు కోరి వచ్చారు?

జవాబు:

విభీషణుడు

5. పావురం, డేగ కతను చెప్పిన వారు ఎవరు? ఎవరికి ఆశ్రయం ఇచ్చారు?

జవాబు:

రాముడు విభీషణుడికి అభయం ఇచ్చి, ఆశ్రయం ఇచ్చాడు.

Rahul Publications

3. గుణనిధి కథ

- శ్రీనాథుడు

కవిపరిచయం

శ్రీనాథుడు కొండవీటి రెడ్డి రాజుల ఆస్థానకవి క్రీ.శ.1385–1475 మధ్యకాలంలో జీవించాడు. ఈయన తల్లిదండ్రులు భీమాంబ, మారయా మాత్యులు.

తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో పురాణ యుగానికి, ప్రబంధయుగానికి మధ్య శ్రీనాథుడు కావ్యయుగ కర్తగా ప్రసిద్ధి కెక్కాడు.'చిన్నారి పొన్నారి చిఱుతకూకటినాడు .....' అనే పద్యంలో శ్రీనాథుడు మరుత్తరాట్చరిత్ర, శాలివాహన సప్తశతి, శృంగారనైషధం, కాశీఖండం, భీమఖండం వంటి కావ్యాలు రచించినట్లు చెప్పుకున్నాడు. ఇవే కాకుండా శివరాత్రి మహాత్యం, పల్నాటి వీర చరిత్ర వంటి కావ్యాలు కూడా శ్రీనాథుని రచనలే. శ్రీనాథుడు బ్రహ్మీదత్తవర ప్రసాదుడు. సకలవిద్యాసనాథుడు. దగ్గుపల్లి దుగ్గన తన నాసికేతోపాఖ్యానంలో శ్రీనాథునివైదుష్యాన్ని ప్రశంసించాడు.

శ్రీనాథుడు తన జీవితకాలంలో అనేక రాజాస్థానాలు దర్శించి సన్మానాలు పొందినట్లు చరిత్రలో కన్పిస్తుంది. రెడ్డి రాజుల ఆస్థానంలో ఉన్న సమయంలో తన వైదుష్యంతో గౌడ డిండిమ భట్టు యొక్క కంచుఢక్కను పగులగొట్టించినట్లు తెలుస్తుంది. తన కవిత్వంలో ఉద్దండ లీల, ఉభయవాక్ప్రౌఢి, రసాభ్యుచిత బంధం, సూక్తి–వైచిత్రి వంటి లక్షణాలు ఉన్నట్లు చెప్పుకున్నాడు.

పాఠ్యభాగ సందర్భము

గుణనిధి కథ కాశీఖండంలో ఉంది. యజ్ఞదత్తుని కుమారుడు గుణనిధి. యజ్ఞదత్తుడు వేదవేదాంగాలను అధ్యయనం చేసి విద్యావిశారదునిగా ప్రసిద్ధి కెక్కాడు. గుణనిధి పండిత పుత్రుడైనప్పటికీ ద్యూతక్రీడలకు అలవాటు పడి చదువును నిరక్ష్యం చేశాడు. ఇంటి నుండి బయటికి వెళ్ళాల్సిన దశలో జీవిత పరమార్థాన్ని అర్థం చేసుకుంటాడు. విద్యాధనమే మనిషికి నిజమైన ధనమని, అది చోరుల చేత అపహరించబడడం సాధ్యం కాదని తెలుసుకుంటాడు.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం కాశీఖండంలో చతుర్థాశ్వాసం నుండి స్వీకరించబడింది.

శివశర్మ అనే బ్రాహ్మణుడు అనేక తీర్థయాత్రలు చేశాడు. కాశీ, గయ, ప్రయాగలు దర్శించాడు. మాయాపురంలో జ్వరంతో మరణించాడు. అతడిని వైకుంఠపురానికి తీసుకొని వెళ్ళడానికి దివ్యరథముపై పుణ్యశీలుడు, సుశీలుడు అనే ఇద్దరు పుణ్యపురుషులు వచ్చారు. శివశర్మను వైకుంఠపురానికి తీసుకుని వెడుతూ మార్గమధ్యలో వచ్చే లోకాల గూర్చి వారు అతనికి చెపుతున్నారు. మొదట పిశాచలోకం గూర్చి చెప్పారు. శివశర్మకు కుబేర వృత్తాంతాన్ని చెబుతూ నిగమ శర్మకథను చెప్పడం ప్రారంభించారు. ఈ నిగమ శర్మ శివాలయంలో దీపాలు పెట్టిన పుణ్యం వల్ల కళింగదేశపు రాజు అయ్యాడు. తర్వాత జన్మలో అతడే కుబేరుడుగా జన్మించాడు. అని పుణ్యశీలుడు, సుశీలుడు శివశర్మకు ఈ కథను చెప్పారు.

పాఠ్యభాగ సారాంశము

కాంపిల్య నగరంలో యజ్ఞదత్తుడు అనే బ్రాహ్మణుడు ఉండేవాడు. ఆయన వేదాలను ఔపోసన పట్టినవాడు. ఆయనకు 'గుణనిధి' అనే కొడుకు ఉండేవాడు. ఎంతో అందంగా ఉండే గుణనిధికి 'ఉపనయనం'(వడుగు) చేసి తల్లిదండ్రులు గురువు వద్ద విద్యాభ్యాసానికి పంపారు.కాని గుణనిధికి విద్య అబ్బలేదు. రాత్రింబగళ్ళు బ్రాహ్మణాచారాలు విడిచి జూదరులతో జత చేసేవాడు. కులటలపుత్రులతో స్నేహం చేసేవాడు. జూదంలో ఓడిన ధనాన్ని తల్లి ఆభరణాలను అమ్మితీర్చేవాడు.

తల్లి గుణనిధికి ఎన్నోసార్లు 'జూదరులతో స్నేహం వద్దని, తండ్రి చెప్పినట్లు చేయమని నచ్చ చెప్పేది. యజ్ఞదీక్షితుడు ఇంటిపనుల తొందరలో కొడుకు ప్రవర్తనను గూర్చి పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. ఎప్పుడో ఒకసారి కొడుకు గురించి భార్యను అడిగితే ఆమె గుణనిధి అప్పటి వరకు తన దగ్గరే ఉన్నాడని, ఇప్పుడే చదువుకోవడానికి వెళ్ళాడని అబద్ధం చెప్పేది. గుణనిధి లేక లేక పుట్టిన కొడుకు కావడంతో పుత్ర ప్రేమతో అతడి చెడు ప్రవర్తన భర్తకు తెలియకుండా కప్పిపుచ్చేది. పదహారవ సంవత్సరంలో గుణనిధికి పెళ్ళి చేశారు.

పెళ్ళి చేశాక అయినా గుణనిధి మారతాడని ఆమె ఆశించింది. ఒక రోజు ఆమె గుణనిధితో " నాయనా! నీవు రోజూ వీధుల్లో వెట్టివాడిలా తిరుగుతూ ఉంటే రాజుగారికి తెలుస్తుంది. రాజు మీ తండ్రిగారిని విడిచిపెట్టి ఇచ్చిన మాన్యాలు తిరిగి తీసుకుంటాడు. అప్పుడు మనకు కూడుగుడ్డలకు కూడా లోటు వస్తుంది. అన్ని విధాలా చెడిపోతాం. నీవు చేసే సిగ్గుమాలిన పన్లుచూసి లోకులు మొదట నిన్ను చూసి నవ్వుతారు. తర్వాత ఆ దీక్షితుని పుత్రుడని మీ తండ్రిని నిందిస్తారు. తర్వాత తల్లి పెంపకం ఇలా ఉందని తప్పు నా మీద పెట్టి నన్ను నిందిస్తారు. యౌవ్వనంలో వ్యసనములు అలవాటు అవుతాయి. నాయనా! ఈ వ్యసనాన్ని మానివెయ్యి". అని ఎంతో బోధించినా తల్లి మాటలకు ఔనని కాని, కాదని కాని గుణనిధి అనలేదు. మారలేదు. ఎప్పటి లాగానే సంచరిస్తున్నాడు.

ఒకరోజున యజ్ఞదీక్షితుడు తన నవరత్నాల ఉంగరం ఒక జూదరి వేలికి ఉండగా చూశాడు. అది తనదే అని గుర్తించి ఆ జూదరిని తన ఉంగరం అతనికి ఎలా వచ్చిందో చెప్పమని నిలదీశాడు. 'చెప్పకపోతే' రాజుతో చెప్పి శిక్ష వేయిస్తా" అన్నాడు. అప్పుడు జూదరి "దీక్షితుని కుమారుడు గుణనిధి జూదంలో ఓడిన ధనానికి బదులుగా ఆ ఉంగరాన్ని తనకు ఇచ్చాడని, అంతేకాక ఇంట్లో వస్తువులు అన్నీ తాకట్టు పెట్టి జూదం ఆడుతూ తిరుగుతున్నాడని, జూదంలో గుణనిధి అంత గొప్పవాడు మరికడు లేడని" చెప్పాడు. యజ్ఞదీక్షితుడు సిగ్గుతో, కోపంతో ఇంటికి వచ్చి, భార్యను పిలిచి గుణనిధి ఎక్కడకు వెళ్ళాడని అడిగాడు. కొంతకాలం క్రితం భార్య తన శరీరానికి నలుగుపెడుతూ తన ఉంగరాన్ని తీసుకుంది. అది ధరిస్తే కాని, తాను ఈ రోజు హోమం చేయనని చెప్పాడు.

అప్పుడు దీక్షితుని భార్యసోమిదమ్మ "మధ్యాహ్నం అయింది. స్నానసంధ్యలు, అగ్నిహోత్రం పూర్తి చేయండి. బ్రాహ్మణులు, అతిథులు వచ్చారు. వారికి భోజనం పెట్టాలి. ఉంగరాన్ని భరిణలో పెట్టి, పెట్టెలో పెట్టాను. ఇప్పుడు నాకు తీరిక లేదు. భోజనాలు పూర్తి అయ్యాక తెచ్చి ఇస్తాను". అని చెప్పింది.

దీక్షితుడు కోపంతో ఊగియాడు. " ఓ పతివ్రతా! నీవు చెప్పింది నిజమా? నీ కొడుకు స్వాధ్యాయం చేయకపోయినా చేశాడన్నావు. స్నానం, సంధ్యావందనం, అగ్ని కార్యం చేయకపోయినా చేశాడని అబద్ధం ఆడావు. అబద్ధాలు ఆడటం వల్ల నీకు ఏమి ఫలితం వచ్చింది? నీ మాటలు నమ్మి, కొడుకును గురించి ఆలోచించి కాపాడుకోలేకపోయాను. కొడుకుని భ్రష్టుణ్ణి చేశాను.

నా శాలువా ఎక్కడికి పోయిందో?బంగారు భృంగారువు ఏమయిందో? బంగారు ఒడ్డాణము ఎక్కడికి వెళ్ళిందో? హంసతూలికా తల్పం ఏమయిందో? నీవు నీ కొడుకునే కాక ఇంటిని కూడా పూర్తిగా పాడు చేశావు. నా కొడుకు చచ్చిపోయాడు. వాడికి తిలతర్పణం ఇస్తాను. చెడ్డకొడుకు ఉండడం కంటే పిల్లవాడు లేక పోవడమే మంచిది". అని కోప్పడ్డాడు. ఆ కోపంతోనే పగలు చేయాల్సిన కార్యాలు పూర్తి చేశాడు. పట్టుదలతో భార్యను విడిచి పెట్టి, మరో పెళ్ళి చేసుకున్నాడు.

గుణనిధికి తండ్రి కోపాన్ని గూర్చి తెలిసింది.ఇంటికి వెళ్ళడానికి మొహం చెల్లలేదు.ధైర్యం చాలలేదు. "ఏం చేయాలి? ఎక్కడికి వెళ్ళాలి? భిక్షం ఎలా ఎత్తుకుంటాను? నిజానికి ఎక్కడా ఎప్పుడు భయం లేనిది విద్యాధనం మాత్రమే మణులు, బంగారం మొదలైనవి ధనములే కావు. నా వంశము ఎటువంటిది? జూదం ఎటువంటిది? విధి కృతాన్ని ఏమనగలము?

మా అమ్మ సూర్యోదయం అయ్యేటప్పటికి రోజు గిన్నెలో పెరుగు వడపిందెలతో చద్ది అన్నం పెట్టేది. ప్రాణానికి ప్రాణం అయిన అమ్మ వంటి దేవత ఉండదు. ఇక నా ఆకలి తెలుసుకొని నాకు ఎవరు అన్నం పెడతారు?" అని చింతిస్తూ గుణనిధి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు.

పద్యాలు - ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యములు

1. చ **విడువక నీవు పట్టణము వీథుల వీథుల వెఱ్ఱివాడవై**
చెడుగుల గూడి ధౌర్త్యములు సేయ మహారమణుండెఱింగినే
విడుచును సోమయాజి మను వృత్తులు చేకొనునెల్లభంగులన్
జెడుదుము నీకతంబునను జీరయు గూడునే లేక పుత్రకా!

Rahul Publications

ప్రతిపదార్థం

పుత్రకా	=	ఓ బిడ్డా!
విడువక	=	విడిచి పెట్టక
నీవు	=	నీవు
వీథుల వీథులన్	=	అన్ని వీథులయందు
వెఱ్ఱివాడవై	=	తెలివి తక్కువ వాడవై
చెడుగులన్	=	దుర్జనులన్
కూడి	=	కలసి
ధౌర్త్యములు	=	ధూర్తత్వములను (చెడ్డ పనులను)
చేయన్	=	చేయగా
మహీరమణుదు	=	రాజుగారు
ఎఱింగెనేన్	=	తెలిసికొంటే
సోమయాజిన్	=	సోమయాజి అయిన మీ తండ్రిని
విడుచును	=	విడిచిపెడతాడు
మనువృత్తులు	=	జీవనాధారమైన మాన్యములను
చేకొనున్	=	స్వాధీనం చేసుకుంటాడు.
నీకతంబున్	=	నీకారణంగా
చీరయు గూడును లేక	=	బట్టలు, కూటికి లేక
ఎల్లభంగులన్	=	అన్ని విధాలా
చెడుదుము	=	చెడిపోతాము

తాత్పర్యము: నాయనా! ప్రతిదినం వెఱ్ఱివాడవై ఊరిలో వీధి వీధిలో నీవు తిరుగుతున్నట్లు రాజుకు తెలిస్తే, ఆయన ముందు సోమయాజియైన మీ నాన్నగారిని విడిచిపెడతాడు. జీవనానికి ఆధారాలైన మాన్యములను అన్నింటిని స్వాధీనం చేసుకుంటాడు. నీ కారణంగా చివరికి కూడుగుడ్డలు లేకుండా అన్ని విధాలా మనం చెడిపోతాము.

Rahul Publications

2. శా అంగోద్వర్తన వేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్లోచనా
పాంగ ప్రాంతములందిగుర్పనొక సయ్యాటంబు గల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా? యా యుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేత బావకునకున్ జేయన్ హవిర్దానమున్

ప్రతిపదార్థం

అంగ	=	శరీరానికి
ఉద్వర్తన	=	నలుగు పెట్టే
వేళన్	=	సమయమందు
దరహాస	=	చిఱునవ్వు
అంకురముల్	=	మొలకలు
లోచన	=	కన్నుల యొక్క
అపాంగ	=	చివరల
ప్రాంతములందున్	=	పరిసరాల యందు
ఇగుర్పన్	=	చిగురింపగా
ఒక సయ్యాటంబు	=	ఒక పరిహాసము
కల్పించి	=	సృష్టించి
నా అంగుళీ	=	నావ్రేలి
ఆభరణంబు	=	ఉంగరం
పుచ్చుకొనవా	=	నీవు తీసుకోలేదా
ఇప్పుడు	=	ఇపుడు

Rahul Publications

ఏన్	=	నేను
ఆయుంగరంబు	=	ఆ ఉంగరం
శృంగారింపని	=	అలంకరించు కొనని
చేతన్	=	చేతితో
పావకునకున్	=	అగ్నిహోత్రునకు
హవిర్ధానమున్	=	అగ్నికార్యమును
చేయన్	=	చేయను

తాత్పర్యము: కొంత కాలం క్రితం నా శరీరానికి నలుగు పెట్టే సమయంలో నీవు నీ కనుతుదలలో చిఱునవ్వుల మొలకలు చిగురించునట్లుగా ఒక శృంగార లీల కల్పించి నా ఉంగరాన్ని నీవు తీసుకోలేదా? ఈ రోజు ఆ ఉంగరం ధరించని చేతితో అగ్ని దేవునికి నేను హోమము చేయును.

3\. చ **అరుణ గభస్తిబింబ ముదయాద్రిపయిం బొడతేర గిన్నెలో**
బెరుగును వంటకంబు వడ పిందియలుం గుడువంగ బెట్టుని
ర్భర కరుణా ధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లి యున్నదె?
హరహర! యెవ్వరింకగడు పొరసి పెట్టెద రీప్సితాన్నముల్

ప్రతిపదార్థం

అరుణ	=	ఎఱ్ఱని
గభస్తి	=	కిరణాలు గల సూర్యుని యొక్క
బింబము	=	బింబము
ఉదయాద్రిపయిన్	=	ఉదయ పర్వతము మీద
పొడ తేరన్	=	ఉదయించగానే
గిన్నెలోన్	=	గిన్నెయందు

పెరుగును	=	పెరుగును
వంటకంబున్	=	చల్దియన్నమును
వడ పిందియులున్	=	ఊరవేసిన మామిడి పిందెలను
కుడువంగ బెట్టు	=	తినడానికి పెట్టే
నిర్భర	=	పరిపూర్ణమైన
కరుణ	=	కనికరము యొక్క
ధురీణయగు	=	భారము మోసినదైన
ప్రాణము ప్రాణము	=	ప్రాణానికి ప్రాణమైన
తల్లియున్నదే	=	తల్లి వంటిది కలదా
ఎవ్వరు	=	ఎవరు
ఇంకన్	=	ఇకమీదట
కడుపారసి	=	నా ఆకలి తెలుసుకొని
ఈప్సితాన్నముల్	=	కావాల్సిన అన్నములను
పెట్టెదరు	=	పెట్టగలరు?

Rahul Publications

తాత్పర్యము: ఎఱ్ఱని సూర్యబింబము ఉదయాద్రిపై కనబడగానే గిన్నెలో పెరుగు వేసి, వడ పిందెలతో చలిది అన్నమును ఆరగింప పెట్టే నిండారు కనికరము గలది. ప్రాణానికి ప్రాణమైనది అయిన తల్లివంటి వస్తువు ఉందా? హరహరా! ఇక మీదట నా ఆకలి తెలుసుకొని కావాల్సిన అన్నములను ఎవరు నాకు పెడతారు?

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. 'గుణనిధి' పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని తెలపండి?

జవాబు:

పాఠ్యభాగ సారాంశం చదవండి

2. 'గుణనిధి' గుణశీలములను గూర్చి రాయండి?

జవాబు:

గుణనిధి కాంపిల్య నగరంలో నివసించేవాడు. ఇతని తండ్రి యజ్ఞదత్తుడు. వేదవేదాంగాలు చదివిన మహా పండితుడు. గుణనిధి చాలా అందగాడు. గుణనిధికి ఉపనయనం చేసి తల్లిదండ్రులు చదువుకోవడానికి పంపారు. కాని గుణనిధి బుద్ధి చెడు ప్రవర్తనపై మళ్ళి జూదరి అయ్యాడు. రాత్రింబగళ్ళు జూదం ఆడేవాడు.

గుణనిధి బ్రాహ్మణాచారాలను పరిహాసం చేసేవాడు. సంధ్యావందనం. అగ్నికార్యం మాని గీత, వాద్య, వినోదాలతో కాలం గడిపేవాడు. పాషండులు, భండులు, జూదరులు, నాస్తికులు, ధాతువాదులు, ద్యూతాలు ఆడేవారు. నటులు, విటులు మొదలైన దుష్టులతో స్నేహం చేసేవాడు. సజీవ, నిర్జీవ ద్యూతాలు ఆడేవాడు. తల్లి నగలను అమ్మి జూదంలో ఓడిన సొమ్మును చెల్లించేవాడు. కనీసం తల్లిని కూడా పట్టించుకునేవాడు కాదు.

గుణనిధికి తల్లి జూదరులతో స్నేహం విడిచి మంచివారితో స్నేహం చేయమని, తండ్రి చెప్పినట్లు చేయమని గట్టిగా బోధించేది. తండ్రి ఇంటి పనుల తొందరలో కొడుకును గురించి శ్రద్ధ తీసుకోలేదు. గుణనిధి వారికి లేకలేక పుట్టాడు. అందువల్ల గుణనిధి తల్లి, అతనిపై ప్రేమతో అతని చెడు ప్రవర్తన భర్తకు తెలియకుండా కప్పిపుచ్చింది. కొడుకుకు ఆమె ఎన్నో విధాలుగా మంచిని ఉపదేశించింది. కాని గుణనిధి తల్లి మాటలు వినలేదు. తన ప్రవర్తనను మార్చుకోలేదు.

ఓసారి తండ్రికి రాజుగారిచ్చిన నవరత్నమయమైన ఉంగరాన్ని గుణనిధి జూదంలో పెట్టి ఓడిపోయాడు. ఆ ఉంగరాన్ని ధరించిన జూదరి గుణనిధి తండ్రి కంట పడ్డాడు. ఆ ఉంగరం తనకు గుణనిధి జూదంలో ఓడిపోయి ఇచ్చాడని, అతడు గొప్ప జూదగాడని గుణనిధి తండ్రికి చెప్పాడు. గుణనిధి దుష్ట ప్రవర్తనను తెల్సుకున్న యజ్ఞదత్తుడు తన భార్య కొడుకును గురించిన నిజం చెప్పలేదని, అబద్ధం చెప్పిందని ఆమెపై కోపించి, ఆమెను విడిచి పెట్టాడు. కొడుకుకు తిలాంజలి (నువ్వులు, నీళ్ళు) వదులుతాను అన్నాడు.

గుణనిధికి తండ్రి కోపం గురించి తెలిసింది. తను చేసిన తప్పు అతనికి తెలిసింది. తన దగ్గర అప్పుడు ధనము కాని, విద్యకాని లేవని, ఒకరికి దానం చేసిన చేతితో ముష్టి ఎత్తుకోలేనని బాధపడ్డాడు. మనిషికి విద్యయే సరియైన ధనమని, దొంగలు దొంగిలించే ధనం ధనం కాదని గ్రహించాడు. యజ్ఞ, యాగాదులు చేస్తూ వేదాలు పఠించే గొప్ప వంశంలో పుట్టి జూదం ఆడి, తప్పుచేసి వంశ గౌరవాన్ని మంట గలిపానని బాధపడ్డాడు.

తెల్లవారేటప్పటికి గిన్నెలో పెరుగు, వడపిందెలతో చద్ది అన్నము పెట్టే తల్లి వంటి ప్రాణానికి ప్రాణమైన వారు మరొకరు లేరని పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. గుణనిధి రూప, గుణాలకు అసలు సంబంధమే లేదు. యౌవన

వయస్సులో ఉన్నవాడు తల్లి ఉపదేశాన్ని పెడచెవిన పెట్టి తల్లిదండ్రులకు చెడ్డపేరు తెచ్చాడు. తన ప్రవర్తనతో తల్లి కాపురాన్ని కూల్చాడు. చివరికి తన తప్పును గ్రహించి పశ్చాత్తాప పడి బాధపడుతూ ఎటో వెళ్ళిపోయాడు.

3. యజ్ఞదత్తుని భార్యసోమిదమ్మ గుణనిధికి చేసిన ఉపదేశాన్ని గురించి రాయండి?

(లేదా)

గుణనిధి తల్లి సోమిదమ్మకు గల పుత్ర ప్రేమను వివరించండి?

జవాబు:

సోమిదమ్మ యజ్ఞదత్తుని భార్య. ఈమె పుత్రుడు గుణనిధి. సోమిదమ్మ దంపతులకు గుణనిధి లేక లేక పుట్టిన కొడుకు. అందువల్ల సోమిదమ్మ తన కుమారుని ఎంతో ప్రేమగా పెంచింది.తెల్లారుతుండగానే కొడుకుకు గిన్నెలో పెరుగు, వడ పిందెలతో చద్ది అన్నం పెట్టేది. గుణనిధి బ్రాహ్మణాచారాలను మంట గలిపి, జూదరి అయి వీధులు పట్టుకుని తిరుగుతుండేవాడు. గుణనిధికి పెండ్లి అయింది. అయినా అతను మారలేదు. తల్లి నగలను అమ్మి జూదంలో ఓడిన సొమ్మును చెల్లించేవాడు.

సోమిదమ్మ తన కుమారునికి నిత్యం మంచిని బోధించేది. తండ్రి చెప్పినట్లు చేయమని, జూదరుల స్నేహం వదలమని, మంచివారితో స్నేహం చేయమని చెప్పేది. కొడుకు చెడు ప్రవర్తనను మాన్పించడానికి ఎన్నో విధాల ప్రయత్నించింది.

ఒక రోజు సోమిదమ్మ కుమారునితో “నాయనా! నీవు వీధులలో వెట్టివాడిలా తిరుగుతూ ఉంటే రాజుగారికి తెలిసి, ఆయన మీ నాన్నగారిని విడిచి పెట్టి, మనకు ఇచ్చిన మాన్యాలు తిరిగి తీసుకుంటాడు. అప్పుడు కూడు గుడ్డలకు గతిలేక మన కుటుంబం అంతా నీవల్ల పాడవుతుంది”. అని చెప్పి కొడుకును మార్చడానికి ప్రయత్నం చేసింది. కుమారుని చెడుపనులను చూసి ముందు కొడుకుని చూసి నవ్వుతారని, తర్వాత అతని తండ్రిని, హేళన చేస్తారని, ఆ తర్వాత తల్లికి తగ్గ తనయుడని తప్పు అంతా తన పెట్టి తనను కూడా లోకులు నిందిస్తారని బుజ్జగిస్తూ చెప్పింది. ఇలా ఎంత చెప్పినా గుణనిధి మారలేదు.

ఒకసారి సోమిదమ్మకు యజ్ఞదత్తుడు ఎంతో ప్రేమతో ఇచ్చిన ఉంగరాన్ని కూడా జూదంలో ఓడి, దాన్ని ఒక జూదరికి ఇచ్చాడు. ఆ ఉంగరం యజ్ఞదత్తుని కంటపడింది. అతడు విషయం తెలుసుకుని భార్య సోమిదమ్మపై కోపంతో ఊగిపోయాడు. ఉంగరాన్ని తెచ్చి ఇవ్వమని పట్టుబట్టాడు. కొడుకు గురించి తనకు అబద్ధాలు చెప్పి, అతడు భ్రష్టుడు కావడానికి సోమిదమ్మే కారణం అని మండిపడ్డాడు. త్వరగా ఆ ఉంగరం ఇప్పుడే కావాలని ఒత్తిడి చేశాడు.

అప్పుడు సోమిదమ్మ మధ్యాహ్నం అయిందని, స్నానసంధ్యలు పూర్తి చేసి, అగ్నికార్యం చేయమని భర్తను బ్రతిమిలాడుతూ శివపూజ చేసి, పంచమహాయజ్ఞాలు పూర్తి చేయండని, అతిథులకు భోజనాలు పెట్టాలని, నచ్చచెప్పడానికి ఎంతో ప్రయత్నించింది.

కాని గుణనిధి గురించిన నిజం తెలుసుకున్న యజ్ఞదత్తుడు సోమిదమ్మ తన కొడుకునే కాక, గృహాన్ని కూడా పాడు చేసిందని కోప్పడ్డాడు. కోపంతో ఈమెను విడిచి మరొక పెండ్లి చేసుకున్నాడు. ఈ విధంగా పుత్రుడిపై అతి ప్రేమతో, అతని చెడు ప్రవర్తనను భర్తకు తెలియకుండా కప్పిపుచ్చి, ఈమె అన్ని విదాలా పోయింది.

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. అన్న! మీ యన్న చెప్పిన యట్లచేయ

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : యజ్ఞదత్తుని కుమారుడు గుణనిధి బ్రాహ్మణాచారాలు అన్ని విడిచి దురాచారపరుడై ఉండేవాడు. జూదరులతో స్నేహం చేసి సజీవ, నిర్జీవ ద్యూతములు ఆడుతూ, జూదంలో ఓడిన సొమ్మును తల్లి నగలు అమ్మి ఇచ్చేవాడు. ఈ సందర్భంలో సోమిదమ్మ తన కొడుకుతో ఈ విధంగా అన్నది.

వ్యాఖ్య : "నాయనా! మీ తండ్రి చెప్పినట్లు నడుచుకో! జూదరులతో స్నేహం విడిచి పెట్టు. మంచివారితో స్నేహంగా ఉండు"! అని గుణనిధి తల్లి సోమిదమ్మ గుణనిధితో అన్నది.

2. చెడుదుము నీకతంబునను చీరయు గూడును లేక పుత్రకా!

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : సోమిదమ్మ గుణనిధికి మంచి మాటలు చెప్తూ అతనిని మార్చడానికి చేసే ప్రయత్నంలోనిది ఈ సందర్భం.

వ్యాఖ్య : "నాయనా! నీవు ఇలా వెట్టివాడిలా వీథుల్లో తిరుగుతుంటే రాజుగారికి తెలిసి మీ నాయనను విడిచి పెట్టి, మనకు ఇచ్చిన మాన్యాలను తిరిగి తీసుకుంటారు. అప్పుడు మన కుటుంబం అంతా నీ వల్ల కూడు గుడ్డలు లేకుండా చెడిపోతాము" అని తల్లి గుణనిధిని హెచ్చరించింది.

Rahul Publications

3. దబ్బఱలు పల్కువారి కడ్డంబు గలదె?

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : గుణనిధి చెడ్డపనులు చేస్తూ ఉంటే తల్లి అతనికి హితబోధ చేస్తున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : గుణనిధి చెడుపనులు చేస్తుంటే ముందు తండ్రిని చూసి లోకులు నవ్వుతారు తర్వాత తల్లికి తగ్గ పుత్రుడని. గుణనిధి తల్లిని కూడా నిందిస్తారు. అబద్దాలు మాట్లాడేవారికి అడ్డు ఉండదు. గుణనిధి చెడు ప్రవర్తన కారణంగా అతని తల్లిదండ్రులు కూడా నిందలు పడాల్సి వస్తుందని తల్లి గుణనిధిని హెచ్చరించింది.

4. దాని మానుమయ్య తనూజా

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : తల్లి గుణనిధి చేస్తున్న చెడుపనులను మానుకోమని అంటున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : "నాయనా! నీ తప్పులన్ని నాపైకి నెట్టి నన్ను ప్రజలు నిందిస్తారు. అబద్ధాలు ఆడేవాడికి అడ్డు ఏముంటుంది? నవయౌవనం అవినయాలకు గని వంటిది. వ్యసనాల పుట్ట. కాబట్టి వ్యసనాలను మానుకో"! అని తల్లి గుణనిధికి హితబోధ చేసింది.

5. "కీర్తి నీయట్టి యాగదీక్షితుడు లేడు".

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : యజ్ఞదీక్షితుడు తన కొడుకు గుణనిధిని గురించి ఒక జూదరి దగ్గర నిజం తెలుసుకున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : యజ్ఞదీక్షితుడు తన ఉంగరాన్ని ఒక జూదరి వ్రేలికి చూసి, అది ఎలా వచ్చిందని బెదిరించగా, ఆ జూదరి దీక్షితుని కొడుకు గుణనిధి జూదంలో ఓడి తనకు ఆ ఉంగరం ఇచ్చాడని, లోకంలో యజ్ఞదీక్షితులలో యజ్ఞదత్తుని వంటి గొప్పవాడు లేదని, అలాగే జూదరులలో గుణనిధి వంటి గొప్ప జూదరి లేదని వెటకారంగా అన్నాడు.

Rahul Publications

6. భ్రష్టుజేసితి నేమి చెప్పంగ వలదు.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : తన కొడుకు గుణనిధి జూదరి కావడానికి తను అతనిని పట్టించుకోక పోవడమే కారణమని యజ్ఞదత్తుడు బాధపడుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : యజ్ఞదత్తుడు తన వ్రేలి ఉంగరం కొడుకు జూదంలో పెట్టాడని, అంతేకాక ఇంట్లో ఎన్నో వస్తువులను పాడు చేశాడని కూడా యజ్ఞదత్తునికి తెలిసింది. అప్పుడు తాను కొడుకును పట్టించుకోక, భార్య మాటలు నమ్మి, స్వయంగా పరిశీలించి చూసుకోక కొడుకును నాశనం చేసుకున్నానని, ఇంక చెప్పేందుకు ఏమీ లేదని' యజ్ఞదత్తుడు పశ్చాత్తాపపడ్డాడు.

7. పాడు చేసితి గృహము నిర్భాగ్యురాల

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : తన కొడుకు గురించి భార్య అబద్ధాలు చెప్పి కొడుకును. ఇంటిని నాశనం చేసిందని యజ్ఞదత్తుడు కోపంగా అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : "ఓ నిర్భాగ్యురాలా! నీవు సంపూర్ణంగా నీకున్న ఒక్క కొడుకును. ఇంటిని నాశనం చేశావు." అని యజ్ఞదత్తుడు గుణనిధి తల్లిని నిందించాడు.

8. ఏమి సేయుదు?నెక్కడి కేగువాడ?

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : యజ్ఞదత్తునికి గుణనిధి దుష్ప్రవర్తన తెలిసి, తన భార్య తనకు నిజం చెప్పలేదని ఆమెను విడిచి వేరొక స్త్రీని పెండ్లాడాడు. గుణనిధికి తండ్రి కోపం తెలిసి ఇంటికి వెళ్ళకుండా తన దగ్గర ఇప్పుడు ఏమీ లేదని తను ఇంక ఏమి చెయ్యాలి అని బాధపడుతున్న సందర్భం లేనిది.

వ్యాఖ్య : "ఏమి చేస్తాను? ఎక్కడికి వెళతాను? నా దగ్గర ధనం లేదు. విద్యలేదు. ఇంతకాలం ఇతరులకు పెట్టిన ఈ చేతితో బిచ్చం ఎలా ఎత్తుకోగలను"? అని గుణనిధి తన ప్రవర్తనను గూర్చి పశ్చాత్తాపపడ్డాడు.

9. ధనము ధనమౌనే ? ఎన్ని చందముల తలప

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం శ్రీనాథుడు రచించిన కాశీఖండం నుండి గ్రహింపబడిన 'గుణనిధికథ' అనే పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : గుణనిది తన తండ్రి కోపం తెలిసి. ఇంటికి వెళ్ళక ఇన్నాళ్ళు తాను ఏం తప్పు చేశాడో తలుచుకుంటూ బాధపడుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : మనిషికి విద్యాధనమే నిజమైన ధనము. దొంగలు దొంగిలించే ధనం నిజానికి ధనం కాదు. చదువుకోవడం మనిషికి ముఖ్యమైనదని, మనిషికి విద్యయే ధనమని, ఇతర ధనములు, ధనములు కావని గుణనిధి పశ్చాత్తాపపడ్డాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. "గుణనిధి కథ" రచించిన కవి ________ . (అ)

(అ) శ్రీనాథుడు (ఆ) తిక్కన

(ఇ) నన్నయ (ఈ) ఎఱ్ఱన

2. "గుణనిధికథ" గ్రహించబడినది ________ . (ఆ)

(అ) మరుత్తరాట్చరిత్ర (ఆ) కాశీఖండము

(ఇ) భీమ ఖండం (ఈ) శృంగార నైషధం

3. యజ్ఞదత్తుడు నివసించే నగరం ________ . (అ)

(అ) కాంపిల్య (ఆ) మధుర

(ఇ) హస్తిన (ఈ) మగధ

4. యజ్ఞదత్తుని భార్య పేరు ________ . (ఇ)

(అ) కనకమ్మ (ఆ) అక్కమ్మ

(ఇ) సోమిదమ్మ (ఈ) కాత్యాయని

5. రెడ్డి రాజుల ఆస్థానకవి ________ . (అ)

(అ) శ్రీనాథుడు (ఆ) నన్నయ

(ఇ) సోమన (ఈ) పోతన

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. గుణనిధి __________ విడిచి జూదరులతో జత చేసేవాడు.
2. __________ గుణనిధికి రోజూ హితబోధ చేసేది.
3. యజ్ఞదీక్షితుడు __________ ఒక జూదరి వ్రేలికి చూశాడు.
4. గుణనిధి ఇంట్లో వస్తువులు, తల్లితండ్రి నగలు __________
5. గుణనిధికి __________ అలవాటు అయ్యాయి.

సమాధానాలు

1) బ్రాహ్మణాచారములు
2) సోమిదమ్మ
3) తన నవరత్నాల ఉంగరం
4) తాకట్టు పెట్టి జూదం ఆడుతుండేవాడు
5) చెడునడతలు

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. శివశర్మను తీసుకువెళ్ళడానికి వచ్చిన పుణ్యపురుషులు ఎవరు?

జవాబు:

దివ్య రథముపై పుణ్యశీలుడు, సుశీలుడు అనే ఇద్దరు పుణ్యపురుషులు

2. నిగమ శర్మ తర్వాతి జన్మలో ఎవరిగా పుట్టాడు?

జవాబు:

కుబేరుడు

3. యజ్ఞదత్తుడు ఎవరు?

జవాబు:

వేదవేదాంగాలు అధ్యయనం చేసిన బ్రాహ్మణోత్తముడు

4. యజ్ఞదత్తుని కుమారుడెవరు? అతని ప్రవర్తన ఎట్టిది?

జవాబు:

గుణనిధి చెడు నడత కలిగినవాడు.

5. ఎప్పుడూ, ఎక్కడా భయం లేని సంపద ఏమిటి?

జవాబు:

విద్యాధనము

Rahul Publications

యూనిట్-2	ఆధునిక పద్యభాగం
	1. రైతు ప్రశస్తి
	2. గురు దక్షిణ
	3. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

1. రైతు ప్రశస్తి

- వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు

కవిపరిచయం

వానమామలై జగన్నాథా చార్యులు వరంగల్ జిల్లా మడికొండ గ్రామంలో 1910 లో జన్మించారు. తల్లి సీతమ్మ, తండ్రి బక్కయ్య శాస్త్రి. వీరికి నలుగురు కుమారులు. జగన్నాధాచార్యుల తమ్ముడే వరదాచార్యులు. ఇద్దరూ సంస్కృతాంధ్ర, తమిళ, ఆంగ్ల, ఉర్దూభాషా కోవిదులు.

జగన్నాథాచార్యులు రైతు రామాయణం, కార్పాసలక్ష్మి నాటకం రచించారు. వివాహానంతరం జగన్నాథాచార్యులు తన కుటుంబాన్ని కరీంనగర్ జిల్లా హుజురాబాద్‌లోని "పోతిరెడ్డి పేట" గ్రామానికి మార్చాడు. హరికథా కాలక్షేపంతో సంసారయాత్ర కొనసాగించేవాడు.

చితికిన రైతుల గతుకుల బతుకులు కావ్య జగత్తులో ప్రతిఫలింపచేయడానికి రైతు రామాయణంను రచించాడు. ఒక రకంగా రైతు రామాయణం వ్యవసాయ పదకోశంగానూ, నుడికారాల నిలయంగాను భావిస్తారు.

పాఠ్యభాగ నేపథ్యం

రైతు రామాయణం ఒక రమణీయ కల్పిత మహాకావ్యం కథ కల్పితమైనప్పటికీ వాస్తవ కథలాగా చవులూరిస్తుంది. ఈ కావ్యంలో దుక్కిదున్నడం, అలకడం,నాటడం, కలుపు తీయడం, కోయడం మొదలైన వ్యవసాయ సంబంధ పనులు కన్నులకు కట్టినట్లుగా అద్భుతంగా వర్ణించాడు. రైతు జీవితం – రామాయణం కథాస్మృతులతో కూడిన 'రైతు రామాయణం' ఒక నూతన ప్రయోగం. ఈ కావ్య కథానాయకుడు రాముడు. తమ్ముడు లక్ష్మణుడు వరుసగా వీరి భార్యలు సీత, ఊర్మిళలు బంటు హనుమన్న. ఈ విధంగా వీరి కథ రామాయణాన్ని తలపిస్తుంది. తల్లిదండ్రులకు వయస్సు మళ్ళిన తరువాత దేవీ పూజల ఫలితంగా రామలక్ష్మణులు జన్మించడం మొదలైన కథాంశాలు రామాయణ కథాచ్ఛాయలను తలపిస్తున్నాయి. రైతు జీవితంతో పాటు రామాయణ కథను కూడా సమన్వయిస్తూ వర్ణనలతో రక్తికట్టించడం రైతు రామాయణం ప్రత్యేకత. శిశుకాండ, శిక్షణకాండ, కళ్యాణకాండ, కృషికాండ, నిర్బంధకాండ, విజయకాండలని ఆరు కాండలుగా విభజించారు.

ప్రస్తుత పాఠ్యభాగం రైతు రామాయణంలోని "శిశుకాండం" నుండి గ్రహించబడింది.

Rahul Publications

సారాంశం

'శ్రీరామపురం' గ్రామం శ్రీరాముని దయచేత పొందబడిన వ్యవసాయ పనులు ప్రారంభం కలది. తోటలకు నిలయమైనది. ఆ గ్రామంలో ఒక కష్టజీవి ఉన్నాడు. అతడు కాపు కులం వాడు. గ్రామంలో పెత్తనం చేసే భూస్వాముల మోసాలను, దుష్టతంత్రాలను ఎప్పటికప్పుడు అనేక విధాలుగా కనిపెట్టి చూస్తూ, ఊరి ప్రజల బాధను తన బాధగా మనసులో భావించి, తన కాపు జాతి సోదరుల ధర్మబద్ధమైన హక్కుల కోసం పోరాడేవాడు.

ఎటువంటి సమస్యలు వచ్చినా చలించని గుండెధైర్యం, ఏ పనైనా పూర్తి చేసేవరకు వదలని దీక్ష, కొండలు పర్వతాలు నెత్తిపై కూలినా లెక్కపెట్టని ధైర్యం, ప్రవాహాలకు సైతం ఎదురీద గల సాహసం కలవు. ఇలాంటి గుణాలు సహజంగా ఆ కాపుకు వచ్చినవి. అంతేకాదు ఆ గ్రామ ప్రజలకు అతడు కొంగు బంగారం. ఆ ఊరిలోని సాధుస్వభావం గల ప్రజలు చిన్న, పెద్ద పనులు కూడా ఏవీ అతడి ప్రమేయం లేకుండా చేయరు. ఆ గ్రామ ప్రజల మూర్ఖత్వాన్ని పోగొట్టడానికి అతడు పడిన కష్టాలు, ఎదుర్కొన్న ఇబ్బందులు అన్నీ ఇన్నీ కావు. కొన్నివేల కష్టాలు పడ్డాడు.

క్షణకాలంలో ఆ గ్రామ చైతన్యపు పరిధిలో కొత్త కాంతి ఏదో కనబడింది. మూర్ఖులైన ఆ గ్రామ ప్రజలు మరో పుట్టుక పుట్టారేమో అన్నట్లు, విజ్ఞానం గలవారు అయ్యారు.

అభ్యుదయ మూర్తియైన ఆ కాపు యొక్క అభ్యుదయ మార్గము, శాంతితో కూడినది. గ్రామ ప్రజలకు ఇష్టమైనది. దాని ఫలితంగా ఆ గ్రామ ప్రజల్లో పౌరుషము హెచ్చింది. మంచుగాలిలో అగ్గిదుమారం లేచింది.

బలీయమైన దుష్టశక్తులను ఎదుర్కొనే ఆ కాపు పెద్ద పెద్ద యొక్క అభ్యుదయ పోరాటం అంతకంతకు రాజుకుంది. జమీందారు ప్రజల్లో తన పాచిక ఇంక పారదని నక్కవలె తోక ముడిచాడు.

ఆ కాపు పెద్ద పేరు సాగరయ్య ఆనాటి పరగణా మొత్తంలో అతనికి పెద్ద పలుకుబడి, పెద్ద పేరు ఉంది. అతని భార్యలు గంగమ్మ, మంగమ్మ అనే వారు మంచి బుద్ధిమంతులు.

అతడు కాపు అయినా సమర్థుడు అనే కారణంతో ఏమో ఎంత గొప్పవారైనా అతనికి భయంతో లొంగి ఉండేవారు. అతడి గర్వము ఏంటో గాని అతడు శత్రువులను మూలములతో సహా నాశనము చేసేవాడు.

సాగరయ్య పటేలు ఎవరినీ బెదిరించడు. కాని అతడంటే దొరలు కూడా గజగజలాడతారు. సాగరయ్య పైకి ఎంత మేకలా వినయంగా కనిపిస్తాడో అంత పెద్ద పులి వంటివాడు. అతడు లేచి ఎదురు తిరిగితే అతడికి ఎదురే లేదు.

సాగరయ్య వయసులోనే కాదు, లోకానుభవంలోను అందరిలో పెద్దవాడు. అంతంతగా మాత్రమే చదువుకొన్నవాడు. ఇతరుల భావాలను గ్రహించగల నేర్పరి పైకి తానెప్పుడు గర్వపడడు. కాని అతనిలోని ఆలోచన పాతాళ యంత్రం వలె మిక్కిలి లోతైనది.

Rahul Publications

సాగరయ్య పటేలు పొలంలో పండిన నారుమడి విత్తనాలను కూడా తన పూర్వులు చేసిన బాకీ కింద కొలిచి ఇచ్చేవాడు.అప్పు పత్రాలు పాతవి తీసి (పాతబాకీలను తీర్చి) కొత్త నోటు పత్రాలు రాసి ఇస్తూ తన విలువ తగ్గిపోకుండా తన వద్ద డబ్బు నిల్వలు లేకపోయినా తనకున్న నిండైన మంచి పరపతిని ఆధారంగా చేసుకొని, బింకముగా, రహస్యంగా తన సంసార నావను నడిపేవాడు.

అతని భార్యలు ఇద్దరు అతని పేరు చెప్పుకొని, వెళ్ళి ఒక్క ఇంటి నుండి కూడా పిడికెడు దానం తీసుకోరు. తమకు అది లేదు. ఇది లేదు అంటూ పాటలు పాడరు. వారింట్లో బళ్ళకొద్దీ నిల్వ చేసే పాతర ధాన్యాలు లేకపోవచ్చుగాని, ఎంత కరువు వచ్చినా చీటికి మాటికి చేట చేత పట్టుకొని అప్పుకోసం వెళ్ళరు.

సాగరయ్య భార్య తనకు వయసు గడిచిపోయిందని, ఇంక తనకు పిల్లలు పుట్టడం అబద్ధమని అభిప్రాయబడి తన చెల్లెలు మంగమ్మతో రాత్రింబగళ్ళు పోరి చెప్పి, భర్త సాగరయ్యకు వేయి విధాలుగా చెప్పి. భవిష్యత్తులో పుణ్యలోకాలు కలగడానికై భర్తకు, మంగకు పెళ్ళి చేసింది. సాగరయ్యతో పెళ్ళి నాటికే పెద్ద వయసు గల మంగ భర్తకు తోడునీడగా, అక్కకు తోడుగా, ఆత్మబంధువుగా, సేవకురాలిగా,చెలికత్తెగా నాలుగు సంవత్సరాలు కాపురం చేసింది.

పండని భూమికల చవట చేను యజమానికి వలె. ఆమెకు ఋతుకాలములు కాలగర్భంలో ఎన్నెన్నో గడిచిపోయాయి. పూర్తిగా ఆమెకు బ్రతుకుపై విసుగెత్తింది. ఈ విధంగా సాగరయ్య భార్యలకు పిల్లలు పుట్టలేదు. వారికి బిడ్డలు పుట్టే వయస్సులు పెరిగిపోయినందున ఫలించే కాలం రాలేదోమో? లేక ఇద్దరు భార్యలు పుత్ర భిక్షను తమతో తీసుకురాలేదేమో! అని ప్రజలు అనుకున్నారు. ఎప్పటికప్పుడు తన ఆశలు అడియాసలు కాగా సాగరయ్య కూడా తనకు పుత్రులు పుట్టే భాగ్యం ఇంక లేదని సంతానంపై ఆశ వదులుకున్నాడు.

సాగరయ్య వయసు కొద్దిగా షష్టిపూర్తికి, దగ్గరయింది. అతని చెంపపై గడ్డంలో ఒకటో అరో తెల్లవెంట్రుకలు కనబడి, అతడి చివరి జీవిత భాగంలోని మరో మలుపును తెలుపుతున్నాయి.

వయస్సు భారం పెరిగిన కొద్ది సాగరయ్యకు బురద నాగలి దున్నాలనే కండూతి తగ్గింది. అప్పుడప్పుడు దున్నడం వేరు అతడి తోడి వయసు వారిలో మాత్రం శక్తిమంతమైనవాడు.

గంగమ్మ, మంగమ్మలు ఇద్దరు ఫలితం సిద్ధించినా సిద్ధించక పోయినా ఈశ్వరుడిని, శ్రీరాముడిని ధ్యానించేవారు.

గంగమ్మ, మంగమ్మలు పార్వతీ, లక్ష్మీపూజలను మానలేదు. ఈశ్వర విష్ణుమూర్తుల ధ్యానములను విడిచి పెట్టలేదు. ఆశ విడిచిన వారై దేవతావ్రతము మొదలైన ఏ నియమ నిష్ఠలను తప్పలేదు.

ఆ తర్వాత వరుసగా గంగమ్మ, మంగమ్మలకు నెలలు తప్పాయి. రానురాను వారి నడుములు సన్నదనం తగ్గి, గర్భము బిడ్డలకు చోటు కల్పించినందుకు పెద్దవయ్యాయి. పురుడు వచ్చే రోజులు నిండాయి. లోపలనున్న

ముద్దు పాపల తపస్సు, నమస్కారాలు ఫలించాయి. ఏ ప్రొద్దున్నో, ఏ క్షణాననో పురుడు వస్తుంది.ఏమైనా ఒక రోజు కంటే ఎక్కువ పొడిగించదు. అని స్త్రీలు పురుడు వచ్చే సమయాన్ని అంచనా వేశారు.

ఆ స్త్రీల అంచనాలు నిజమే అయేటట్లు పెద్ద భార్య గంగమ్మకు పురుడు వచ్చింది. ఆమె సుఖంగా ప్రసవించింది. వినేవారికి అమృతం వలె శుభవార్తలు రానే వచ్చాయి. చక్కని నడిజాము వేళలో నలుపురంగులో మగబిడ్డ పుట్టాడు.

సాగరయ్య గొప్పవంశానికి వారసులుగా, మా గ్రామ ప్రజలకు వరములుగా అతని ఇద్దరు భార్యలు యందు ఈ నాటికి ఇద్దరు మగపిల్లలు పుట్టారు.

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. సాగరయ్య వృత్తాంతాన్ని తెలపండి?

(లేదా)

సాగరయ్య గుణశీలములను గూర్చి చర్చించండి?

జవాబు:

పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని చదవండి.

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. అతడు కొంగు బంగారమే!

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : శ్రీరామపురం గ్రామంలో ప్రసిద్ధికెక్కిన కాపుపెద్ద సాగరయ్య యొక్క గుణాలను గూర్చి కవి వర్ణిస్తున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : సాగరయ్యకు గుండెబలం, పట్టుదలతో పనిని పూర్తి చేసే దీక్షా, శౌర్యము వంటి సద్గుణాలు వెన్నతో పెట్టిన సహజ గుణాలని, అతడు ఆ గ్రామ ప్రజలకు కొంగుబంగారమని కవి చెప్పాడు. కొంగుబంగారము అంటే ప్రజలకు సులభసాధ్యుడని భావము.

2. మంచుపైరలో నగ్గి 'దుమారమొదవె'

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

Rahul Publications

సందర్భం : శ్రీరామపురం గ్రామ ప్రజల్లో చైతన్యం కల్గించే సాగరయ్య వారిని క్రాంతిపథంలో నడిపించే వాడని కవి చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : గ్రామంలో సాగరయ్య చేపట్టిన క్రాంతి పథం శాంతియుతమైనదని, ఆ గ్రామ ప్రజల్లో పౌరుషం పెరిగిందని, మంచు గాలిలో నిప్పులు కురిసే దుమ్ము లేచిందని అనగా ప్రజలు సహజంగా చల్లనిమంచు పైర అనగా (చల్లని గాలి వంటి వారని, సాగరయ్య క్రాంతి పథం వల్ల వారిలో పౌరుషం పెరిగింది. అది మంచుపైరలో నిప్పులదుమారంగా ఉంది.

3. **నక్కయై తోక వాల్చుకొనియె.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : సాగరయ్య గ్రామంలోని పెత్తందార్లు, జమీందార్ యొక్క కుట్రలను, కుతంత్రాలను ఎప్పటికప్పుడు కనిపెట్టి, భగ్నం చేస్తూ ప్రజల్లో చైతన్యంతో కూడిన పోరాటాన్ని రగుల్కొల్పాడు. అని కవి చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : నక్క జిత్తుల మారి జంతువు. అది తన పథకాలు, జిత్తులు సాగినపుడు తోక ఎత్తుకొని స్వేచ్ఛగా తిరుగుతుంది. తన ఆటలు సాగక పోతే తోక ముడుచుకొని కూర్చుంటుంది. ఇక్కడ గ్రామ జమీందార్ కూడా తన కుట్రలు సాగక, చేతులు ముడుచుకుని కూర్చున్నాడని భావం.

4. **లేచి ఎదురు తిరిగెనేని ఎదురె లేదు.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : శ్రీరామపురం గ్రామంలో సాగరయ్య ఎవరిని బెదిరించడని, పైకి మేకలా మెత్తగా కనబడతాడని, కానీ ఎదురుతిరిగితే పెద్దపులి వంటి వాడని కవి చెపుతున్న సందర్భం లోనిది.

వ్యాఖ్య : సాగరయ్య పైకి మేకలా కనిపిస్తాడు. కానీ అతడు పెద్దపులి. అతడిని ఎవరూ ఎదిరించలేరని భావం.

5. **కాని పాతాళయంత్ర మాతని లోనియూహ.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : శ్రీరామపురంలోని పెద్ద సాగరయ్య వయసులోనే కాదు, లోకానుభవంలోను అందరిలో పెద్దవాడు. ఏదో కొద్దిగా అతడు చదువుకున్నాడు. అతడు ఇతరుల మనోభావాలను గుర్తించగలడు. పైకి అతడు గర్వంతో పొంగిపోడు. కాని అతడిలోని ఊహాశక్తి చాలా లోతు అయిందని కవి చెప్పిన సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : సాగరయ్య ఊహాశక్తి అనగా ఆలోచనాశక్తి పాతాళ యంత్రంలా చాలా లోతైనదని కవి చెప్పాడు.

6. ముడివెట్టెను రేపటి దారి కోసమై.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : సాగరయ్య పటేలు గ్రామంలో కాపు పెద్ద సాగరయ్య భార్య గంగమ్మకు ఎంతకాలమైనా సంతానం లేకపోవడంతో తనకు ఇకపై పిల్లలు పుట్టరని భావించి, తన చెల్లెలు మంగమ్మతో భర్తకు పెళ్ళి చేసిందని చెప్పిన సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : పిల్లలు లేకపోతే తల్లిదండ్రులకు ఉత్తర లోకంలో పుణ్యగతులు ఉండవు. ముసలితనంలో పెద్దలను చూసేందుకు పిల్లలు కావాలి. అందుకే గంగ రేపటి దారి గురించి ఆలోచించి భర్తకు, చెల్లెలికి పెళ్ళి చేసిందని భావం.

7. తెలుపునతని చరమ జీవితాధ్యాయపు మరొక మలుపు.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గారు రచించిన 'రైతు రామాయణం' లో నుండి గ్రహించబడిన 'రైతుప్రశస్తి' పాఠంలోనిది.

సందర్భం : సాగరయ్య ఇద్దరు భార్యలకు సంతానం కలగలేదు. ఇంక వారికి సంతానం కలుగదని ప్రజలు భావించారు. సాగరయ్యకు షష్టిపూర్తి దగ్గరపడింది. ఆ సందర్భంలో కవి ఒక మలుపును చూపిస్తూ చెప్పిన వాక్యం ఇది.

వ్యాఖ్య : సాగరయ్య వయసు అరవై సంవత్సరాలకు దగ్గరపడుతుంది. అతని చెంప మీద గడ్డంలో ఒకటో, అరో తెల్లవెంద్రుకలు అతని జీవితంలో చివరి భాగాన్ని తెలుపు తున్నాయి. సంతానం లేకుండానే సాగరయ్య ముసలివాడు అవుతున్నాడని బహుశా ఇక సంతానం కలుగక పోవచ్చనే అభిప్రాయం కల్గించే విధంగా ఈ వాక్యం రచించాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు రచించిన కావ్యం ________ (అ)
   (అ) రైతు రామాయణం (ఆ) రంగనాథ రామాయణం
   (ఇ) మొల్ల రామాయణం (ఈ) రామాయణం

2. 'రైతు ప్రశస్తి' పాఠ్యభాగం స్వీకరించబడిన గ్రంథం ________ (ఇ)
   (అ) భీమ ఖండం (ఆ) భాగవతం
   (ఇ) రైతు రామాయణం (ఈ) భారతం

3. సాగరయ్య గ్రామం ________ (అ)
   (అ) శ్రీరామ పురం (ఆ) సీతానగరం
   (ఇ) అంజనాద్రి (ఈ) అయోధ్య

4. రైతు రామాయణం ________ (అ)
   (అ) కల్పిత కథా మహాకావ్యం (ఆ) ప్రబంధం
   (ఇ) పురాణం (ఈ) ఇతిహాసం

5. రైతు రామాయణంలోని కాండల సంఖ్య ________ (ఇ)
   (అ) 7 (ఆ) 8
   (ఇ) 6 (ఈ) 10

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. వానమామలై జగన్నాథాచార్యుల రచనలు __________ .
2. రైతు రామాయణాన్ని __________ గా భావిస్తారు.
3. __________ కూడినది రైతు రామాయణం.
4. శ్రీరామపురంలో __________ అనే కాపు రైతు ఉండేవాడు.
5. కాపు రైతు భార్యల పేర్లు __________ .

సమాధానాలు

1) రైతు రామాయణం, కార్పాసలక్ష్మి నాటకం
2) వ్యవసాయ పదకోశంగా, నుడి కారాల నిలయంగా
3) రైతు జీవితం, రామాయణ కథా జ్ఞాపకాలు
4) సాగరయ్య
5) గంగమ్మ, మంగమ్మ

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. ___________ ఏ గ్రామంలో సాగరయ్య అనే కష్టజీవి ఉన్నాడు?

జవాబు:

శ్రీరామపురం

2. పిల్లలు పుట్టకపోతే ఏం జరుగుతుందనే విశ్వాసం ఆనాటి ప్రజల్లో ఉంది?

జవాబు:

పిల్లలు లేనివారికి పుణ్యగతులు కలగవనే విశ్వాసం ఉంది.

3. సాగరయ్యకు ఎవరినిచ్చి గంగమ్మ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసింది?

జవాబు:

గంగమ్మ తన చెల్లెలు అయిన మంగమ్మను ఇచ్చి సాగరయ్యకు పెళ్ళి చేసింది.

4. ఎవరికి పిల్లలు పుట్టలేదు ?

జవాబు:

గంగమ్మ, మంగమ్మలకు

5. గంగమ్మ, మంగమ్మలకు ఎంత మంది పిల్లలు పుట్టారు?

జవాబు:

ఇద్దరు మగపిల్లలు పుట్టారు

Rahul Publications

2. గురుదక్షిణ

- అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు

కవిపరిచయం

తెలంగాణలో ధారాపాతంగా కావ్యాలను ఆశువుగా చెప్పిన పండితకవి శ్రేష్ఠులలో అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు ఒకడు. ఈయన వరంగల్ జిల్లా ములుగు తాలూకా ఆత్మకూరు గ్రామంలో 1892 లో జన్మించాడు. తన తండ్రిగారైన సుందరరాజు వద్ద కావ్యపఠనం, పద్యరచనాభ్యాసం చేశాడు. జయంతి పట్టాభిరామ శాస్త్రి, శేషాద్రి రమణ కవులు లాంటి సమకాలీన పండిత కవుల సహవాసంలో రాటుదేలాడు.

ఈయన నాటకాలు, కావ్యాలు, శతకాలు ఎన్నో రచించాడు. ప్రచ్ఛన్న పాండవము, యదువీర విజయము, హనుమద్విజయము, ప్రహ్లాద చరిత్ర, ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నం, కర్ణాభ్యుదయం, విజయ విజయం లాంటి ప్రబంధాలు, త్యాగరాజు చరిత్ర, గజేంద్రమోక్షం అనే నిర్వచన మహాకావ్యాలు ; సుమతి, శశిరేఖ, రుక్మాంగద, ద్రౌపది, పార్వతీ పరిణయం పేరుతో నాటకాలు, శ్రీ వేంకటేశ్వర శతకం, యాదగిరి నృకేసరి లాంటి నిరోష్ఠ్యశతకం, సాంబమూర్తి శతకాలను రచించాడు.

అంబటిలక్ష్మీనరసింహరాజును 1966 లో ఆగస్టులో అప్పటి సాహిత్య అకాడమి పక్షాన దేవులపల్లి రామానుజరావు హనుమకొండలో ఘనంగా సత్కరించారు.

కరీంనగర్ జిల్లా పర్కాల తాలుకా నవాబుపేట జమీందారు కాలువ రామారెడ్డి లక్ష్మీనరసింహరాజును ప్రోత్సహించి కర్ణుడు అధినాయకునిగా చేసి "కర్ణాభ్యుదయం' కావ్యం రచింపచేశాడు. లగిసెట్టి పేటవాసులు పుస్కూరు రంగారావు ప్రోత్సాహం మీద అర్జునిని అధినాయకునిగా చేసి 'విజయ విజయం' కావ్యాన్ని రచించాడు.

పాఠ్యభాగ నేపథ్యం

పాంచాల దేశాధీశుడైన ద్రుపదుడు బాల్యంలో ద్రోణాచార్యుని సహాధ్యాయుడు. ద్రుపదుడు పాంచాల రాజైన తర్వాత ద్రోణుడు ఒక రోజు తన దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని అధిగమించడం కోసం భార్యప్రేరణ మేరకు ద్రుపదుని దగ్గరకు వెళతాడు. ద్రుపదుడు ద్రోణునికి సహాయం చేయకపోగా అవమానిస్తాడు. దీనిని మనసులో పెట్టుకున్న ద్రోణుడు ద్రుపదుణ్ణి బంధించి తెచ్చి తనకు గురుదక్షిణగా ఇవ్వమని కౌరవులను, పాండవులను కోరిన సందర్భంలోనిది ఈ పాఠ్యాంశం.

ప్రస్తుత పాఠ్యాంశం విజయ విజయం కావ్యంలోని ప్రథమాశ్వాసం నుండి గ్రహించబడింది.

పాఠ్యభాగ సారాంశం

ద్రోణాచార్యుడు తనకు గొప్ప గురుదక్షిణ కావాలని, గొప్ప వస్తువులు తనకు వద్దని, వారిని పరీక్షించడానికి వాటికి తాను వద్దంటున్నాననీ చెప్పాడు. గురుదక్షిణ ఏమి కావాలని రాజపుత్రులు ద్రోణుని అడిగారు. ద్రుపదుడిని

పట్టి బంధించి తెండనీ, అదే తనకు గురుదక్షిణ అనీ ద్రోణుడు చెప్పాడు. ద్రుపదుడిని తాను దానం అడగడానికి వెడితే తనని నిందించి గెంటించాడని తామిద్దరం ఒకేచోట చదివామని ద్రోణుడు శిష్యులకు చెప్పాడు. ద్రుపదుడిని తాను దానం అడగడానికి వెడితే తనని నిందించి గెంటించాడని.తామిద్దరం ఒకేచోట చదివామని ద్రోణుడు శిష్యులకు చెప్పాడు.

కౌరవులు మొదటి ద్రుపదుడిపై యుద్ధానికి వెళ్ళి ఓడిపోయారు. తర్వాత భీమార్జునులు ద్రుపదుడిని, యుద్ధంలో విరథుణ్ణి చేసి బంధించి తెచ్చి ద్రోణుని పాదాలపై పడవేశారు. ద్రోణుడు ద్రుపదుడిని గెలిచేసి, కట్లు విడిపించి పంపాడు. ద్రుపదుడు తర్వాత యజ్ఞం చేసి అర్జునుడిని పెళ్ళాడే కూతురునీ, ద్రోణుడిని చంపే కూరుడినీ పొందాడు. వారే ద్రౌపది, ధృష్టద్యుమ్నులు.

తనకు గురుదక్షిణ సమర్పించిన అర్జునుడికి ద్రోణుడు బ్రహ్మ శిరోనామకాస్త్రాన్ని ఇచ్చాడు. దాన్ని సామన్యులపై ప్రయోగించవద్దన్నాడు. అర్జునుడు తనతో ప్రతియుద్ధం చేయకుండా రెండవ గురుదక్షిణను ద్రోణుడు అర్జుడిని అడిగాడు. అర్జునుడు సరే అన్నాడు.

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. అర్జునుడు ద్రోణునకు ఇచ్చిన 'గురుదక్షిణ' వృత్తాంతాన్ని రాయండి?

జవాబు:

ద్రోణుడు కురు, పాండవ రాజకుమారులకు ధనుర్విద్యను నేర్పించాడు. రాజకుమారులు ద్రోణుడికి భక్తితో సేవలు చేసేవారు. ద్రుపదుడనే రాజు ద్రోణునికి శత్రువు.ద్రోణుడు తనకు గురుదక్షిణను ఇమ్మని రాజకుమారులను అడిగాడు. నగరాలు, నివాస భవనాలు, నవరత్న, సువర్ణ నూపురాలు, రాజగోపురములు, ఫలహారములు, అగ్రహారాలు, మణిహారాలు అనే వాటితో ఏమి కావాలో అడగడని రాజకుమారులు ద్రోణునికి చెప్పారు.

ద్రోణుడు "ద్రుపదుడిని పట్టి తీసుకురండి. అతడు నన్ను నిందించాడు. అతడిని శిక్షించడమే నా పని అదే నా గురుదక్షిణ. అదేనాకు పదివేలు. పూర్వం నేను మీ దగ్గరకు రావడానికి ముందు నేను ద్రుపదుడిని వేడుకోవడానికి వెళ్ళాను. అతడు నేను కోరినది ఇవ్వకుండా నన్ను నిందించాడు. అంతేకాకుండా గర్వంతో నన్ను ద్వారం దాకా వెళ్ళగొట్టాడు. నాటి నుండి విచారంతో నాశరీరం క్షీణించింది. మేం ఇద్దరము ఒకరి దగ్గరే ధనుర్వేదాలు చదివాం. ఒకే రూపంగా తిరిగాం. ఒకరికోసం మరొకరు రాత్రింబగళ్ళు మేల్కొన్నాం. ద్రుపదుడు ఆ మేలును ఆలోచించలేదు. పొగరెక్కిన వాడికి మంచిమార్గం దొరకదు. ద్రుపదుడికి తగిన ప్రాయశ్చిత్తము చేస్తే కాని, నా మనసుకు ఆనందం కలుగదు " అని శిష్యులకు చెప్పాడు.

Rahul Publications

రాజకుమారులు చతురంగ బలాల్ని యుద్ధానికి సంసిద్ధం చేశారు. ముందుగా కౌరవులు పోయి ద్రుపదుడిని ఎదిరించి ఓడిపోయి తిరిగి వచ్చారు. తరువాత భీమార్జునులు ద్రుపదుడి సైన్యాన్ని అల్లకల్లోలం చేశారు. అర్జునుడు ద్రుపదుణ్ణి విరథుణ్ణి చేసి, బంధించి ద్రోణుని పాదాల వద్ద పడవేశాడు.

"ధనమదంతో గ్రుడ్డివారు, స్నేహితులు ఆశ్రయించినా మన్నించని అవివేకులు అయిన పాంచాల మహారాజులు వీరేనా? జీవచ్ఛంలా కనబడుతున్నారు. ఇప్పుడైనా నన్ను గుర్తుపట్టారా? లేదా? నా బాల్య మిత్రుడివి నా కుమారునికి పాలకై నిన్ను యాచించగా కళ్ళు కనపడకుండ నన్ను నిందించావు. సేవకుని పిలిచి నన్ను గర్వంతో గెంటించావు." అంటూ ద్రోణుడు ద్రుపదుని జుట్టుపట్టుకొని, ఇలా అన్నాడు " ఓ రాజాధమా! నావైపు చూడవేమి? సిగ్గుతో తలవంచుకున్నావేమి? మనకు గల స్నేహాన్ని తలంపవేమి? నీ కళ్ళకు పొరలు కప్పాయి. అర్జునుడి బాణాలనే అంజనంతో నీకళ్ళు యథావిధిగా కనబడుతున్నాయా?" అని అందరి ఎదుట ద్రుపదుడిని అవమానించి అతడి కట్లు విప్పించి పంపించాడు.

ద్రుపదుడు బ్రతుకు జీవుడా అని, పాంచాలపురం చేరాడు. అర్జునుడు తనకు గురుదక్షిణ ఇచ్చినందుకు బదులుగా అర్జునుడికి ద్రోణుడు బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రాన్ని ఇచ్చి, దాన్ని సామాన్యులపై ప్రయోగించవద్దన్నాడు. అర్జునుడిని తనతో యుద్ధం చేయకుండా ఉంటానని రెండవ గురుదక్షిణను ఇమ్మన్నాడు. అర్జునుడు సరే అని గురువుగారు అడిగిన రెండవ గురుదక్షిణను సైతం ఇచ్చాడు.

2. ద్రోణుడి స్వభావాన్ని మీ పాఠ్యభాగం ఆధారంగా వివరించండి?

(లేదా)

ద్రోణాచార్యుని వృత్తాంతం వివరించండి?

జవాబు:

ద్రోణుడు కౌరవులకు, పాండవులకు శస్త్రాస్త్ర విద్యలను నేర్పిన గురువు. అతనికి ద్రుపదునితో శత్రుత్వం ఉంది. తన పగను తీర్చుకోవాలని, తన శత్రువైన ద్రుపదుడిని అవమానించాలని ద్రోణుడు అనుకున్నాడు. అందుకోసం తన శిష్యులతో తనకు గురుదక్షిణ కావాలని అడిగాడు. వారు పలురకాలైన వస్తువులు ఇస్తానన్న అంగీకరించలేదు. తనకు గురుదక్షిణగా ద్రుపదుడిని పట్టి బంధించి తీసుకురమ్మని అడిగాడు. ఈ సంఘటన ద్రోణుని పగ ఎంత తీవ్రమైందో తెలియచేస్తుంది.

ద్రుపదునితో తన పగ గురించి చెప్పే సందర్భంలో ద్రోణుడు " మీకు గురువుగా రావడానికి ముందు నేను ద్రుపదుని దగ్గరకు వెళ్ళాను. నేను అడిగింది ఇవ్వలేదు. పైగా నన్ను నిందించాడు. గర్వంతో కళ్ళు మూసుకుపోయి నన్ను ద్వారం దాకా వెళ్ళగొట్టించాడు. నేను చాలా బాధపడ్డాను. ఆ బాధతో నా శరీరం కూడా కృశించింది.' అని బాధను స్పష్టం చేశాడు. తమ మధ్యగల అనుబంధాన్ని గురించి కూడా ద్రోణుడు శిష్యులకు తెలియచేశాడు. "మేమిద్దరం ఒకే చోట ధనుర్వేదాన్ని వేదాలను చదివాం. కలిసిమెలిసి ఉండేవారం. ఒకరికోసం

ఒకరం మేల్కొని ఉండేవారం. మా సాన్నిహిత్యాన్ని అతడు మర్చిపోయాడు. పొగరుతో ప్రవర్తించాడు. అందుకే అతనికి తగిన ప్రతీకారం జరగాలి. అప్పుడే నాకు ఆనందం కలుగుతుంది! అన్నాడు.

ద్రోణునికి ద్రుపదుని అవమానించి పంపాలనే ఆలోచన తప్ప అపకారం చేయాలనే తలపు లేదు. అర్జునుడు ద్రుపదుని ఓడించి తెచ్చి తన పాదాల ముందు ఉంచినపుడు ద్రోణుడు అతనిని ఎగతాళి చేశాడు. అతని తలపై చేత్తో రాస్తూ "ధనమదంతో గ్రుడ్డివాడు, స్నేహితులు ఆశ్రయించినా మన్నించనివాడు. అయిన పాంచాలదేశపు ద్రుపద మహారాజు వీరేనా? ఇప్పటికైనా నన్ను గుర్తుపట్టావా?" అని హేళన చేస్తూ అవమానించాడు. తర్వాత ద్రుపదుడు తనను అవమానించిన సన్నివేశాన్ని గుర్తుచేశాడు. " నీచుడా! నా వైపు చూడకుండా సిగ్గుతో తలవంచుకున్నావు? మన స్నేహం ఇప్పుడు కూడా గుర్తుకు రావడం లేదా? నీ కళ్ళకు పొరలు కప్పాయి. అర్జునుని బాణాలతో ఆ పొరలు తొలిగిపోలేదా?" అని అన్నాడు అంతేగాని హాని తలపెట్టడానికి యత్నించలేదు.

ద్రుపదుని అవమానించిన తర్వాత ద్రోణుడి పగ చల్లారింది. అందుచేతనే అతని కట్లు విప్పించి పంపివేశాడు. ఆ తర్వాత తన శత్రువైన ద్రుపదుని పట్టి బంధించి తెచ్చిన అర్జునిని మెచ్చుకున్నాడు. తన ప్రతీకారాన్ని తీర్చిన అర్జునునికి బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రాన్ని ఉపదేశించాడు. అర్జునునికి ఆ అస్త్రాన్ని ఉపదేశించాడంటే ద్రోణుడు ఎంత సంతోషించాడో అర్థం చేసుకోవచ్చు. ద్రోణుడు ఆత్మాభిమానం కలవాడు. అవమానాన్ని సహించలేనివాడు. అవమానం జరిగితే ప్రతీకారం తీర్చుకునే వరకు అతని మనసు శాంతించదు. అట్లా అని ఇతరులను హింసించడం, చంపడం అతని స్వభావం కాదు. సహాయం చేసిన వ్యక్తి తన శిష్యుడైనా తిరిగి ఏదో ఒక ఉపకారం చేయడం ద్రోణాచార్యునిలో కనిపించే గొప్ప లక్షణం.

Rahul Publications

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. భువనేశ్వర గోపురములో దెల్పుము నిజంబు పుణ్యచరిత్రా

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము అంబటి లక్ష్మీనరసింహరాజు రచించిన "విజయ విజయము" లోని "గురుదక్షిణ" పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : ద్రోణుడు దుర్యోధనాదులకు, పాండు పుత్రులకు అస్త్రశస్త్ర విద్యలను నేర్పి తనను గురుదక్షిణ ఇమ్మని అడిగినప్పుడు రాజకుమారులు ద్రోణునితో ఏం గురుదక్షిణ కావాలో తెలుపుమని అడుగుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : ఓ పుణ్య స్వభావం కల గురువర్యా ! మీకు క్రొత్త నూపురములు కావాలా? లేక రాజగోపురములు కావాలా? " అని రాజకుమారులు ద్రోణుని అడిగారు.

2. గురు దక్షిణయె యదియు పదివేలు సుమీ.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము అంబటి లక్ష్మీనరసింహరాజు రచించిన "విజయ విజయము" లోని "గురుదక్షిణ" పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : కురు, పాండవులు తమ గురువైన ద్రోణుని ఏమి గురుదక్షిణ కావాలో తెల్పుమని అడుగగా తనకు గురుదక్షిణగా ద్రుపదుడిని బంధించి తీసుకురావడమే అని చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : ద్రుపదుడిని పట్టి తీసుకుని రావడమే తనకు గురుదక్షిణ అని, అలా చేస్తే అదే తనకు పదివేలు అని ద్రోణుడు రాజకుమారులకు చెప్పాడు.

3. **దుర్మదాభ్యుదయం గల్గువానికి హితోచితమార్గం గల్గబోవునే.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము అంబటి లక్ష్మీనరసింహరాజు రచించిన "విజయ విజయము" లోని "గురుదక్షిణ" పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : రాజకుమారులను గురుదక్షిణగా ద్రుపదుని బంధించి తీసుకురమ్మని, తనకు ద్రుపదునికి కలిగిన వైరం గురించి చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : అధికంగా పొగరు ఉన్నవాళ్ళకు మేలైన దారి ఉండదని, అందుకే ద్రుపదుడు తనను పొగరెక్కి ఇంటి నుండి గెంటించాడని ద్రోణుడు శిష్యులకు చెప్పాడు.

4. **జీవచ్ఛవంబు సరిగనిపించెన్.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము అంబటి లక్ష్మీనరసింహరాజు రచించిన "విజయ విజయము" లోని "గురుదక్షిణ" పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : ద్రుపదుని అర్జునుడు బంధించి, తీసుకువచ్చి ద్రోణుడి ముందు పడవేయగా, ద్రోణుడు హేళనగా అంటున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : ధనమదంతో గ్రుడ్డివాడివై ఆశ్రయించిన స్నేహితుని ఆదరించని అవివేకులు అయిన పాంచాలదేశాధీశుడవు నీవేనా? అని అతడు ఇప్పుడు జీవచ్ఛంలా ఉన్నాడని ఎగతాళి చేస్తూ ఆక్షేపించాడు.

5. **ఈ అస్త్రంబును సామాన్యులపై ప్రయోగింపరాదు.**

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యము అంబటి లక్ష్మీనరసింహరాజు రచించిన "విజయ విజయము" లోని "గురుదక్షిణ" పాఠ్యాంశం లోనిది.

సందర్భం : ద్రోణుని యొక్క గురుదక్షిణను అర్జునుడు చెల్లించాడు. అపుడు ద్రోణుడు అర్జునుని మెచ్చుకుని అతనికి బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రాన్ని ఉపదేశిస్తూ చెప్పిన సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : బ్రహ్మ శిరోనామకాస్త్రాన్ని భయంకరమైన శత్రువుల మీదనే ప్రయోగించాలి. కాని సామాన్యుల మీద ప్రయోగించరాదని ద్రోణుడు అర్జునునికి చెప్పాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. గురుదక్షిణ పాఠ్యాంశ కవి ________ (అ)

   (అ) అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు (ఆ) వాల్మీకి

   (ఇ) నన్నయ (ఈ) తిక్కన

2. గురుదక్షిణ స్వీకరించబడిన గ్రంథం ________ (ఇ)

   (అ) భారతం (ఆ) భీమఖండం

   (ఇ) విజయ విజయం (ఈ) పల్నాడు చరిత్ర

3. ద్రుపదుని రాజ్యం ________ (ఈ)

   (అ) హస్తినాపురం (ఆ) గాంధారం

   (ఇ) కోసల (ఈ) పాంచాల

4. ద్రుపదుని బాల్యమిత్రుడు ________ (ఆ)

   (అ) అర్జునుడు (ఆ) ద్రోణుడు

   (ఇ) భీముడు (ఈ) నకులుడు

5. ద్రోణుని కుమారుడు ________ (అ)

   (అ) అశ్వద్ధామ (ఆ) దుర్యోధనుడు

   (ఇ) కర్ణుడు (ఈ) భీముడు

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. ద్రుపదుడు ____________ ద్రోణునికి సహాధ్యాయి.
2. ద్రోణుడు , ద్రుపదుడు యొక్క గురువు ____________ .
3. ద్రోణుని అవమానించినది ____________ .
4. ____________ ఓడిపోయి వచ్చారు.
5. ____________ ద్రుపదుడిని బంధించి తెచ్చారు.

సమాధానాలు

1) బాల్యంలో
2) అగ్నివేశ్యుడు
3) ద్రుపదుడు
4) కౌరవులు
5) భీమార్జునులు

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. ద్రోణుడు ఎవరికి, ఎలాంటి విద్యలు నేర్పాడు?

జవాబు:

కౌరవులకు, పాండవులకు శస్త్రాస్త్ర విద్యలు

2. ద్రోణుడు కౌరవ, పాండవులను ఏం గురుదక్షిణ కావాలని కోరాడు?

జవాబు:

ద్రుపదుడిని పట్టి, బంధించి తీసుకురమ్మన్నాడు. అదే గురుదక్షిణ అన్నాడు.

3. అగ్నివేశ్యుని వద్ద ద్రుపద, ద్రోణుడు నేర్చుకున్న విద్యలేంటి?

జవాబు:

ధనుర్వేదాన్ని, వేదాలను నేర్చుకున్నారు.

4. ఎవరిని అవమానించిన తర్వాత ద్రోణుని పగ చల్లారింది?

జవాబు:

ద్రుపదుడిని

5. ద్రోణుడు అర్జునునికి ఉపదేశించిన అస్త్రం పేరేమిటి?

జవాబు:

బ్రహ్మ శిరోనామకాస్త్రం

Rahul Publications

3. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

- డా ॥ బోయి భీమన్న

కవిపరిచయం

"నేనేమి చేస్తే అదికళాఖండం.... నేనేమి చెపితే అది వేదం" అని ఆత్మవిశ్వాసం ప్రకటిస్తూ దళితుల ఆత్మగౌరవాన్ని పెంపొందించిన కవి "బోయి భీమన్న".

తూర్పుగోదావరి జిల్లా మామిడి కుదురులో 19 సెప్టెంబర్ 1911 న జన్మించాడు. ఈయన 'దీపసభ' పద్య కావ్యం మిక్కిలి ప్రసిద్ధి పొందింది. పాలేరు కూలిరాజు, రాగవాశిష్ఠం, బాలయోగి (నాటకాలు), పైరుపాట, మానవుని మరొక మజిలీ (గేయ నాటికలు) గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే వచన కవితా సంపుటి. దీనికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు లభించింది. జానపదుని జాబులు, పిల్లిశతకం మొదలైన రచనలు ప్రముఖమైనవి.

భారత ప్రభుత్వం పద్మశ్రీ, పద్మభూషణ్ పురస్కారాలతో సత్కరించింది. భీమన్న రచించిన "పాలేరు నుండి పద్మశ్రీ వరకు" అనే గ్రంథం విమర్శకుల ప్రశంసలను అందుకుంది.

బోయిభీమన్న ఆంధ్రప్రభ ఉప సంపాదకుడిగా, ప్రభుత్వ అనువాద డైరెక్టరుగా, అకాడమీ సభ్యునిగా, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ సెనేట్ సభ్యునిగా వివిధ బాధ్యతలు నిర్వహించాడు.

ఆంధ్రయూనివర్సిటి 'కళా ప్రపూర్ణ' బిరుదుతో, కాశీ విద్యాపీఠం 'గౌరవడాక్టరేట్'తో గౌరవించింది. సమాజంలోని దురాచారాలను నిర్భయంగా విమర్శించగల శక్తి, వ్యంగ్యంగా చెప్పగల అభివ్యక్తి బోయి భీమన్న శైలిలోని ప్రత్యేకత 16 డిసెంబర్ 2005న తుదిశ్వాస విడిచాడు.

పాఠ్యభాగ సందర్భం

తరతరాలుగా దళితులు గుడిసెల్లోనే బతుకుతూ పేదరికాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. దీనికితోడు అనేక వర్గాలు, వర్ణాలు ఆధిపత్య భావజాలంతో ఎన్నో విధాలుగా దళితులను అణగదొక్కుతున్నారు. నిరంతరం దగాపడుతూ బతుకును వెళ్ళదీస్తున్న దళితుల గుడిసెలే క్రమం తప్పకుండా కాలిపోతుండడాన్ని కవి నిశితంగా పరిశీలించాడు. దీని వెనుక ఉన్న కుట్రలను బట్టబయలు చేసే ప్రయత్నంలో భాగంగానే తన ధర్మాగ్రహాన్ని, ఆవేదనను 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' కవితలో వినిపించాడు. 'గుడిసెలు కాలిపోవడం, తిరిగి గుడిసెలు నిర్మించడం, మరల గుడిసెలు కాలిపోవడం అనే విషవలయం లాంటి పరిస్థితుల వెనక ఉన్న కుతంత్రాలను ఛేదించే సాహసం చేశాడు బోయి భీమన్న.

కాలిపోయిన గుడిసెల స్థానంలో మళ్ళీ గుడిసెలే ఎందుకు వేయాలి? భవనాలు లేవద్దా? అనే విప్లవాత్మక ప్రశ్నతో దళితుల అభ్యున్నతి కోసం కవి వ్యక్తపరిచిన ఆవేదన అందరిని ఆలోచనల్లో ముంచి వేస్తుంది.

ఈ పాఠం బోయి భీమన్న రచించిన "గుడెసెలు కాలిపోతున్నై" అనే కవితా సంపుటి నుండి గ్రహించబడింది.

Rahul Publications

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. బోయి భీమన్న గారి 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా సందేశాన్ని వివరించండి?

జవాబు:

తరతరాలుగా దళితులు గుడిసెల్లోనే బతుకుతూ పేదరికాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. దీనికి తోడు సంపన్న వర్గాలవారు, అగ్రకులాల వారు వీరిపై ఆధిపత్యం చెలాయిస్తూ, ఎన్నో విధాలుగా దళితులను అణగద్రొక్కుతున్నార. ఈ విధంగా నిరంతరం దళితులు దగా పడుతూ బతుకును వెళ్ళదీస్తున్నారు. వీరు నిర్మించుకున్న గుడిసెలు ప్రతి సంవత్సరం వేసవిలో తప్పకుండా కాలిపోతూ ఉంటాయి. ఇలా గుడిసెలు ఏటా కాలిపోవడానికి వెనుక, ఏదో కుట్ర దాగి ఉందని కవిసందేహిస్తున్నాడు. దళితుల గుడిసెలే ఎందుకు తగలబడి పోతున్నాయని కవి ప్రశ్నించాడు. కవి తన ఆవేదనను, ధర్మాగ్రహాన్ని ప్రదర్శించాడు.

సారాంశం

గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయి. ఓహో కాలిపోతున్నాయి. ఆ గుడిసెలు ఎవరివో పాపం, ఆ గుడిసెలు మాలమాదిగలవే అయి ఉంటాయి. గుడిసెలు మరెవరికి ఉంటాయి? అవును, గుడిసెలు మాల మాదిగలవే అయి ఉంటాయి. ఎందుకంటే పాకలు వారికే ఉంటాయి.

లేదు మన దేశంలో గుడిసెలు చాలా మందికే ఉంటాయి. ఇది మన దేశధర్మం, మనది బీదదేశం. కాబట్టి బీదలందరికీ గుడిసెలే ఉంటాయి. సరే ! ఎందుకు ఆ గుడిసెలు ప్రతి సంవత్సరం క్రమం తప్పకుండా, ఒక సారైనా కాలిపోతూ ఉంటాయి? అని కవి ప్రశ్నిస్తున్నాడు. వేసుకున్న గుడిసెలు కాలిపోయాయి కదా! మళ్ళీ కాలిపోవడం కోసం గుడిసెలు ఎక్కడి నుండి వస్తాయి? ఈ ప్రశ్న నిజమైన ప్రశ్న. కాలిపోయిన గుడిసెల స్థానంలో తిరిగి గుడిసెలు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నాయి? అని కవి ప్రశ్న

అవతార రహస్యం

భగవంతుడు గీతలో ధర్మ సంస్థాపన కోసం ప్రతి యుగంలో తాను అవతరిస్తూ ఉంటానని చెప్పాడు. అలాగే "గుడిసెలు ఏటా కాలిపోవును" అనే ధర్మాన్ని నిలబెట్టడానికి , అక్కడి తిరిగి గుడిసెలు నిర్మింపబడతాయి. అలా గుడిసెలు తిరిగి నిర్మింపబడటం మన ధర్మంలోని రహస్యం". అని కవి వ్యంగ్యంగా చెప్పాడు.

ఇలా గుడిసెలు పుడుతూ ఉంటాయి. కాలిపోతూ ఉంటాయి. కాలిపోతూ ఉంటే తిరిగి పుట్టుకొస్తాయి. ఇదొక విషవలయం వంటిది అని భీమన్న కవి చెప్పాడు. గుడిసెలు కాలిపోవడం తిరిగి నిర్మించడం, మళ్ళీ

కాలిపోవడం వెనుక ఏదో కుట్ర ఉందని కవి సందేహం. ఈ విషయం ఎన్నాళ్ళుసాగుతుందని కవి ప్రశ్న. దీనిలోని రహస్యం ఆ గుడిసె వాసులకు తెలిసే వరకు సాగుతుందని కవిగారి సమాధానం.

గుడిసెవాసులు తమ గుడిసెలను అంటించేవారిని పట్టుకొని కొట్టేవరకు ఇది సాగుతుంది. గుడిసెల బదులు భవనాలు ప్రభుత్వం నిర్మించే వరకు ఇది సాగుతుంది. గుడిసెవాసులు తమకు భవనాలే కావాలని పట్టుబట్టేవరకు ఇలాగే కొనసాగుతుంది. అని కవి వ్యంగంగా అభివ్యక్తీకరిస్తాడు.

సందేశం

పేదలకు గుడిసెల బదులు భవనాలు కట్టించాలి. అప్పుడే గుడిసెలు కాలిపోవడాన్ని ఆపగలం.

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు

1. అసలు ఈ దేశ ధర్మమే అంత.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం బోయి భీమన్న రచించిన 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా ఖండికలోనిది.

సందర్భం : గుడిసెలు ఏటా కాలిపోతుంటాయి. ఆ గుడిసెలు మాల, మదిగలవే అయి వుంటాయి. అంతేకాదు మన దేశంలో గుడిసెలు చాలా మందికే ఉంటాయి అని కవి చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : మన దేశం బీదదేశం. ఈ దేశవాసులు ఎక్కువ మంది గుడిసెల్లోనే నివసిస్తున్నారు. గుడిసెల్లో నివసించడమే మన దేశ ధర్మం అని, మనది బీద దేశమనది అని కవి వ్యంగ్యంగా చెప్పాడు.

2. ఇది మన ధర్మంలోని రహస్యం.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం బోయి భీమన్న రచించిన 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా ఖండికలోనిది.

సందర్భం : గుడిసెలు ఏటా కాలిపోతై నిర్మించబడుతుండటంలోని రహస్యం గురించి కవి చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : భగవంతుడు ధర్మ సంస్థాపనకు ప్రతి యుగంలో పుట్టే విధంగానే గుడిసెలు కూడా ప్రతి యేటా కాలిపోతుంటాయి. అనే ధర్మాన్ని నిలబెట్టడానికి గుడిసెలు మళ్ళీ మళ్ళీ పుడుతున్నాయని కవి వ్యంగ్యంగా విమర్శిస్తాడు.

Rahul Publications

3. (ఎ) ఏడాదికొకసారైనా కాలిపోతుంటై.

(బి) మాలమాదిగలవే అయివుంటాయి.

కవి పరిచయం : ఈ వాక్యం బోయి భీమన్న రచించిన 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా ఖండికలోనిది.

సందర్భం : మాల మాదిగలు నివసించే గుడిసెలు ఏటా కాలిపోతూనే ఉంటాయని బాధపడుతూ దానికి కారణాన్ని చెపుతున్న సందర్భంలోనిది.

వ్యాఖ్య : గుడిసెలు ధనవంతులకు ఉండవు. మాలమాదిగలకే ఉంటాయి. అవి ప్రతి ఏటా ఒకసారైనా కాలిపోతుంటాయి. అది మన దేశం ధర్మం. ఒక సారి కాలిన గుడిసెలు మళ్ళీ ఎందుకు కావాలి? పాకలు కాలిపోతే మళ్ళీ పాకలు కట్టకుండా, శాశ్వత భవనాలు కట్టవచ్చు కదా' అని భీమన్న ప్రశ్నించాడు. అలా కట్టకపోవడమే ధర్మంలోని రహస్యమని తెలియచేసాడు.

Rahul Publications

బహుళైచ్ఛిక ప్రశ్నలు

1. గుడిసెలు కాలిపోతున్నై రచయిత ______ (ఈ)

   (అ) ప్రభాకర్ (ఆ) శ్రీశ్రీ

   (ఇ) దాశరథి (ఈ) డా॥ బోయిభీమన్న

2. బోయి భీమన్న ప్రసిద్ధి పొందిన కావ్యం ______ (అ)

   (అ) దీపసభ (ఆ) పాలేరు

   (ఇ) కూలిరాజు (ఈ) బాలయోగి

3. బోయి భీమన్న రచించిన కవితా సంపుటి ______ (అ)

   (అ) గుడిసెలు కాలిపోతున్నై (ఆ) పైరుపాట

   (ఇ) పిల్లి శతకం (ఈ) శతకం

4. బోయి భీమన్నకు వచ్చిన పురస్కారం ______ (ఆ)

   (అ) పద్మవిభూషణ్ (ఆ) పద్మభూషణ్

   (ఇ) పద్మశ్రీ (ఈ) జ్ఞానపీఠ్

5. గుడిసెలు కాలిపోయేవి ______ (ఇ)

   (అ) బ్రాహ్మణులవి (ఆ) వైశ్యులవి

   (ఇ) దళితులవి (ఈ) రాజులవి

Rahul Publications

ఖాళీలను పూరించండి

1. ___________ పేదరికాన్ని అనుభవిస్తున్నారు.
2. దళితులు అనగా ___________
3. ___________ అధికారం చెలాయిస్తున్నారు
4. దళితుల గుడిసెలు ఏటా ___________ కాలిపోతూ ఉంటాయి.
5. దళితుల గుడిసెలు కాలిపోవడానికి ___________ దాగి ఉంది.

<u>సమాధానాలు</u>

1) దళితులు
2) మాల మాదిగలు
3) సంపన్న వర్గాల వారు అగ్రకులాల వారు
4) వేసవిలో ఒకసారైనా
5) ఏదో కుట్ర

Rahul Publications

లఘు సమాధాన ప్రశ్నలు

1. కాలిపోతున్న గుడిసెలు ఎవరివి అయి ఉంటాయి?

జవాబు:

బీదవారైన మాల మాదిగలవే అయి వుంటాయి.

2. గీతలో భగవంతుడు చప్పినట్లుగా ఏమి జరుగుతుంది?

జవాబు:

ధర్మ సంస్థాపన కొరకు తాను ప్రతియుగంలో అవతరిస్తానని భగవంతుడు చెప్పినట్లుగా 'గుడిసెలు ఏటా కాలిపోతాయి"

3. ఏది విషవలయం అని కవి చెప్పాడు?

జవాబు:

గుడిసెలు పడుతూ ఉంటాయి. కాలిపోతూ ఉంటాయి కాలిపోతూ ఉంటే తిరిగి పుట్టుకొస్తాయి.

4. ఈ విషవలయం వెనుక ఏమి దాగి ఉందని కవి అభిప్రాయం?

జవాబు:

ఏదో కుట్ర

5. దళితులకు గుడిసెల స్థానంలో ఏమి కావాలని కవి కోరుకుంటాడు?

జవాబు:

భవనాలు

Rahul Publications

యూనిట్-3	అలంకారాలు 1. శబ్దాలంకారాలు 2. అర్థాలంకారాలు

కావ్యము అనే సరస్వతికి, హారములూ, కంకణములూ, కటకములూవలె, సౌందర్యాన్ని కలిగించునవి అలంకారములు. ఈ అలంకారములు, శబ్ద బేదము, అర్థభేదము అనే భేదాలతో, రెండు రకములు. వీటిలో 'అనుప్రాస' మొదలయినవి శబ్దాలంకారములు 'ఉపమాలంకారము' మొదలయినవి అర్థాలంకారములు.

1. **శబ్దాలంకారములు :** అర్థమును అపేక్షించక, కేవలము శబ్దమును మాత్రమే ఆశ్రయించునవి శబ్దాలంకారములు.

2. **అర్థాలంకారములు :** శబ్దమును అపేక్షింపక, కేవలము అర్థమును మాత్రమే ఆశ్రయించునవి అర్థాలంకారములు.

శబ్దమునూ, అర్థమునూ ఆశ్రయించిన అలంకారములు, ఉభయములు

Rahul Publications

శబ్దాలంకారములు

శబ్దమును ఆశ్రయించుకొన్న అలంకారాలను, శబ్దాలంకారములు అని అంటారు. ఇవి ఆఱు విధములు

1. **వృత్త్యనుప్రాసము :** ఒకే వర్ణము అనేక పర్యాయములు ఆవృత్తి అయినచో, అది వృత్త్యను ప్రాసము.

ఉదా : 1) చిలు క ల కి ల కిల లు ల యాత్మకంగా ఉన్నాయి.

2) విష్ణు రో చిష్ణు సహిష్ణు, కృష్ణు

సమన్వయము : 1) ఇందులో 'ల' అనే హల్లులు అనేక పర్యాయములు ఆవృత్తిగా వచ్చింది. కాబట్టి ఇది వృత్త్యను ప్రాసము.

2) 'ష్ణ' అనే హల్లు అనేక పర్యాయములు ఆవృత్తి అయ్యింది కాబట్టి వృత్త్యనుప్రాస.

2. **ఛేకానుప్రాసము**

అవ్యవధానముగా, హల్లుల సముదాయాన్ని, అర్థభేదము ఉండేటట్లు ప్రయోగిస్తే, అది 'ఛేకానుప్రాసము' అవుతుంది.

ఉదా : 1) సుందర దరహాస రుచులు.

సమన్వయము : ఇందులో 'దర' అనే రెండు హల్లులు, అవ్యవధానముగా ఆవృత్తిగా వచ్చాయి. మొదటి 'దర' అనేది, సుందర శబ్దములో దాగము. రెండవ 'దర' అనేది దరహాసము అనగా చిఱునవ్వు అనే అర్థములోనిది ఈ విధంగా, అర్థభేదంతో హల్లుల సముదాయము, అవ్యవధానంగా వచ్చింది కాబట్టి, ఇది 'ఛేకానుప్రాసము.'

3. లాటానుప్రాసము

అర్థభేదం లేకుండా, తాత్పర్యభేదం మాత్రం ఉండేటట్లు, శబ్దాలను అవ్యవధానంగా ప్రయోగిస్తే, అది లాటానుప్రాస అవుతుంది.

ఉదా : ఇందులో మొదటి ఉదాహరణములో 'కరములు' అన్న శబ్దమును, రెండవ ఉదాహరణములో 'జిహ్వ' అన్న శబ్దమును, తాత్పర్య భేదముతో ప్రయోగింపబడ్డాయి. మొదటి కరములు అనగా చేతులు రెండవకరములు అన్నదానికి సార్థకమైన చేతులు అని తాత్పర్యము. అట్లే, మొదటి జిహ్వకు నాలుక అని, రెండవ జిహ్వకు సార్థకమైన 'జిహ్వ' అని అర్థము.

4. యమకము

అక్షర సముదాయాన్ని అర్థభేదమూ, తాత్పర్య భేదమూ ఉండేటట్లు ఆవృత్తి చేసినచో అది యమకము అవుతుంది.

ఉదా : లేమా ! దనుజుల గెలువగ
లేమా ? నీవేల కడగి లేచితి విటురా
లే , మాను మానవేనిన్
లే మా విల్లందికొనుము లీలం గేలన్

సమన్వయము : పై ఉదాహరణములో, 'లేమా' అనే శబ్దము అర్థభేదముతో ఈ పద్యములో నాలుగుసార్లు ప్రయోగింపబడింది. ఇందులో మొదటి 'లేమా' అనే దానికి "ఓ స్త్రీ ! " అని అర్థము. రెండవ లేమా అనేది, గెలువలేమా? అనే ప్రశ్నలో భాగంగా వాడబడింది.

5. ముక్తపదగ్రస్తము

విడిచిన పదాన్ని తిరిగి గ్రహించి చెప్పుటను, 'ముక్తపదగ్రస్తము' అంటారు.

ఉదా : సుదతీ నూతన మదనా
మదనాగ తురంగ పూర్ణమణిమయ సదనా
సదనా మయ గజ రదనా
రదనాగేంద్రనిభకీర్తి రస నరసింహా !

Rahul Publications

సమన్వయము : ఇందులో మొదటిపాదములో చివరి 'మదనా' అనే పదము. రెండవ పాదములో తిరిగి మొదట వాడబడింది. రెండవపాదము చివర గల 'సదనా' శబ్దము, మూడవ పాదము మొదట్లో తిరిగి వాడబడింది. మూడవ పాదము చివరి 'రదనా' శబ్దము, తిరిగి నాల్గవ పాదము మొదట వాడబడింది. ఇలా విడిచిన పదములు తిరిగి వాడబడినవి కాబట్టి, 'ముక్తపదగ్రస్తము.'

6. అంత్యానుప్రాసము

ప్రతిపాదం చివర ఒకే అక్షరం కానీ, అక్షర సముదాయం కానీ, ఉండేటట్లు రచన చేయడాన్ని, 'అంత్యానుప్రాస' అంటారు.

ఉదా : "లోకాలు

భవభూతి శ్లోకాలు

పరమేష్ఠి జూకాలు

నా మహోద్రేకాలు

సమన్వయము : పై నాలుగు పాదాలలో చివర 'కాలు' అనే శబ్దము ఉంది.కాబట్టి ఇది అంత్యానుప్రాస.

Rahul Publications

అర్థాలంకారములు

1. ఉపమాలంకారము

లక్షణము : ఎచట రెండు వస్తువులకు సాదృశ్య సంపద విలసిల్లునో, అచట ఉపమాలంకారము ఉంటుంది. అనగా ఉపమాన, ఉపమేయములకు రమ్యమైన సాదృశ్యము చెప్పబడినట్లయితే, ఉపమాలంకారము అవుతుంది. ఇందు నాలుగు అంశములు ఉంటాయి.

1) **ఉపమేయము :** (వర్ణనీయ వస్తువు)

2) **ఉపమానము :** పోల్చుట కొరకు తెచ్చిన అప్రస్తుత వస్తువు.

3) సమానధర్మము

4) ఉపమావాచకము

ఉదా : సత్యభామ ముఖము పద్మమువలె మనోహరము. ఇందులో

1. **ఉపమేయము :** సత్యభామ ముఖము

2. **ఉపమానము :** పద్మము (ముఖము పద్మముతో పోల్చబడింది కాబట్టి పద్మము ఉపమానము)

3. **సమానధర్మము :** మనోహరత్వము

4. **ఉపమావాచకము :** 'వలె'

2. రూపకాలంకారము

లక్షణము : ఉపమేయము నందు ఉపమాన ధర్మాన్ని ఆరోపించి చెప్పినట్లయితే, అది రూపకాలంకారము అవుతుంది. (లేదా) ఉపమాన ఉపమేయములకు అభేదము చెప్పినట్లయితే రూపకాలంకారము అవుతుంది.

ఉదా : అతడు సంసార సాగరములో మునిగాడు.

సమన్వయము : ఈ ఉదాహరణములో ఉపమేయమైన సంసారము నందు ఉపమానమైన సాగరము యొక్క ధర్మము ఆరోపించబడింది. కాబట్టి రూపకాలంకారము అయ్యింది.

3. ఉత్ప్రేక్షాలంకారము

లక్షణము : ఉత్ప్రేక్ష అనగా "ఊహ, ఉపమానము యొక్క గుణము, క్రియ మొదలగు వాని సంబంధముచే, ఉపమేయమును ఉపమానముగా ఊహించుట, ఉత్ప్రేక్షాలంకారము అవుతుంది.

ఉదా : సత్యభామ నేత్రములు, చెంగలువ దళములా యనునట్లున్నవి.

సమన్వయము : ఇందులో సత్యభామ <u>నేత్రములు</u> అనే ఉపమేయమును, <u>చెంగలువ దళములు</u> అనే ఉపమానంగా ఊహించబడింది. కాబట్టి ఇది ఉత్ప్రేక్షాలంకారము.

4. ఉల్లేఖాలంకారము

లక్షణము : పెక్కు ధర్మములు గల వస్తువును, ఆయా ధర్మములను అనుసరించి, పలువురు, పలురీతులుగా దలంచుట, లేక ఒకడే అనేక రీతులుగా ఉల్లేఖించుటను, 'ఉల్లేఖాలంకారము' అంటారు.

ఉదా : ఆ రాజును స్త్రీలు మన్మథునిగాను, యాచకులు కల్పవృక్షముగాను తలంచిరి.

సమన్వయము : రాజు వద్ద గల అందము, దానగుణము అనే ధర్మాలను బట్టి, స్త్రీలు పలువిధములుగా తలంచారు. కాబట్టి ఉల్లేఖాలంకారము.

5. అర్థాంతరన్యాసాలంకారము

లక్షణము : విశేషాంశము చేత సామాన్యాంశమును గాని, సామాన్యాంశము చేత విశేషాంశమును గాని సమర్థించి చెప్పుట, అర్థాంతరన్యాసాలంకారము అవుతుంది.

ఉదా : హనుమంతుడు సముద్రమును దాటెను. మహాత్ములకు సాధ్యము కానిది లోకమున లేదు కదా!

సమన్వయము : దీనిలో హనుమంతుడు సముద్రమును దాటెను అనేది, విశేషాంశము. "మహాత్ములకు సాధ్యము కానిది లోకమున లేదు కదా" అనేది, సామాన్యాంశము. ఇక్కడ సామాన్య వాక్యంతో విశేషవాక్యము సమర్థింపబడింది. కాబట్టి ఇది అర్థాంతరన్యాసాలంకారము.

6. శ్లేషాలంకారము

లక్షణము : అనేకార్థములు కల శబ్దములను ఉపయోగించి చెప్పినట్లయితే, శ్లేషాలంకారము అవుతుంది.

ఉదా : రాజు కువలయా నందకరుడు.

సమన్వయము : ఇక్కడ రాజు అనగా చంద్రుడు, ప్రభువు అని రెండు అర్థములు. అలాగే కువలయమనగా కలువపూవు, భూమి అనే రెండు అర్థములు ఉన్నాయి.

1) చంద్రుడు కలువపూలకు ఆనందమును కలుగజేస్తాడు.

2) ప్రభువు భూమండలమునకు సంతోషమును కలిగిస్తాడు అనే రెండర్థములు వచ్చాయి. కాబట్టి ఇది శ్లేషాలంకారము.

7. దృష్టాంతాలంకారము

లక్షణము : ఉపమాన, ఉపమేయ వాక్యాలకు, ధర్మములు వేరయినా, బింబ ప్రతిబింబ భావముచే నిర్దేశించుటను దృష్టాంతాలంకారము అంటారు.

ఉదా : రాజా! ఈ లోకమున నీవే కీర్తిమంతుడవు. చంద్రుడే కాంతిమంతుడు.

సమన్వయము : రాజు నందు కీర్తిమత్వము, చంద్రుని యందు కాంతి మత్వము అనే వేర్వేరు ధర్మములు, బింబ ప్రతిబింబ భావముచే చెప్పబడ్డాయి. కాబట్టి ఇది దృష్టాంతాలంకారము అయ్యింది.

8. విరోధాభాసాలంకారము

లక్షణము : రెండు వాక్యములు పైకి విరుద్ధమైన అర్థములు కలవిగా కనబడుతున్నా, అర్థాంతరములచే విరోధము పరిహరింపబడితే విరోధాభాసాలంకారము అవుతుంది.

ఉదా : ఆ రాజు నీతిమంతుడయ్యును అనీతిగా పాలించాడు.

సమన్వయము : నీతిమంతుడు, అనీతిగా అంటే నీతి లేకుండా పాలించడం విరోధము. 'అనీతి' అనే పదానికి ఈతి బాధలు లేకుండా అనే అర్థాంతరముచే విరోధము పరిహరింపబడింది. కాబట్టి ఇది విరోధాభాసాలంకారము అయ్యింది.

9. వ్యాజస్తుతి

లక్షణము : నిందచేత స్తుతిగాని, స్తుతి చేత నిందగాని తోచేటట్లు చెప్పినట్లయితే, వ్యాజస్తుతి అలంకారం అవుతుంది.

ఉదా : ఓ గంగ ! పాపాత్ములను సైతము స్వర్గానికి పంపుతున్న నీకు, వివేకము ఎక్కడిది?

సమన్వయము : పాపాత్ములను స్వర్గానికి పంపుతోంది అంటే, పైకి నిందవలె కనబడుతుంది. కాని గంగాదేవి తన ప్రభావం చేత తన్ను ఆశ్రయించిన వారి పాపాలను పోగొట్టి స్వర్గానికి పంపిస్తోంది అనడంలో స్తుతియే కనబడుతుంది. కాబట్టి ఇది వ్యాజస్తుతి.

10. స్వభావోక్తి

లక్షణము : ప్రస్తుత వృత్తాంతాన్ని వర్ణిస్తుండగా, అప్రస్తుత వృత్తాంతము, స్ఫురిస్తే అది 'స్వభావోక్తి అలంకారం' అవుతుంది.

ఉదా : చంద్రుడు రక్తుడై ప్రాచీ ముఖము నానుచున్నాడు.

సమన్వయము : ఇక్కడ చంద్రుడు అనే పుంలింగపదము ఉండుటచేతనూ, 'ప్రాచీ' అనే స్త్రీలింగ పదము వాడుట చేతనూ, 'రక్తుడై ముఖము నానుట' అనే పదాలు వాడుటచేతను, ఒకానొక కాముకుడు అనురక్తుడై ప్రియురాలి ముఖాన్ని చుంబిస్తున్నాడనే అప్రస్తుత విషయము స్ఫురిస్తోంది. కాబట్టి ఇది 'స్వభావోక్తి అలంకారం' అవుతుంది.

అలంకారములు గుర్తింపు - లక్ష్యలక్షణ సమన్వయము

ఈ క్రింది పద్యములలోని అలంకారాలను గుర్తించి, లక్ష్య లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

1. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యం

1. **పగయ కలిగె నేనిఁ బాము న్న యింటిలో**
నున్నయట్లకాక యూరడిల్లి
యుండు నెట్లు చిత్త మొకమాటుఁ గావున
వలవ దధిక దీర్ఘ వైరవృత్తి **(16వ పద్యం)**

జ. ఈ పద్యంలో "ఉపమాలంకారము" గలదు.

లక్షణము : ఉపమాన, ఉపమేయములకు మనోహరమైన సాదృశ్యమును చెప్పడం, ఉపమాలంకారం అవుతుంది. దీనిలో 1) ఉపమానము 2) ఉపమేయము 3) ఉపమావాచకము 4) సమానధర్మము ఉంటాయి.

1) ఉపమానం : పాము న్న ఇల్లు
2) ఉపమేయము : పగ కల్గడం
3) ఉపమావాచకము : అట్లు
4) సమానధర్మం : ఉండడం

Rahul Publications

పై ఉదాహరణములో పైన చెప్పిన నాలుగు ఉపమాలంకార ధర్మాలు ఉన్నాయి. కాబట్టి ఇది "ఉపమాలంకారము"

2. విభీషణ శరణాగతి

1. "పరమాత్ముడవు నీవ పరమంబు నీవ, పరమ విద్యయు నీవ పరికింపనెందు

భువనకర్తవు నీవ భువనంబు నీవ, భువనహర్తవు నీవు భువనైకవీర !"

జ. ఈ ద్విపద పంక్తులలో "ఉల్లేఖాలంకారము" కలదు.

లక్షణము : పెక్కు ధర్మములు గల వస్తువును, ఆయా ధర్మములను అనుసరించి అనేక రీతులుగా ఉల్లేఖించుటను, ఉల్లేఖాలంకారము అంటారు.

సమన్వయము : ఇక్కడ విభీషణుడు శ్రీరాముని పరమాత్ముని గానూ, పరమముగానూ, పరమ విద్యగానూ, భువనకర్తగానూ, భువనము గానూ, భువనహర్తగానూ, వేర్వేరుగా చెప్పుటచే, ఇది ' ఉల్లేఖాలంకారము' అయినది.

2. "చంద్రార్కులును నీవ జలధులు నీవ

ఇంద్రాదులును నీవ ఇలయును నీవ

శబ్దార్థములు నీవ శబ్దముల్ నీవ

శబ్దముల్ భేదించు శ్రవణముల్ నీవ"

Rahul Publications

జ. ఈ ద్విపద పద్యపాదాల్లో ' ఉల్లేఖాలంకారము' కలదు.

లక్షణము : పెక్కు ధర్మములు గల వస్తువును, ఆయా ధర్మములను అనుసరించి అనేక రీతులుగా ఉల్లేఖించుటను, ఉల్లేఖాలంకారము అంటారు.

సమన్వయము : ఇక్కడ విభీషణుడు ఒక్క శ్రీరాముడినే, వేర్వేరుగా అనగా చంద్రసూర్యులుగా, జలధులుగా, ఇంద్రాదులుగా, ఇలగా, శబ్దార్థములుగా, శబ్దములుగా, శ్రవణములుగా చెప్పాడు. కాబట్టి ఇది 'ఉల్లేఖాలంకారము' అవుతుంది.

3. 'అతని కృపాంబు నిధిలోన మనుజేశ్వరుందు క్రమ్మఱ నోలలార్చి'

జ. ఈ పై పద్యపాదములో 'రూపకాలంకారము' కలదు.

లక్షణము : ఉపమేయము నందు ఉపమాన ధర్మాన్ని ఆరోపించడాన్ని 'రూపకాలంకారము' అంటారు.

సమన్వయము : పై పద్యపాదంలో 'కృపాంబునిధి' అనే దానిలో 'కృప' అనగా దయ అనేది ఉపమేయము. 'అంబునిధి' అనగా సముద్రము – ఇది ఉపమానము – ఇక్కడ ఉపమేయమైన కృపలో, అంబునిధి అనే సముద్ర ధర్మాన్ని ఆరోపించడం జరిగింది. కృప, అంబునిధి అనేవి వేర్వేరు అయినా, ఆ రెండింటికీ భేదము లేనట్లు చెప్పబడింది. కాబట్టి ఇది రూపకాలంకారము అయ్యింది.

3. గుణనిధి కథ

1. **"అతని పుత్రుండు గుణనిది యనెడివాడు**

   దర్పకుని తోడి జోడు సౌందర్యరేఖ" **(2వ పద్యం)**

జ. పై పద్యపాదాలలో "ఉపమాలంకారము" గలదు.

లక్షణము : ఉపమాన, ఉపమేయములకు మనోహరమైన సాదృశ్యమును చెప్పడం, ఉపమాలంకారం అవుతుంది. దీనిలో 1) ఉపమానము 2) ఉపమేయము 3) ఉపమావాచకము 4) సమానధర్మము అనే నాలుగు ధర్మములు ఉంటాయి.

సమన్వయము

1)	**ఉపమానం**	:	మన్మథుడు
2)	**ఉపమేయము**	:	గుణనిధి
3)	**ఉపమావాచకము**	:	తోడి జోడు
4)	**సమానధర్మం**	:	సౌందర్య రేఖ

2. **'తల్లిబడి కొల్లి చట్టంచు నుల్లసంబులాడుదురు'** **(15వ పద్యం)**

జ. పై పద్యపాదములో "వృత్త్యను ప్రాసము" అనే శబ్దాలంకారము గలదు.

లక్షణము : ఒకటి గాని, అంతకుమించి గాని హల్లులు పెక్కుమారులు వచ్చుటను, 'వృత్త్యనుప్రాస' అంటారు.

సమన్వయము : పై పద్యపాదములో, 'ల్ల' అనే ద్విరుక్త హల్లు, మూడుసార్లు ఆవృత్తిగా వచ్చింది. కాబట్టి ఇది 'వృత్త్యనుప్రాస' అనే శబ్దాలంకారము.

3. **"తల్లి బడి కొల్లి చట్టంబు నుల్ల సంబు**

   లాడుదురు నన్నుఁ గూర్చి నిన్నహ రహంబు

Rahul Publications

దుర్ణయంబెల్ల నామీదఁ ద్రోచి జనులు

దబ్బఱలు పల్కువారి కడ్డంబు గలదె " **(15వ పద్యం)**

జ. పై పద్యంలో "అర్థాంతరన్యాసాలంకారము" గలదు.

లక్షణము : సామాన్యమును విశేషము చేత గాని, విశేషమును సామాన్యము చేతగాని సమర్థించి చెప్పడాన్ని, 'అర్థాంతరన్యాసాలంకారము' అంటారు.

సమన్వయము :

1) తల్లిని అనుసరించి పిల్లవాడు ఉంటాడని, లోకులు నన్ను కూడా కలిపి నిన్ను, నేరమంతా నా మీద మోపి, ఎత్తిపొడుపు మాటలు మాట్లాడతారు అనేది విశేష వాక్యము.

2) 'అసత్యములు మాట్లాడేవారికి అడ్డము ఉండదు' అనేది, సామాన్యవాక్యము, ఇక్కడ పై పద్యంలో సామాన్యము చేత, విశేషవాక్యం సమర్థింపబడింది. కాబట్టి ఇది "అర్థాంతరన్యాసాలంకారం" అయ్యింది.

4. **"అక్ష ధూర్తులలోన నీ యనుగుఁ గొడుకు**

దొరయు నంతటి యక్ష ధూర్తుండు లేడు

క్షితి తలంబున యాగదీక్షితులలోనఁ

గీర్తి నీయట్టి యాగ దీక్షితుడు లేడు" **(20వ పద్యము)**

Rahul Publications

జ. పై పద్యములో "దృష్టాంతాలంకారము" ఉంది.

లక్షణము : ఉపమానోపమేయ వాక్యాలకు ధర్మములు వేరయినా, బింబ ప్రతిబింబ భావముచే నిర్దేశించుటను, దృష్టాంతాలంకారము అంటారు.

సమన్వయము :

1) అక్షధూర్తులలో నీ ప్రియ పుత్రునితో సాటి చేయగల ఇంకొక జూదరి లేదు.

2) యజ్ఞ దీక్షితులలో నీ వంటి ప్రఖ్యాతి గల యజ్ఞదీక్షితుడు లేదు.

పై వాక్యాలలో ధర్మాలు వేరయినా, బింబ ప్రతిబింబ భావముంది. కాబట్టి ఈ పద్యంలో దృష్టాంతాలంకారము ఉంది.

ప్రియపుత్రుడు అక్షధూర్తులలో గొప్పవాడు. సోమయాజి యజ్ఞదీక్షితులలో గొప్పవాడు. ఈ ఇద్దరిలో గొప్పతనము సమానంగా ఉంది.

5. గురువచనంబు అతి నిర్మలంబయ్యు సలిలంబునుంబోలె శ్రవణ స్థితంబై అభవ్యునికి శూల పుట్టించు.

జ. పై వాక్యంలో ఉపమాలంకారము కలదు.

లక్షణము : ఉపమాన, ఉపమేయములకు మనోహరమైన సాదృశ్యమును చెప్పడం, ఉపమాలంకారం అవుతుంది. దీనిలో 1) ఉపమానము 2) ఉపమేయము 3) ఉపమావాచకము 4) సమానధర్మము ఉంటాయి.

సమన్వయము

1) ఉపమానం	:	సలిలంబు
2) ఉపమేయము	:	గురువచనము
3) ఉపమావాచకము	:	పోలె
4) సమానధర్మం	:	శూలపుట్టించుట

4. రైతు ప్రశస్తి

1. 'వదలలేదు మాధవ మాధవ స్మృతులను'

జ. పై వాక్యంలో ఛేకానుప్రాస అనే శబ్దాలంకారము ఉంది.

లక్షణము : హల్లుల జంటలు అర్థభేదముతో వెంట వెంటనే వచ్చినట్లయితే, ఛేకానుప్రాసము అవుతుంది.

సమన్వయము : పై వాక్యంలో 'మాధవ', 'మాధవ' అనే హల్లులు వెంట వెంటనే వచ్చాయి. వాటికి అర్థభేదముంది. 'వదలలేదు + ఉమాధవ, మాధవ, స్మృతులను" – అనగా ఉమాధవుడైన ఈశ్వరుని, మాధవ అంటే విష్ణుని స్మరణాన్ని వదలిపెట్టలేదు అని అర్థం వస్తుంది.

ఈ విధంగా అర్థభేదంతో హల్లులు అవ్యవధానంగా వచ్చాయి కాబట్టి ఛేకానుప్రాస.

5. గురుదక్షిణ

1. "పురములొ మీకుం దగు కా

పురములో నవరత్న హేమ పుంఖిత నవ నూ

పురములొ భువనేశ్వర గో

పురములొ దెల్పుము నిజంబు పుణ్య చరిత్రా"

జ. పై పద్యంలో వృత్త్యనుప్రాస అనే శబ్దాలంకారం ఉంది.

Rahul Publications

లక్షణము : ఒకటి గాని, అంతకంటె ఎక్కువ కాని హల్లులు పెక్కుమారులు ఆవృత్తి అయితే, అది వృత్త్యనుప్రాస అవుతుంది.

సమన్వయము : పై పద్యపాదాల్లో <u>పురములు</u> అనే నాలుగు హల్లులు తిరిగి తిరిగి వచ్చాయి. కాబట్టి ఇది వృత్త్యను ప్రాస అయింది.

2. కొదమ సింగంబు మదపుటేనుంగును పొడుచు చందంబున.

జ. పై వాక్యంలో ఉపమాలంకారము ఉంది.

లక్షణము : ఉపమానోపమేయములకు మనోహరమైన సాదృశ్యమును చెప్పడం ఉపమాలంకారం అవుతుంది. దీనిలో ఉపమానం, ఉపమేయం, ఉపమావాచకం, సమానధర్మం ఉంటాయి.

సమన్వయము

ఉపమామానాలు	:	కొదమసింగం, మదపుటేనుగు
ఉపమేయాలు	:	పార్థుడు, ద్రుపదుడు
ఉపమావాచకం	:	చందంబున
సమానధర్మం	:	పొడుచు

అనువాదం

1. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

Scientists as a community take pride in declaring themselves as rational. The phrase "The scientific temper" is supposed to characterize the way a scientist thinks, decides and acts. The individual as well as society as a whole should be expected to adopt the scientific temper as the modus operandi for action. The ultimate choice of action may not be influenced by what some distinguished members of society recommend. Nowhere is this stated so explicitly as in out Bhagavad Gita.

అనువాదము : శాస్త్రవేత్తలు ఒక వర్గంగా తమను తాము హేతువాదులమని ప్రకటించడంలో గర్విస్తారు 'వైజ్ఞానిక ధోరణి' అనే పదబంధం ఒక శాస్త్రవేత్త ఆలోచించే, నిర్ణయించే మరియు ప్రవర్తించే విధానాన్ని చిత్రిస్తుందని భావించబడుతోంది. మొత్తంగా ప్రతి వ్యక్తి మరియు సమాజం వైజ్ఞానిక ధోరణిని కార్య విధానంగా అవలంబించాలని భావించబడుతోంది. చర్యకు చివరి అవకాశం సమాజంలోని కొంత మంది ప్రఖ్యాత సభ్యులు దేనినైతే సిఫారసు చేస్తారో దానిచేత ప్రభావితం కాకపోవచ్చును. మన భగవద్గీతలో వలె ఇది మరెక్కడా ఇంత స్పష్టంగా చెప్పబడలేదు.

Rahul Publications

2. The day 18 April 1951 saw the creation of history of sorts in a tiny village named Pochampally of Nalgonda district when one Mr. Vedire Ramachandra Reddy volunteered to give away 100 acres of his land in response to Vinoba' s call to do some thing to help the poor of the village. Influenced directly by the Sarvodaya Movement of Gandhi, Vinoba Bhave walked across India to persuade landowners to give up a piece of their land, Vedire Ramachandra Reddy took the lead and later donated another 800 acres to this noble cause, thus winning to the village the title Bhoodan Pochampally.

అనువాదము : ఆ రోజు .... 1951 ఏప్రిల్ 18 ..... నల్గొండ జిల్లాలోని పోచంపల్లి అనే చిన్న గ్రామం ఓ రకంగా చరిత్ర సృషించబడటాన్ని చూసింది. వినోభా పిలుపునకు ప్రతిస్పందనగా గ్రామంలోని పేదవారికి ఏదైనా చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో వెదిరె రామచంద్రారెడ్డి గారు తన భూమిలోని 100 ఎకరాలను స్వచ్ఛందంగా ఇచ్చి వేశారు. గాంధీగారి సర్వోదయ ఉద్యమంతో ప్రత్యక్షంగా ప్రభావితులై, వినోబాభావే భూస్వాములను తమకున్న భూమిలో కొంత భాగం ఇచ్చేలా ఒప్పించేందుకు భారతదేశం అంతటా పర్యటించారు. వెదిరె రామచంద్రారెడ్డి గారు ముందు వరుసలో ఉండి, తర్వాత ఈ మంచిపనికి మరో 800 ఎకరాలను దానం చేసి, గ్రామానికి భూదాన్ పోచంపల్లి అనే పేరును తెచ్చి పెట్టారు.

3. Warangal was the capital of Kakatiyas (12th- 14th centries). The old name of this city is ‘Orugallu’. 'Oru' means 'one' and 'kallu' means ‘stone’. The entire city was carved in a single rock, hence the name ‘Orukallu’. The city was also called Ekasila (one stone) nagaram. The Kakatiyas left many monuments including an impressive fortress, four massive gate-ways, the Swayambhu temple dedicated to Shiva and the Kamappa temple.

అనువాదము : వరంగల్ కాకతీయుల రాజధాని (12–14 శతాబ్దాలు). ఈ నగరానికి గల పాత నామం ఓరుగల్లు. ‘ఓరు’ అనగా ‘ఒక’ మరియు ‘కల్లు’ అనగా ‘రాయి’. మొత్తం నగరం ఒకే రాతిలో చెక్కబడింది. కనుక ఓరుగల్లు అని పేరు. నగరం ఏకశిలా (ఒక రాయి) నగరం అని కూడా పిలువబడింది. కాకతీయులు ఒక గొప్ప కోట, నాలుగు భారీ ప్రవేశద్వార తోరణాలు, శివుడు వెలసిన స్వయం భూదేవాలయం మరియు రామప్ప దేవాలయం వంటి స్వయం భూదేవాలయం మరియు రామప్ప దేవాలయం వంటి అనేక కళాఖండాలను వదలి వెళ్ళారు.

4. If a man wants to lead a happy life, he must be careful in his youth. His future happiness or misery depends on his youth. If a man is careful in his youth and works hard, he will be happy in his life. If he is careless in his youth and spends all his money, he will suffer very much in his later life. Youth is an important period in man’s life. Reckless youth makes a rueful age.

Rahul Publications

అనువాదము : ఒక వ్యక్తి సంతోషకర జీవితం గడపాలనుకుంటే, అతడు తన యౌవనంలో జాగ్రత్తగా ఉండాలి. అతని భవిష్యత్తు సంతోషం లేదా దుఃఖం అతడి యౌవనంపై ఆధారపడి వుంటుంది. ఒక వ్యక్తి తన యౌవనంలో జాగ్రత్తగా ఉండి, కష్టపడి పనిచేస్తే జీవితంలో అతడు సంతోషంగా ఉంటాడు. అతను తన యౌవనంలో నిర్లక్ష్యంగా ఉండి, తన ధనాన్ని ఖర్చు పెడితే, తన తర్వాతి జీవితంలో చాలా ఇబ్బంది పడతాడు. ఒక వ్యక్తి జీవితంలో యౌవనం ముఖ్యమైన దశ. యౌవనంలో ఉంటే వృద్ధాప్యంలో బాధపడవలసి వస్తుంది.

5. His a well-known fact that no growth, be it personal, tessional, domestic or spiritual, can take place without a peaceful mindset. A peaceful mindset is directly related to our behaviour and attitude, and unfortunately, not many people bother to check and control them. There are five laws that can help one to achieve a peaceful state of mind. We should not interfere in others' matters/ business, 2) We should not crave for recognition. 3) We should not be jealous of others, 4) We should grasp the best and leave the rest. 5) We should not keep pointing out short - comings of other persons on a regular basis.

అనువాదము : ప్రశాంతమైన మనస్తత్వం లేకుండా ఎదుగుదల వ్యక్తిగతం కావచ్చు, వృత్తిపరమైనది కావచ్చు.గృహ సంబంధమైనది లేదా ఆధ్యాత్మికం కావచ్చు – సాధ్యం కాదనేది అందరికీ తెలిసిన వాస్తవం. ప్రశాంతమైన మనస్తత్వం అనేది మన ప్రవర్తన, దృక్పథంలతో ప్రత్యక్ష సంబంధం కలిగి వుంటుంది. దురదృష్టవశాత్తూ చాలామంది వాటిని పరీక్షించి అదుపులో ఉంచుకొనేందుకు ప్రయత్నించడం లేదు. ప్రశాంతమైన మానసిక స్థితి పొందడానికి ఐదు సూత్రాలున్నాయి. 1) మనం ఇతరుల విషయాలలో జోక్యం చేసుకోకూడదు. 2) గుర్తింపుకోసం ఆరాటపడకూడదు. 3) ఇతరులను చూసి అసూయ చెందకూడదు. 4) ఉత్తమమైన దానినే గ్రహించాలి మరియు మిగతావాటిని విడిచిపెట్టాలి. 5) అదే పనిగా ఇతరులలోని లోపాలను ఎత్తి చూపకూడదు.

6. The USA has slowed down its research on robots. This is mainly because of their worry about the possible rise in unemployment. It is true that robots destroy some jobs. But they create more jobs. Any invention results in loss of Jobs. But the new jobs far outnumber the lost ones. Of course, to take up new jobs, people need reeducation and retraining. That may be expensive. But that is a part of transition period.

అనువాదము : అమెరికాలో రోబోట్లకు సంబంధించిన పరిశోధన నెమ్మదించింది. ఒక ప్రధాన కారణం, రోబోట్ల వలన పెరిగే నిరుద్యోగ సమస్య. రోబోట్ల వలన ఉద్యోగాలు అంతరించడం నిజమే. కాని అవి సృష్టించే ఉద్యోగాలు పోయిన వాటి కన్నా చాలా ఎక్కువ. ఏ కొత్త సృష్టి అయినా కొన్ని ఉద్యోగాలకు ముగింపు పలుకుతుంది. కాని అది కల్పించే కొత్త ఉద్యోగాలు చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటాయి.

అయితే ఈ కొత్త ఉద్యోగాలు చేయాలంటే మళ్ళీ పునర్విద్య, పునఃశిక్షణ అవసరం. ఇది ఖర్చుతో కూడుకున్న పనే. అయినప్పటికి ఇది సంధియుగపు సహజ పరిణామం.

7. TVs may help keep children away from mischief They may prevent children from disturbing their elders. But this cannot compensate for the damage they cause. Moreover children may well be engaged and entertained in other ways too. Introducing children into the good old habit of reading is a way out. All the ill-effects inherent in watching TV can thus be warded off. Children will then learn to understand both the real and imaginary worlds.

అనువాదము : దూరదర్శిని (టివి) పిల్లలను అల్లరి నుండి దూరంగా ఉంచవచ్చు. పెద్దల పనికి అడ్డురాకుండా ఆపవచ్చు. కాని ఈ లాభాలు టివిలు కలిగించే హానిని భర్తీ చేయలేవు. పైగా, పిల్లలను వేరే విధంగా కూడా ఆనందంగా వినోదపరచవచ్చు. పాత, మంచి అలవాటు అయిన పుస్తక పఠనం పిల్లలకు పరిచయం చేయడం ఒక మార్గాంతరం ఈ విధంగా టివిల వలన కలిగే దుష్ఫలితాల నుండి పిల్లలను దూరంగా ఉంచవచ్చు. అప్పుడు పిల్లలు వాస్తవ, ఊహా ప్రపంచాలను రెండింటిని అర్థం చేసుకోవడం నేర్చుకొంటారు.

8. One evening at dinner the conversation drifted to the subject of pearls. They were talking about cultured pearls. Mr Kelada said that he was going to enter the pearl business in Japan. Ramsay joined the discussion. Kelada said that he knew all the best pearls in the world. He remarked that the rhain that Mrs. Ramsay wearing was of original pearls.

Rahul Publications

9. Gandhiji made it impossible for the people of my country to go on ruling India and at the same time he did this in a way that made it possible for the British to withdraw without irretrievable discredit or disgrace. I should say that Gandhiji's service to my country has been not much less greater than his service to his own country. I do not think this is an exaggeration. It is comparatively easy to take possession of an empire, but it is fearfully difficult to give up possession when once it has been acquired.

అనువాదము : గాంధీజీ నా దేశ ప్రజలకు భారతదేశాన్ని పరిపాలించడం అసాధ్యం చేశారు.అదే సమయంలో బ్రిటిషువారు ఎటువంటి అపకీర్తి లేదా అవమానం లేకుండా భారతదేశం విడిచి వెళ్ళడం సాధ్యమయ్యేలా చేశారు. నా దేశానికి గాంధీజీ చేసిన సేవలు అతని మాతృదేశానికి చేసిన సేవల కంటే తక్కువేమీ కాదని చెప్పాలి. ఇది అతిశయోక్తి అని నేను భావించను.ఒక సామ్రాజ్యాన్ని స్వాధీనం చేసుకోవడం సులభమే, కాని ఒకసారి దానిని పొందిన తరువాత వదులుకోవడం చాలా కష్టం.

10. If India has to develop economically, socially, intellectually and culturally, we must empower those most vulnerable to social diktat: our children. Let us resolve to give our children the freedom of childhood; let us change our schools from being textbook prisons to laboratories of exploration; let us change homes from being tuition centres to play-grounds of art and sport.

అనువాదము : భారతదేశం ఆర్థికంగా, సాంఘికంగా, మేధోపరంగా మరియు సాంస్కృతికంగా అభివృద్ధి చెందాలంటే, సాంఘిక నియంతృత్వ పూరిత ఆదేశం / చర్యకు ఎక్కువగా గురయ్యే మన పిల్లలను శక్తిమంతం చేయాలి. మన పిల్లలకు బాల్యంలోని స్వేచ్ఛను అందించాలని తీర్మానించుదాం; మన పాఠశాలలను పాఠ్యపుస్తకాల కారాగారాల నుండి అన్వేషణ చేసే ప్రయోగశాలలుగా మార్చుదాం; అభ్యసనా కేంద్రాలుగా ఉంటున్న ఇళ్ళను కళలు, క్రీడల మైదానాలుగా మార్చుదాం.

11. The air was filled with the cries of survivors searching for loved ones and the moans of people in pain. A father frantically called for his missing children . Over and over, the man called out their names but received no answer. People appeared from every direction, many covered in blood. Others lay where the tsunami had left them, too injured to do more than moan. simmonds and other survivors set up a make shift hospital on the upper floors of the Cabana Hotel.

Rahul Publications

అనువాదము : తమ వారి కోసం వెదుకుతున్న శేషజీవుల ఆర్తనాదాలతో, బాధతో ప్రజలు చేసే మూలుగులతో గాలి నిండిపోయింది.ఒక తండ్రి తప్పిపోయిన తన పిల్లల కోసం ఉద్వేగంగా పిలిచాడు. మళ్ళీ అతడు వారి పేర్లు పెట్టి పిలిచాడు. కాని జవాబు రాలేదు. ఎటు చూసినా ప్రజలు కనిపిస్తున్నారు. వారిలో చాలా మంది రక్తసిక్తమయి ఉన్నారు. ఇతరులు తీవ్రంగా గాయపడి మూలుగుతూ, సునామీ తమను వదలిన చోట పడివున్నారు. సిమండ్స్ మరియు ఇతర శేషజీవులు కబానా హోటల్‌లోని పై అంతస్తులలో ఒక తాత్కాలిక ఆసుపత్రిని ఏర్పాటు చేశారు.

12. One day when I returned after spending practically the whole morning out, he called me and said, "I see that your success in the examination has turned your head. But let me warn you that pride destroys one. It has brought down even the mightiest of monarchs to their knees. Think of Ravan. Have you learnt any lessons from his life? You obviously have not. The mere passing of examination is not enough, my boy. One must learn lessons from history. Power turned Ravana's head and he started considering himself greater than even God Almighty. And look what his pride did to him. It brought him to a most ignominious end...."

అనువాదము : ఒక రోజు నేను ఉదయమంతా బయటే గడిపి తిరిగి వచ్చినప్పుడు అతడు నన్ను పిలిచి "పరీక్షలలో నీ విజయం నీలో గర్వాన్ని పెంచిందనిపిస్తోంది. గర్వం ఒకరి వినాశనానికి దారి తీస్తుందని నిన్ను హెచ్చరిస్తున్నాను. అది శక్తిమంతులైన నియంతలను కూడా మోకరిల్లేలా చేసింది. (కుంగదీసింది), రావణుడి విషయం చూడు. అతడి జీవితం నుండి నువ్వు ఏ పాఠాలైనా నేర్చుకున్నావా? ఖచ్చితంగా లేదు. కేవలం పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణుడవటం చాలదు. నాయనా, చరిత్ర నుండి పాఠాలు నేర్చుకోవాలి. అధికారం తలకెక్కిన రావణుడు తను దేవుడి కంటే గొప్పవాడినని భావించాడు. చూడు అతడి గర్వం అతడినేం చేసిందో. అది అతడికి అప్రతిష్ఠాకరమైన అంతాన్ని తెచ్చిపెట్టింది..." అన్నాడు.

13. The causes of pollution are innumerable. Fast expanding factories stand first in the list. Vehicles join next. Deforestation adds to the problem. Reckless use of iuels intensifies the issues: Solutions to this problem include going for clean and green technology, eco-friendly vehicles, growing more and more trees, promoting awarness, etc. Only a global lovel united action can bring in a change.

అనువాదము : కాలుష్య కారణాలు అసంఖ్యాకం, వేగంగా విస్తరిస్తున్న కర్మాగారాలు జాబితాలో ముందుంటాయి. వాహనాలు తరువాత జతకలుస్తాయి. చెట్ల నరికివేత సమస్యను పెంచుతుంది. విచక్షణా రహిత ఇంధన వినియోగం సమస్యను జటిలం చేస్తుంది. పరిశుభ్ర, పచ్చటి సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, పర్యావరణ అనుకూల వాహన వినియోగం, చెట్లను విరివిగా పెంచడం, అవగాహనను విస్తరింపచేయడం మొదలగునవి పరిష్కారాలలో పేర్కొనదగినవి. విశ్వవ్యాప్త సామూహిక చర్య మాత్రమే సత్ఫలితాలను ఇవ్వగలదు.

14. **ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.**

Sher Singh stepped into the river. It was colder than usual. The water was almost waist deep. With great difficulty he crossed the river and walked on. Towards midnight he heard the second river ahead of him. He reached the river. It was full of water. He made a rope with the grass. He tied the rope round his brother and himself to keep themselves together. He kept his brother's head above water and moved slowly.

అనువాదము : షేర్‌సింగ్ నదిలోనికి దిగాడు. నీరు బాగా చల్లగా ఉంది. నీరు నడుము లోతున ఉంది. చాలా కష్టం మీద నదిని దాటి నడక సాగించాడు. అర్థరాత్రి సమయానికి రెండవ నది వద్దకు చేరుకొన్నాడు. నది నిండా నీరు ఉంది. అతడు గడ్డితో తాడును తయారుచేశాడు. తాడును తనకు, తమ్ముడికి చుట్టాడు. తన తమ్ముడి తలను నీళ్ళపైన తడవకుండా ఉంచి నెమ్మదిగా ముందుకు సాగాడు.

Rahul Publications

15. Yes, the earth knows how to do magic! Give earth a guava seed or jamun kernel, you get back guavas or jamuns in countless numbers. Do you want flowers? vegetables? other fruits? Ask earth and get them in plenty. Does the earth hide them all in it? He has dug it to find out. No, nothing inside. The earth does magic. It knows many tricks. It gulps everything that falls on it. Yet, its stomach never fills.

అనువాదము : అవును, భూమికి మంత్రశక్తి ఉంది. భూమికి జామ లేదా నేరేడు గింజ ఇవ్వండి. అది మనకు జామ, నేరేడు పళ్ళను లెక్కలేనన్నింటిని ఇస్తుంది. పువ్వులు కావాలా? కూరగాయలా? వేరే పళ్ళా? భూమిని అడగండి. పుష్కలంగా పొందండి. ఇవన్నీ భూమి తనలో దాచుకుందా? తెలుసుకోవాలని అతడు తవ్విచూశాడు. ఉహూ! ఏమీ లేదు లోపల. భూమి ఇంద్రజాలం చేస్తుంది. దానికి ఎన్నో ఎత్తులు, జిత్తులు తెలుసు. దాని మీద పడిన దేనినైనా గుటుక్కున మింగుతుంది. అయినా దాని పొట్ట ఎప్పటికీ నిండదు.

16. Epics highlight man's one common weakness. Man tends to see the bad in pthers quickly. But he is slow in noticing the good. Here Gandhiji showed us the path. He might meet any person. He used to notice the good in him at once. That made the other person do good, think good and act good. Thus seeing good in others spreads good.

Rahul Publications

అనువాదము : పురాణాలు మనిషిలోని ఒక బలహీనతను ఎత్తి చూపుతున్నాయి. ఇతరులలోని చెడును తొందరగా చూసే స్వభావం మనిషిది. అదే మంచిని చూడాలంటే నింపాదిగా ఆలోచిస్తాడు. ఇక్కడ గాంధీగారు చక్కని మార్గాన్ని సూచిస్తున్నారు.ఆయన ఎవరినైనా కలవనీయండి, అతడిలోని మంచిని వెంటనే పసిగట్టేవారు. అది ఆ వ్యక్తిని తప్పనిసరిగా మంచిని మాత్రమే చేసేలా, మంచిగా ఆలోచించేలా, మంచిగా నడుచుకొనేలా చేసేది.ఈ విధంగా ఇతరులలో మంచిని చూడటం మంచిని పెంచుతుంది.

17. In the 19th century in India no one would have dreamt of educating their girls. But Mahatma Jyotiba Phule was a necessary much a head of his times. A pioneer in the field of women's education, he is the one who opened the first even girls school in India. He formed the satya shodhak samaj with the aim of protecting the so-called lower castes from explotation and injustices. His unrelenting efforts to eradicate social inequalities earned him the title of " Father of Indian Social Revolution".

అనువాదము : 19వ శతాబ్దంలో భారతదేశంలోనివారు ఆడపిల్లలను చదివిస్తారని ఒక్కరు కూడా కలగనలేదు. కాని మహాత్మా జ్యోతిబాపూలే దార్శనికుడు. తన కాలానికి ముందుండేవాడు. స్త్రీ విద్య విషయంలో మార్గదర్శకుడు. ఆయనే భారతదేశంలో మొదటి బాలికల పాఠశాలను ప్రారంభించాడు.

దోపిడీకి, అన్యాయానికి గురవుతున్నా తక్కువ కులాలను రక్షించడానికి ఆయన సత్యశోధక సమాజాన్ని నెలకొల్పాడు. సామాజిక అసమానతలపై ఆయన చేసిన ప్రయత్నాలు ఆయనకు ' భారతదేశ సామాజిక విప్లవపిత' అనే బిరుదును సంపాదించి పెట్టాయి.

18. Long time ago in a country called Israel, there lived a young boy called David. He was the youngest son of Jesse, a sheapherd of Bethlehem. David was golden-haired, and handsome. Though very young, he was strong and brave. He wanted to be a soldier in the king's army like his three older brothers. But his father wanted him to stay at home and look after his sheep.

అనువాదము : చాలాకాలం క్రితం ఇజ్రాయిల్ అనే దేశంలో డేవిడ్ అనే యువకుడు ఉండేవాడు. బెత్లహేంలో ఉండే జెస్సీ అనే గొర్రెల కాపరికి అతడు చిన్న కుమారుడు. డేవిడ్ జుట్టు బంగారు రంగులో ఉండేది.అతడు అందగాడు.అతడు చిన్నవాడైనా బలవంతుడు, ధైర్యవంతుడు. అతడు తన ముగ్గురు అన్నల మాదిరిగా రాజుగారి సైన్యంలో సిపాయి కావాలనుకున్నాడు. కాని అతని తండ్రి అతనిని ఇంట్లోనే ఉండమని, గొర్రెలను చూచుకోమని చెప్పాడు.

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS, COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. & B.S.W II-Year III-Semester (CBCS) Examination

November-2020

SUBJECT: TELUGU(SECOND LANGUAGE)

PAPER - III

తెలుగు

Time : 2 Hours] [Max. Marks : 80

భాగం - ఎ (4 × 5 = 20 మార్కులు)

సూచన: ఏదేని **నాలుగు** ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

సందర్భ సహిత వ్యాఖ్యలు :

1. నీవు సంకటపడియెడు దేవ పదవియైన నే నొల్ల

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం. 19, Q.No. 10

---

2. కపటంబునకు బుట్టినిల్లు లరయ రాక్షసులు

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.28, Q.No. 7

---

3. అతడు కొంగు బంగారమే!

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.54, Q.No. 1

---

4. మాల మాదిగలవే అయివుంటై

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.71 Q.No. 3

Rahul Publications

సంగ్రహ సమాధానాలు :

5. రూపక అలంకారాన్ని ఉదాహరణతో వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.78, Bit No. 2

6. వైకుంఠం పాత్ర చిత్రణ

జవాబు :

Out of Syllabus

7. యజ్ఞదత్తుని స్వభావాన్ని తెలియజేయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.36

8. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

అశోకుడు చాలా దయగల చక్రవర్తి . తన సమయాన్నంతా ప్రజా సంక్షేమం కోసమే ఆలోచించేవాడు. తన ప్రజలను సంతోషంగా ఉంచాలనే కోరికే ఉండేది. తన ప్రజలు తనని ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా కలిసే స్వేచ్ఛనిచ్చాడు. రోడ్ల కిరువైపులా చెట్లు నాటించాడు. బావులు తవ్వించాడు. దారెంట మనుషులకు, పశువులకు ఆసుపత్రులను కట్టించాడు. అశోకుడు గొప్ప చక్రవర్తి'గా పిలువబడ్డాడు. అశోకుడు చాలా ప్రతిభ గల, ప్రజాసంక్షేమమే ధ్యేయంగా గలరాజు. అందుకే అతన్ని 'ప్రజాపిత' అని పిలవబడ్డాడు.

Rahul Publications

భాగం – బి (3 × 20 = 60 మార్కులు)

సూచన: ఏదేని **మూడు** ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

9. ఈ క్రింది పద్యానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను రాయండి.

మనమున బక్షపాతగతి మాదెస మానుము ధర్మనీతి వ
ర్తనముల రెండు దిక్కుల హితంబును బెంపును గల్గునట్టి చొ
ప్పున విదురాది సజ్జనుల బుద్ధికి రానుచితంబుతోడి మె
ల్పున బరుసందనంబునను భూపతులెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ!

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.9, Q.No. 5

10. ఈ క్రింది పద్యానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను రాయండి.

అరుణ గభస్తిబింబ ముదయాద్రిపయిం బొడతేర గిన్నెలో

బెరుగును వంటకంబు వడ పిందియలుం గుడువంగ బెట్టు ని

ర్భర కరుణా ధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లియున్నదే?

హర హర! యెవ్వరింక గడుపారగ బెట్టుదు రీప్సితాన్నముల్.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.40, Q.No. 3

11. సాగరయ్య గుణశీలములను గూర్చి రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.52

12. 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' కవితలో కవి అందించిన సందేశమేమి?

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.69, Q.No.1

13. 'చలిచీమలు' నాటకం లోని తాతాచారి పాత్ర చిత్రణ

జవాబు :

Out of Syllabus

14. చలిచీమలు నాటక నామౌచిత్యాన్ని వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

15. చలిచీమలు నాటక కాలం నాటి సామాజిక పరిస్థితులు తెలపండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

Rahul Publications

16. గుణనిధి కథాసారాంశాన్ని రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.36

17. అర్థాంతరన్యాస, శ్లేషాలంకారాల లక్ష్య లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.78,79 Bit No. 5,6

18. ఈ క్రింది పద్య పాదాలలోని అలంకారాలను, లక్షణాలను వివరించండి.

అ) గురువచనం బతి నిర్మలంబయన సలిలంబునుంబోలె శిష్యునకు మేలు చేకూర్చు.

జవాబు :

ఉపమాలంకారం

ఆ) తల్లిబడి కొల్లి చట్టంచు నుల్లసంబు లాడుదురు.

జవాబు :

అర్థాంతరన్యాసాలంకారం

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS, COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. & B.S.W II-Year III-Semester (CBCS) Examination

November/December- 2019

SUBJECT: TELUGU(SECOND LANGUAGE)

PAPER - III

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

విభాగము – ఎ (5 × 4 = 20 మార్కులు)

సూచన: ఏవైన ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. వలవ దధిక దీర్ఘ వైరవృత్తి – సందర్భవ్యాఖ్య

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.17, Q.No. 6

2. శరణని వచ్చిన శత్రువునైన పరికింపగా రాచపాడి రక్షింప – సందర్భవ్యాఖ్య

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.29 Q.No. 10

3. ముడిపెట్టెను రేపటి దారికోసమై – సందర్భవ్యాఖ్య

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.56, Q.No. 6

4. జీవచ్ఛవంబు సరిగనిపించెన్ – సందర్భ వ్యాఖ్య

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.64, Q.No. 4

5. లాటాను ప్రాసమును సోదాహరణముగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.76, Bit No. 3

Rahul Publications

6. మీ పాఠ్యభాగమాధారముగా "విశాలాక్షి" పాత్ర చిత్రణ చేయండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

7. ధర్మజుని వాక్చాతుర్యమును వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.15 Q.No. 2

8. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

"పంచతంత్రం" విష్ణుశర్మ సంస్కృతంలో రచించాడు. దీన్ని తెలుగులో పరవస్తు చిన్నయసూరి రచించారు. అడవిలో జీవనం సాగించే జంతువుల గురించి నీతికథలు ఆకర్షణీయంగా రచించబడినవి. జంతువుల మధ్య జరిగే సంఘటనలు నీతి బోధకంగా ఉంటాయి. రాజకీయాల గూర్చి, కార్యనిర్వహణ గూర్చిన సమాచారాన్ని ఆకర్షణీయంగా వర్ణించబడ్డాయి. ప్రజా పాలకులకు ఉపయోగకరంగా వుండే విధంగా ఈ కథలు వ్రాయబడ్డాయి.

విభాగము - బి (5 × 12 = 60 మార్కులు)

సూచన: అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

9. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను వ్రాయండి.

(ఎ) పగ యడఁగించు టెంతయు శుభం; బది లెస్స; యడంగునే పగం
బగ? వగ గొన్న మార్కొనక పల్కక యుండఁగ వచ్చునే? కడుం
డెగ మొదలెత్తిపోవఁ బగ దీర్పఁగ వచ్చినఁ గ్రౌర్య మొందు; నే
మిగతిఁ దలంచినం బగకు మేలిమి లేమి ధ్రువంబు గేశవా!

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.7 Q.No. 3

(లేదా)

(బి) అరుణ గభస్తిబింబ ముదయాద్రిపయిం బొడతేర గిన్నెలోఁ
బెరుఁగును వంటకంబు వడ పిందియలుం గుడువంగఁ బెట్టు ని
ర్భర కరుణా ధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లి యున్నదే?
హరహర! యెవ్వరింకఁ గడు పారఁగఁ బెట్టుదు రీప్సితాన్నముల్.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.40 Q.No. 3

Rahul Publications

10. (ఎ) సాగరయ్య గుణశీలములు వర్ణించండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.54 Q.No. 1

(లేదా)

(బి) 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' కవితలో కవి సందేశమేమి?

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.69 Q.No. 1

11. (ఎ) 'జానాయి' గుణశీలములు వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

(లేదా)

(బి) 'చలిచీమలు' నాటకం నాటి సాంఘిక, రాజకీయ పరిస్థితులు తెలుపుము.

జవాబు :

Out of Syllabus

12. (ఎ) 'గుణనిధి' కథ సారాంశమును రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.41 Q.No. 1

(లేదా)

(బి) చలిచీమలు నాటక నామౌచిత్యాన్ని వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

13. (ఎ) అర్థాంతరన్యాస, శ్లేషాలంకారాలను సోదాహరణముగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.78,79, Bit No. 5,6

(లేదా)

Rahul Publications

(బి) ఈ క్రింది పద్య పాదాలలోని అలంకారాలను గుర్తించి లక్ష్య లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

(అ) "అతని పుత్రుండు గుణనిధి యనెడి వాడు దర్పకునితోడి జోడు సౌందర్య రేఖ".

జవాబు :

ఉపమాలంకారం

(ఆ) అతని కృపాంబునిధిలోన, మనుజేశ్వరుండు క్రమ్మఱ నోలలార్చి ...

జవాబు :

రూపకాలంకారం

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS, COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. & B.S.W II-Year III-Semester (CBCS) Examination

May/June - 2018

SUBJECT: TELUGU(SECOND LANGUAGE)

PAPER - III

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

విభాగము – ఎ (5 × 4 = 20 మార్కులు)

సూచన: ఏవైన ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. పొచ్చెముగా దింతవట్టు పూర్ణము సుమ్మీ – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.16, Q.No. 3

2. కీర్తి నీయట్టి యాగదీక్షితుడు లేఁడు – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.45, Q.No. 5

3. ముడివెట్టెదు రేపటి దారి కోసమై – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.56, Q.No. 6

4. గురు దక్షిణయెయదియు పదివేలు సుమీ – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.63, Q.No. 2

Rahul Publications

5. ఛేకానుప్రాసాలంకారాన్ని ఉదాహరణతో వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.75, Bit No. 2

6. కోటిలింగం పాత్ర చిత్రణ

జవాబు :

Out of Syllabus

7. ధర్మరాజు వాక్చాతుర్యాన్ని గూర్చి వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.15 Q.No. 2

8. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

In India, the rainy season begins in the month of June or July From the middle of July to the end of September we have most of the rains. The monsoon winds blow from the south - west during July, August and September and bring rains with them.

Before the monsoon breaks, it is very not and dry. But when the rains start, cool breezes begin to blow. Dark clouds, heavy with rains, gather in the sky. The life-giving rain pours down. It thunders and it lightens. The winds blow stronger and stronger and rains fall in torrents for hours together; the whole country-side looks like a lake.

జవాబు :

భారతదేశంలో, వర్షాకాలం, రుతుపవనాల ద్వారా, జూన్ లేదా జూలై నెల మధ్య ప్రారంభమై, సెప్టెంబర్ నెల వరకు కొనసాగుతుంది. నైరుతి రుతుపవనాల వల్ల జూలై ఆగష్టు సెప్టెంబరు నెలల్లో భారీ వర్షాలు కురుస్తాయి. రుతుపవనాల కంటే ముందు వాతావరణం పొడిగా ఉంటుంది. వర్షాలు ప్రారంభంకాగానే వాతావరణం చల్లబడుతుంది. ఉరుములు మెరుపులలో ఆకాశం మేఘావృతం అయి ఉంటుంది. రుతుపవనాలు బలంగా వీచినపుడు దేశమంతా భారీ వర్షాలు కురుస్తూ జలమయమవుతుంది.

విభాగము – బి (5 × 12 = 60 మార్కులు)

సూచన: అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

9. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను వ్రాయండి.

(అ) సుతువాఁడై వినయంబు సేకొనక యేచొప్పున్ దగం జెప్ప కా
ధృతరాష్ట్రుం డవినీతిఁ జేసినను సంధింపంగ రాదంచు వే
గ తెగంబాఱకు తెంపుసేయునెడ లోకంబెల్ల మెచ్చం బ్రకా
శిత ధర్మస్థితి నొంది మా మనము నిశ్చింతంబుగాఁ జేయుమీ!

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.12 Q.No. 7

(ఆ) విడువకు నీవు పట్టణము వీథుల వీథుల వెఱ్ఱివాఁడవై
చెడుగులఁగూడి ధౌర్త్యములు సేయ మహీరమణుండెఱింగెనే
విడుచును సోమయాజి మనువృత్తులు చేకొనునెల్లభంగులన్
జెడుదుము నీ కతంబుననుఁ జీరయుఁగూడును లేక పుత్రకా!

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.37 Q.No. 1

10. (అ) అర్జునుడు ద్రోణునికి ఇచ్చిన గురుదక్షిణను గూర్చి వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.61 Q.No. 1

(లేదా)

(ఆ) "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" కవితలో కవి అందించిన సందేశమేమి?

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.69 Q.No. 1

Rahul Publications

11. (అ) 'చలిచీమలు' నాటకం – నామ సార్థక్యాన్ని వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

(లేదా)

(ఆ) 'చలిచీమలు' నాటకంలో గోవిందయ్య గుణగణాలను వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

12. (అ) గుణనిధి కథా సారాంశాన్ని రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.36 సారాంశము

(లేదా)

(ఆ) 'చలిచీమలు' నాటక కాలం నాటి సాంఘిక పరిస్థితులను వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

13. (అ) దృష్టాంత, రూపక అలంకారాలను లక్ష్యలక్షణ సమన్వయం చేయండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.78,79, Bit No. 7,2

(లేదా)

(ఆ) ఈ క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను గుర్తించి, లక్షణాలు వివరించండి.

(అ) భువనకర్తవు నీవ భువనంబు నీవ, భువనహర్తవు నీవ భువనైకవీర

జవాబు :

ఉల్లేఖాలంకారము

(ఆ) పగయ గలిగె నేని బామున్న యింటిలో నున్న యట్లగాక యూరడిల్లి

జవాబు :

ఉపమాలంకారము

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS, COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. & B.S.W II-Year III-Semester (CBCS) Examination

November / December- 2017

SUBJECT: TELUGU(SECOND LANGUAGE)

PAPER - III

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

విభాగము – ఎ (5 × 4 = 20 మార్కులు)

సూచన: ఏవైన ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. దాని మానుమయ్య తనూజా! – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.45, Q.No. 4

2. నాకేశవైరి తమ్ముఁడవా నాకుఁ దమ్ముఁడ వింతె – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.30, Q.No. 13

3. "ఏడాది కొకసారైనా కాలిపోతుంటై" – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.71, Q.No. 3

4. "జీవచ్ఛవంబు సరిగనిపించెన్" – (సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.)

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.64, Q.No. 4

5. ముక్తపదగ్రస్తము.... ఈ అలంకారాన్ని ఉదాహరణ సహితంగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.76, Q.No. 5

Rahul Publications

6. 'జానాయి' పాత్ర చిత్రణ

జవాబు :

Out of Syllabus

7. ద్రోణాచార్యుని వృత్తాంతం

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.62, Q.No. 2

8. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

No nation has become great or good because parliament enacts this or that, but because its men are great and good. Men are more valuable than all the wealth of the world Suppose the Government gives you all you need. Where are the men who are able to keep up the things demanded? So make MEN first.

జవాబు :

Out of Syllabus

విభాగము - బి (5 × 12 = 60 మార్కులు)

సూచన: అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

9. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను వ్రాయండి.

(అ) కావున శాంతిఁబొందుటయ కర్జము; దా నది యట్టులుండె; శ్రీ
గావలె నంచుఁ, బోరితము గామియుఁ గోరెద; మెల్లసొమ్ములుం
బోవుటయుం గులక్షయము పుట్టుటయున్ వెలిగాఁగ నొందుమై
నే విధినైనఁ జక్కఁబడు టెంతయు నొప్పుఁ జుమీ జర్దానా!

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.8 Q.No. 4

(లేదా)

(ఆ) విడువకు నీవు పట్టణము వీథుల వీథుల వెఱ్ఱివాఁడవై
చెడుగులఁగూడి ధౌర్త్యములు సేయ మహీరమణుండెఱింగెనే
విడుచును సోమయాజి మనువృత్తులు చేకొనునెల్లభంగులన్
జెడుదుము నీకతంబుననుఁ జీరయుఁగూడును లేక పుత్రకా!

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.37, Q.No. 1

10. (అ) సాగరయ్య గుణశీలాలను గూర్చి వ్రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.52, సారాంశం

(లేదా)

(ఆ) భీమన్నగారి "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" అనే సందేశాన్ని వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.69, Q.No. 1

11. (అ) 'చలిచీమలు' నాటిక అందించే సందేశాన్ని ఉదాహరణలతో పేర్కొనండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

(లేదా)

(ఆ) 'చలిచీమలు' నాటకంలో 'విశాలాక్షి' పాత్ర ప్రాముఖ్యతను వర్ణించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

12. (అ) 'సురేశ్' పాత్ర గుణ గణాలను వర్ణించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

(లేదా)

(ఆ) ధర్మరాజు సంభాషణా చతురుడు, అజాత శత్రువు – అని నిరూపించండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.2 సారాంశం

Rahul Publications

13. (అ) దృష్టాంతము, ఉల్లేఖాలంకారాలకు లక్ష్య లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.79, 78, Q.No. 7,4

(లేదా)

(ఆ) ఈ క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను గుర్తించి, లక్షణాలు వివరించండి.

(అ) అతని పుత్రుండు గుణనిధి యనెడివాఁడు దర్పకునితోడి జోదు సౌందర్యరేఖ

జవాబు :

ఉపమాలంకారము

(ఆ) రాజు కువలయానందకరుడు

జవాబు :

శ్లేషాలంకారము

Rahul Publications

MAHATMA GANDHI UNIVERSITY

FACULTIES OF ARTS, COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A., B.Com., B.B.A., B.Sc. & B.S.W II-Year III-Semester (CBCS) Examination

November / December- 2017

SUBJECT: TELUGU(SECOND LANGUAGE)

PAPER - III

తెలుగు

Time : 3 Hours]	[Max. Marks : 80

విభాగము – ఎ (5 × 4 = 20 మార్కులు)

సూచన: ఏవైన ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. "వలవ దధిక దీర్ఘవైరవృత్తి" సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.17, Q.No. 6

2. "ఇతడు నాకై పెక్కు హితవులు పల్కె" సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.31, Q.No. 14

3. "లేచియెదురుదిరిగె నేని యెదురెలేదు" – సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.55, Q.No. 4

4. "అసలు ఈ దేశధర్మమే అంత" – సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య వ్రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.70, Q.No. 1

5. వృత్త్యను ప్రాస అలంకారమును సోదాహరణముగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.75, Q.No. 1

Rahul Publications

6. గుణనిధి తండ్రి యజ్ఞదత్తుని గురించి సంక్షిప్తముగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.36, సారాంశము

7. సాగరయ్య పాత్రను గురించి క్లుప్తంగా రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.52 సారాంశము

8. ఈ క్రింది వాక్యాలను తెలుగులోనికి అనువదించండి.

No nation has become great or good because parliament enacts this or that, but because its men are great and good. Men are more valueable than all the wealth of the world ..... Suppose the Government gives you all you need. Where are the men who are able keep up the things demanded ? So make MEN first.

జవాబు :

ఒక దేశ కార్యశీలత వల్లనే ఆదేశ ఒప్పదనం తెలుస్తుంది. కాని అది ఆదేశ మనుషుల వల్లే సాధ్యమవుతుంది. ఎన్ని సంవపదలున్నా మనుషేలే ఒప్ప ఈ ప్రపంచంలో ఒక వే మన ప్రభుత్వాఉ మన అవసరాలు తీర్చినప్పటికి, మనుషును సమకూర్చులేవుత కాబట్టి మనుషులే గొప్ప.

Rahul Publications

విభాగము – బి (5 × 12 = 60 మార్కులు)

సూచన: అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

9. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను వ్రాయండి.

(అ) మనమున బక్షపాతగతి మాదెస మానుము ధర్మనీతి వ
ర్తనముల రెండు దిక్కుల హితంబును బెంపును గల్గునట్టి చొ
ప్పున విదురాది సజ్జనుల బుద్ధికి రానుచితంబుతోడి మె
ల్పునఁ బరుసందనంబునను భూపతులెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ!

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.9, Q.No. 5

(లేదా)

(ఆ) అంగోద్వర్తన వేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్లోచనా
పాంగప్రాంతములందిగుర్పనొక సయ్యాటంబుఁ గల్పించినా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా? యా యుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁ బావకునకున్ జేయన్ హవిర్దానమున్

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.39, Q.No. 2

---

10. (అ) శ్రీరాముడు విభీషణునకు శరణము నొసగిన విధమును వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.23, సారాంశం

(లేదా)

(ఆ) ద్రోణుడు స్వీకరించిన గురుదక్షిణను వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.60, సారాంశం

---

11. (అ) 'చలిచీమలు' నాటకంలో చలిచీమలు ఎవరో తెలిపి, వారు సాధించిన విజయమును వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

(లేదా)

(ఆ) చలిచీమలు నాటకంలోని విశాలాక్షి పాత్ర వ్యక్తిత్వమును విశ్లేషించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

---

12. (అ) చలిచీమలు నాటక కాలం నాటి గ్రామీణ సామాజిక పరిస్థితులను విశ్లేషించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

Rahul Publications

(లేదా)

(ఆ) చలిచీమలు నాటకంలోని గోవిందయ్య దుర్మార్గాలను తెలిపి, వాటి పర్యవసానమును వివరించండి.

జవాబు :

Out of Syllabus

---

13. (అ) ఉత్ప్రేక్ష, ఉల్లేఖ, అర్థాంతరన్యాసాలంకారముల లక్షణములను సోదాహరణంగా వివరించండి.

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.78, Bit No. 3,4,5

(లేదా)

(ఆ) ఈ క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను గుర్తించి, లక్షణాలు వివరించండి.

(అ) పగయ కలిగె నేనిఁ బాముున్నయింటిలో – నున్నయట్ల కాక యూర డిల్లి

యుండు నెట్లు చిత్త మొక మాటు గావున – వలన దధిక దీర్ఘవైర వృత్తి

జవాబు :

ఉపమాలంకారము

(ఆ) అతని కృపాంబుధిలోన – మనుజేశ్వరుండు క్రమ్మఱ నొలలార్చె

జవాబు :

ఉల్లేఖాలంకారము

(ఇ) చెంపగడ్డము నందొక దర తెలుపు వెంద్రుకల్ పొడసూపి,

తెలుపు నతని జీవితపు మలి వయసును.

జవాబు :

స్వభావోక్తి

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A, B.Com, B.Sc, B.B.A & B.S.W. II Year - III Semester Examination

Model Paper - I

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

భాగం – ఎ **(4 × 5 = 20 Marks)**

సూచన: ఏవైన నాలుగు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. నీవు సంకటపడియెడు దేవ పదవియైన నేనొల్ల.– సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.19, Q.No. 10

2. అరుగుదెంచినవాడనట లంక నుండి. – సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.27, Q.No. 3

3. గురుదక్షిణయె యదియు పదివేలు సుమీ – సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.63, Q.No. 2

4. అసలు ఈ దేశ ధర్మమే అంత. – సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.70, Q.No. 1

5. అర్జునుడు ద్రోణునకు ఇచ్చిన 'గురుదక్షిణ' వృత్తాంతాన్ని రాయండి?

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.61, Q.No. 1

Rahul Publications

6. బోయి భీమన్న గారి 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా సందేశాన్ని వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.69, Q.No. 1

భాగం - బి

(వ్యాస రూప సమాధానాలు) (4 × 15 = 60 Marks)

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

7. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను రాయండి.

(అ) పగ యడగించు టెంతయు శుభం బది లెస్స యడంగునె పగం
బగ ? పగ గొన్న మార్కొనక పల్కక యుండగ వచ్చునే ? కడుం
దెగ మొదలెత్తి పోవ బగ దీర్పగ వచ్చిన గ్రౌర్య మొందు నే
మిగతి దలంచిన బగకు మేలిమి లేమి ధ్రువంబు గేశవా!

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.7, Q.No. 3

(లేదా)

(ఆ) విడువక నీవు పట్టణము వీథుల వీథుల వెఱ్ఱివాడవై
చెడుగుల గూడి ధౌర్త్యములు సేయ మహారమణుండెఱింగినే
విడుచును సోమయాజి మను వృత్తులు చేకొనునెల్లభంగులన్
జెడుదుము నీకతంబునను జీరయు గూడునే లేక పుత్రకా!

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.37, Q.No. 1

Rahul Publications

8. (అ) గుణనిధి తల్లి సోమిదమ్మకు గల పుత్ర ప్రేమను వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.43, Q.No. 3

(లేదా)

(ఆ) ధర్మజుని వాక్చాతుర్యాన్ని వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.15, Q.No. 2

9. (అ) అర్జునుడు ద్రోణునకు ఇచ్చిన 'గురుదక్షిణ' వృత్తాంతాన్ని రాయండి?

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.61, Q.No. 1

(లేదా)

(ఆ) సాగరయ్య వృత్తాంతాన్ని తెలపండి?

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.54, Q.No. 1

Rahul Publications

10. (అ) ఈ క్రింది అలంకారాలకు లక్ష్య, లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

(ఏ) లాటానుప్రాస

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.76, Bit No. 3

(బి) రూపకాలంకారం

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.78, Bit No. 2

(సి) శ్లేషాలంకారం

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.79, Bit No. 6

(లేదా)

(ఆ) క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను, లక్షణాలను వివరించండి.

(ఎ) "పరమాత్ముడవు నీవ పరమంబు నీవ, పరమ విద్యయు నీవ పరికింపనెందు
భువనకర్తవు నీవ భువనంబు నీవ, భువనహర్తవు నీవు భువనైకవీర !"

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.81, Bit No. 1

(బి) "చంద్రార్కులును నీవ జలధులు నీవ
ఇంద్రాదులును నీవ ఇలయును నీవ
శబ్దార్థములు నీవ శబ్దముల్ నీవ
శబ్దముల్ భేదించు శ్రవణముల్ నీవ"

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.81, Bit No. 2

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS COMMERCE, SCIENCE, MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A, B.Com, B.Sc, B.B.A & B.S.W. II Year - III Semester Examination

Model Paper - II

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

అ–భాగం **(4 × 5 = 20 Marks)**

సూచన: ఏవైన నాలుగు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. "మము పంపు సుగ్రీవ ! మము పంపుదేవ! .... సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.26, Q.No. 1

2. "కీర్తి నీయట్టి యాగదీక్షితుడు లేడు"..... సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.45, Q.No. 5

3. లేచి ఎదురు తిరిగెనేని ఎదురె లేదు.....సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.55, Q.No. 4

4. ఈ అస్త్రంబును సామాన్యులపై ప్రయోగింపరాదు.... సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.64, Q.No. 4

5. వానమామలై జగన్నాథాచార్యులు గూర్చి రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.51, కవిపరిచయం

Rahul Publications

6. శ్రీనాథుడు గూర్చి రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.1, కవిపరిచయం

ఆ - భాగం

(వ్యాస రూప సమాధానాలు) (4 × 15 = 60 Marks)

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

7. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను రాయండి.

(అ) సుతువాడై వినయంబు సే కొనక యే చొప్పున్ దగం జెప్పకా
ధృతరాష్ట్రుండవినీతి జేసినను సంధింపంగ రాదంచు వే
గతెగంబాఱకు తెంపుసేయునెడ లోకం బెల్ల మెచ్చుం యికా
శిత ధర్మస్థితి నొంది మా మనము నిశ్చింతంబుగా జేయుమీ!

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.12, Q.No. 7

(లేదా)

(ఆ) అరుణ గభస్తిబింబ ముదయాద్రిపయిం బొడతేర గిన్నెలో
బెరుగును వంటకంబు వడ పిందియలుం గుడువంగ బెట్టుని
ర్భర కరుణా ధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లి యున్నదె?
హరహర! యెవ్వరింకగడు పారసి పెట్టెద రీప్సితాన్నముల్

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.40, Q.No. 3

8. (అ) గుణనిధి' పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని తెలపండి?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.41, Q.No. 1

(లేదా)

(ఆ) రాయబారిగా వెడుతున్న శ్రీకృష్ణునితో ధర్మరాజు చెప్పిన సంధి వచనములను వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్–1, పేజీ నెం.14, Q.No. 1

9. (అ) ద్రోణుడి స్వభావాన్ని మీ పాఠ్యభాగం ఆధారంగా వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.62, Q.No. 2

(లేదా)

(ఆ) బోయి భీమన్న గారి 'గుడిసెలు కాలిపోతున్నై' అనే కవితా సందేశాన్ని వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్–2, పేజీ నెం.69, Q.No. 1

10. (అ) ఈ క్రింది అలంకారాలకు లక్ష్య, లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

(ఎ) రూపకాలంకారము

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.78, Bit No. 2

(బి) యమకము

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.76, Bit No. 4

(సి) వృత్త్యనుప్రాసము

జవాబు :

యూనిట్–3, పేజీ నెం.75, Bit No. 1

(లేదా)

Rahul Publications

(ఆ) క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను, లక్షణాలను వివరించండి.

(ఎ) 'అతని కృపాంబు నిధిలోన మనుజేశ్వరుండు క్రమ్మఱ నోలలార్చి'

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.81, Bit No. 3

(బి) "అతని పుత్రుండు గుణనిది యనెడివాడు

దర్పకుని తోడి జోడు సౌందర్యరేఖ"

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.82, Bit No. 1

Rahul Publications

FACULTIES OF ARTS COMMERCE, SCIENCE,
MANAGEMENT & SOCIAL SCIENCE

B.A, B.Com, B.Sc, B.B.A & B.S.W. II Year - III Semester Examination

Model Paper - III

తెలుగు

Time : 3 Hours] [Max. Marks : 80

అ-భాగం **(4 × 5 = 20 Marks)**

సూచన: ఏవైన నాలుగు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. మనమున పక్షపాత గతి మా దెస మానుము..... సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.18, Q.No. 8

2. అన్న! మీ యన్న చెప్పిన యట్లచేయ.... సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.44, Q.No. 1

3. ఇది మన ధర్మంలోని రహస్యం.....సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.70, Q.No. 2

4. లేచి ఎదురు తిరిగెనేని ఎదురె లేదు.....సందర్భ సహిత వ్యాఖ్య రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.55, Q.No. 4

5. అంబటి లక్ష్మీ నరసింహరాజు గూర్చి రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.60, కవిపరిచయం

Rahul Publications

6. గోన బుద్ధారెడ్డి గూర్చి రాయండి.

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.23, కవిపరిచయం

ఆ - భాగం

(వ్యాస రూప సమాధానాలు) (4 × 15 = 60 Marks)

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

7. ఈ క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి సమగ్ర వ్యాఖ్యను రాయండి.

(అ) అక్కట ! లాతులైన బగతైనను జంపగ కోర నేల ? యొం
డొక్క లెఱుంగు లేదె ? యది యొప్పదె? బంధు సుహృజ్జనంబులా
దిక్కున నున్నవారు గణుతింపక సంపదకై వధించి దూ
ఱెక్కుట దోషమందుటను నీ దురవస్థల కోర్వవచ్చునే ?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.5, Q.No. 2

Rahul Publications

(లేదా)

(ఆ) అరుణ గభస్తిబింబ ముదయాద్రిపయిం బొడతేర గిన్నెలో
బెరుగును వంటకంబు వడ పిందియలుం గుడువంగ బెట్టుని
ర్భర కరుణా ధురీణయగు ప్రాణము ప్రాణము తల్లి యున్నదె?
హరహర! యెవ్వరింకగడు పారసి పెట్టెద రీప్సితాన్నముల్

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.40, Q.No. 3

8. (అ) విభీషణుడు శ్రీరాముని స్తుతించిన విధాన్ని వివరించండి?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.25, Q.No. 2

(లేదా)

(ఆ) గుణనిధి' గుణశీలములను గూర్చి రాయండి?

జవాబు :

యూనిట్-1, పేజీ నెం.42, Q.No. 2

9. (అ) సాగరయ్య వృత్తాంతాన్ని తెలపండి?

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.54, Q.No. 1

(లేదా)

(ఆ) అర్జునుడు ద్రోణునకు ఇచ్చిన 'గురుదక్షిణ' వృత్తాంతాన్ని రాయండి?

జవాబు :

యూనిట్-2, పేజీ నెం.61, Q.No. 1

10. (అ) ఈ క్రింది అలంకారాలకు లక్ష్య, లక్షణ సమన్వయం చేయండి.

(ఎ) వ్యాజస్తుతి

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.79, Bit No. 9

(బి) అర్థాంతరన్యాసాలంకారము

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.78, Bit No. 5

(సి) శ్లేషాలంకారం

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.79, Bit No. 6

(లేదా)

Rahul Publications

(ఆ) క్రింది పద్యపాదాలలోని అలంకారాలను, లక్షణాలను వివరించండి.

(ఎ) 'తల్లిబడి కొల్లి చట్టంచు నుల్లసంబులాడుదురు'

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.82, Bit No. 2

(బి) "తల్లి బడి కొల్లి చట్టంబు నుల్ల సంబు
లాడుదురు నన్నుఁ గూర్చి నిన్నహ రహంబు
దుర్ణయంబెల్ల నామీదఁ ద్రోచి జనులు
డబ్బఱలు పల్కువారి కడ్డంబు గలదె "

జవాబు :

యూనిట్-3, పేజీ నెం.82, Bit No. 3

Rahul Publications